

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2018 / 06 FİYATI: 5 TL

Cumhuriyet Fazilettir

H. Öztürk

**Organ
Nakli
Hastaları
Dünya
Rekoru İçin
Başkent
Üniversite-
si'nde Buluştu** Sh: 14

Cengiz Özakıncı:
**Hitler'in
Konuşma ve
Yazılarında
Yahudiler,
Ermeniler,
Kızıldерililer**
Sh: 39

Erdem
Akyüz:
**Atatürk ve
Seçim** Sh: 20

Kaya Boztepe:
**Kısa Süren
Mutluluk** Sh: 5

Tekin Özertem:
**Macbeth
Hırs, Riya
İhanet** Sh: 71

Yaşar Öztürk:
**Macit
Gökberk** Sh: 133

Nâzım Hikmet'ten Mina Urgan'a, Sabahattin Ali'den Ruhi Su'ya kadar pek çok ismin yer aldığı bir dönem romanı.

Ortaokul yıllarında yazmanın büyümesine kapılan, çıkardığı dergilerle haksızlığa başkaldıran, şiirleri nedeniyle Atatürk'e şikâyet edilen, 17 yaşında Nazım Hikmet'le koğuş arkadaşlığı yapan, 24'ünde Moskova'da yaşarken gelen bir telgraf emriyle büyük aşkı Taisa'dan çocuğunun doğumuna bir ay kala ayrılıp ülkeye dönen ve yıllar sonra aşkı yeniden Halet Çambel'de bulunca yaşamının şekli değişen, Zekeriya Ser-tel, Nazım Hikmet, Mina Urgan, Suat Derviş, Abidin Dino, Orhan Veli, Sabahattin Ali'nin yakın arkadaşı, mimar olmadığı halde Ağa Han Mimarlık ödülü alan...*Nail Çakarhan*

Sadrazam torunu olmasına karşın hayatı ve aşkı en olgun şekilde karşılayan, lüks ve sefahat içindeki yaşamın büyüünden kurtularak gerektiğinde Hitler'e meydan okuyacak kadar cesur, çadırlarda yatarak hedefine ulaşmak için çalışacak kadar idealist, eşkıyalar ile pazarlık yapacak kadar kendine güvenli, köy kadınlarını bir araya getirerek üretken kılabacak kadar girişimci, yoksul çocukların okumasını organize edecek kadar Cumhuriyet kadını ve kocası mutlu olur düşüncesi ile onun ilk karısı Taisa'yı aramak için Rusya'ya gidecek kadar aşık... *Halet Çambel* (...)

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Bütün Dünya 2000

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Anısal Yönetmen:

Mete Akyol

Yayın Genel Yönetmeni:

Ufuk Akyol

Görsel Yönetmen

ve Yayın Genel Yönetmeni

Yardımcısı:

Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Gülçin Orkut Akyol

Teknik Yapım Yönetmeni:

Faruk Güney

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:

Haydar Göfer

Eğitim Danışmanı:

Dr. Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:

Nükheth Alicikoğlu

Abone Servisi:

Hatice Taygan

Başkent Üniversitesi'nin bir kültür hizmeti olan Bütün Dünya 2000, Başkent Üniversitesi kuruluşlarından

Aküm Reklamcılık, Danışmanlık ve Yayıncılık Ajansı Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin 1. Cadde No: 77, Bahçelievler, Ankara adresinde hazırlanmıştır.

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (*Anısal Başkan*)
Prof. Dr. Ahmet Mumcu
Prof. Dr. Solmaz Doğanca
Prof. Dr. Sevil Öksüz
Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,
Prof. Dr. Okay Eroskay
Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,
Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,
Prof. Dr. Levent Peşkiricioğlu,
Kaya Karan, Ayhan Erten, İlhan Banguoğlu,
Ahmet Aydede, Ertan Karasu, Manuel Bilos

Sürekli Yazarlar:

Yahya Aksoy, Yücel Aksoy, A. Erdem Akyüz, Prof. Dr. Kemal An, Sabriye Aşır, Nuray Bartoschek, Kaya Boztepe, Sedem Demir, Dr. Cihangir Dumanlı, Haluk Erdemol, Konur Ertop, Gürbüz Evren, Metin Gören, Nilay Karatosun, Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal, Cengiz Özakıncı, Tekin Özertem, Yaşar Öztürk, Necdet Pamir, Zeki Sarhan, Sezin San Sungunay, İzlen Şen Toker, Melek Şirin Tolga, Necef Uğurlu, Dr. Mehmet Uhrı, Mehmet Ünver, Dr. Öğüt Yazman, Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara
Tel: (0312) 212 80 16
Faks: (0312) 212 31 33

İletişim Adresi:

Burhaniye Mah. Resmi Efendi Sk. No: 46
Altunizade, 34662 İstanbul
Tel: (0216) 422 22 67

Abone Servisi:

Tel: (0541) 725 74 11
abonebd@gmail.com

Baskı: APA Uniprint Basım Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Hadımköy, İstanbul Cad. Ömerli Mah. No: 159
Arnavutköy, 34555 İstanbul

Dağıtım: Yaysat

Basım Tarihi: 24 / 05 / 2018

www.butundunya.com.tr • butundunya@butundunya.com.tr

- 3 Eskiye Özlem** *Dr. Ufuk Akyol*
5 Kısa Süren Mutluluk
Kaya Boztepe

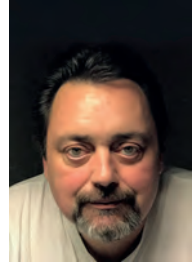
14 Organ Nakli Hastaları Dünya Rekoru İçin Başkent Üniversitesi'nde Buluştu

- 18 Hakimiyeti Milliye Yazıları**
20 Atatürk ve Seçim
A. Erdem Akyüz
24 Milli Şehit Kemal Bey
Dr. Cihangir Dumanlı
**28 İsmet Paşa'nın Lozan'dan
Gönderdiği Mektup**
Cengiz Önal
**32 Subaylar Öğretmenlik
Yapabilir mi?** *Zeki Sarıhan*
**39 Hitler'in Konuşma ve
Yazılarında Yahudiler
Ermeniler Kızılderişiler**
Cengiz Özakıncı
46 Atako *Mete Akyol*
**48 Fransız Riviera'sında Bir
Villanın Gizemli Geçmiş**
Necef Uğurlu
55 Robert Kolej'den Alleben'e
Konur Ertop
**61 Rusya'nın Enerji ve Dış
Politika'daki Yükselen
Küresel Oyuncusu**
Necdet Pamir
68 Jack Kilby *Sabriye Aşır*
71 Macbeth *Tekin Özertem*

İÇİNDEKİLER

- 75 Başkan Yetiştiren Gemi**
Gürbüz Evren
79 Bir Yayla Macerası *Mehmet Ünver*
84 Sedat Hakkı Eldem
85 Pygmalion ile Galatea
Haluk Erdemol
**88 Bir Amerikan Komandosunun
Yaşadıkları** *Erhan Kanyılmaz*
**95 Sporcu Psikolojisinde
Denge Bozuklukları**
Metin Gören
99 Gaziantep Mutfağı *Reha Tartıcı*
103 İnsan Değişebilir *Berk Yüksel*
107 Seçmek ya da Seçilmek
Nuray Bartoschek
**109 Bir Gül Mahzun Durur
Bahçede...** *Sabri Kemal*
**113 Demokrasinin Metal
Yorgunluğu** *Barbaros Eneç*
118 Yunus Emre Ömer Dedeoğlu
121 Pompei Ekmeği *B.D. Yazı Grubu*
126 Jigi Jigi Kukla Festivali
128 Davranışsal Ekonomi
Emrah Ceylan
133 Macit Gökberk Yaşar Öztürk
138 Nikola Tesla Müzesi
İzlen Şen Tokar
143 Anne Babalığın Temel Taşları
Nilay Karatosun
147 Neler Olmuyor ki Dünyada
Sezin San Sungunay
60 Bilginizi Denetleyin
98 İlk Dersimiz Türkçe
106 Dünyalık
151 Çözümler
152 Yarının Büyükleri
154 Bulmaca
156 Satranç
158 Bize Gönderilen Kitaplardan
160 Bir Fotograf Bin Sözcük

Eskiye Özlem

Yaş belli bir sayıya ulaşıp da yaşamımız türlü değişikliklere uğradığında, anılar şekillenip sıra aklımıza düşer ya. Derin bir iç geçirip "Ah o eski İstanbul ah!" veya "Nerde o eski ramazanlar?" diye hem kaybolmuşluklarıyla hüznü hem hatırlattıklarıyla neşeli o sayısız hayalleri gözünüzün önüne getirirsiniz ya, onu diyorum. Komşunuz Türkan hanım teyzenin sütlacı, mahallenin yaramaz çocuğu Turgut, cam kapaklı teneke kutulardaki türlü türlü bisküviler, karşı apartmandaki Pınar, köşedeki bakkalın adı neydi?

Hepsi de hiç beklemediğiniz bir anda aklınıza düşüp sizi o büyüü "eskiye özlem" dünyasına götürüyorlar değil mi? Nostalji de diyorlar buna, fransızcası daha bir havalı mı oluyor ne?

Eskiye özlemin buraya kadar hoş ve anlaşılabilir insani bir duygu. Bazen, kişiler bu duyguyu kendi yaşadıkları dönemin gerisine, çok öncelerine kadar taşıyabiliyor. Genellikle devlet eliyle yazılmış tarihin ana hatlarından daha fazla

detaya geçmek zahmetine dahi katlanmayıp yüzlerce yıl önce yaşamış atalarının ihtişamlı dönemlerine özenip, tekrar o dönemleri canlandırmayı dileyebiliyorlar. Yukarıda sözünü ettiğimiz "eskiye özlem" in bununla hiçbir ilgisi yok. Bu, kendi yaşamından memnun olmayan ancak onu değiştirmeye,

güzelleştirmeye çaba sarfetmek istemeyen, bırakın ileriye, önünü dahi göremeyenlerin içine düştükleri bir yanılgıdan başka birşey değil.

İnsan değil belki ama insanoğlu, doğası gereği, hep ileriye doğru hareket eder.

Zaman içinde edindiği kazanımlara adapte oldukça da daha iyisini arar, bulur, yaratır. Öyle değil mi? Bugün, kölelik düzeninin tekrar canlanabileceğini düşünebilir misiniz? Hayır... asla! Aynı şekilde, Kulun kulu olarak yaşarken, birey olabilmiş insan tekrar eski halinde yaşamayı tercih edebilir mi? Bireyliğinden, özgürlüğünden, Cumhuriyet'inden vazgeçer mi?

Hayır! Asla!

ufukakyolbd@gmail.com

Beni Hatırlayınız

ATATÜRK'ÜN BUGÜNÜ DE AYDINLATAN ÖZDEYİŞLERİ

Derleyen: GAZİ GÜDER

- Cumhuriyet rejimi demek, demokrasi sistemi ile devlet şekli demektir.(1933)
- Cumhuriyeti kurduk, o on yaşını doldururken demokrasinin bütün icaplarını sırası geldikçe uygulamaya koymalıdır. (1933)
- Cumhuriyet düşünce serbestliği taraftarıdır. Samimî ve meşru olmak şartıyla her fikre hürmet ederiz. Her kanaat bizce muhteremdir. Yalnız muarızlarımızın insaflı olması lâzımdır. (1923)
- Cumhuriyet ahlâki fazilete dayanan bir idaredir. Cumhuriyet fazilettir. (1925)
- Türk milletinin tabiat ve âdetlerine en uygun olan idare Cumhuriyet idaresidir. (1924)
- Son senelerde milletimizin fiilen gösterdiği kabiliyet, istidat, idrak, kendi hakkında kötü fikir besleyenlerin ne kadar gafil ve ne kadar tetkikten uzak görünüşe düşkün insanlar olduğunu pek güzel ispat etti. Milletimiz haiz olduğu özelliklerini ve liyakatini hükûmetinin yeni ismiyle medeniyet dünyasına daha çok kolaylıkla göstermeğe muvaffak olacaktır. Türkiye Cumhuriyeti, cihanda işgal ettiği mevkiye lâyük olduğunu eserleriyle ispat edecektir.
- Türkiye Cumhuriyeti mesut, muvaffak ve muzaffer olacaktır. (29 Ekim 1923)
- Gelecek nesillerin Türkiye de Cumhuriyetin ilanı günü, ona en merhametsizce hücum edenlerin başında, cumhuriyetçiyim iddiasında bulunanların yer aldığını görerek şaşıracaklarını asla farz etmeyiniz! Bilâkis, Türkiye'nin münevver ve cumhuriyetçi çocukları, böyle cumhuriyetçi geçinmiş olanların hakikî zihniyetlerini tahlil ve tespitinde hiç de tereddüde düşmeyeceklerdir. (1927)

K Atatürk

Gençliğin Dünyası
Kaya Boztepe

KISA SÜREN MUTLULUK

**FRANSIZ KOMİSER
GENERAL PELLE,**
İstanbul'daki müteffik devletler
adına bir Fransız zırlısıyla İzmir'e
gelmişti. Mudanya Mütarekesi
öncesi müteffikler şaşkın, üzgün
ancak hala kibirliydi. Pelle
karşısında büyük bir zafere hatta
imkansıza imza atmış kibirli, kaba,
ne söyleyeceğini bilmeyen birini
bekliyordu.

Köşkten içeri adım atarken yukarı katta
bir hareket oldu ve herkes yukarı baktı.
Yaydan fırlamış bir ok gibi hızlı ancak son
derece asil bir çeviklikle merdivenlerden
inmeye başladı. »

Onu Beyaz ipek kafkas gömleği, siyah pantalonu, ince belini süsleyen kemeri ve şık ayakkabısıyla gören general şaşırır. Her zaman olduğu gibi sinek kaydı traşlıydı. Belli belirsiz hafif bir lavanta kokusu vardı. Koku bahçeden çiçeklerden mi geliyordu yoksa karşısında bulunan şahıstan mı, anlayamadı. Sarı saçları özenle arkaya doğru taranmış, yüzünde kibar bir tebessüm ve insanı esir alan o çakmak gözleriyle daha çok bir film yıldızını andırıyordu.

Başıyla selam verdikten sonra elini uzattı ve son derece düzgün bir Fransızca'yla **“Hoşgeldiniz, lütfen şöyle buyrun.”** diyerek yol gösterdi.

General şaşkınlıktan ne diyeceğini bilemedi. Bu adam ona anlatılan kimse olamazdı...

Sadece bir adet, tek tip kıyafeti varken bile onun giydiği üniforma pırıl pırıldır, tertemizdir. Botlar, çizme ve ayakkabılar her zaman parlak ve boyalı. Hiç kimse hırpani, bakımsız görmemiştir onu. 4 gün, 4 gece süren kanlı çarpışmalar sırasında bile traşlı, temiz ve bakımlıdır.

Anıtkabir’de gezerken görmüşsünüzdür mutlaka. Usturası, tarak ve fırçaları, havlu ve kıyafetleri, kemer, çorap ve aksesuarları her zaman düzenlidir. Her bir parça eşyası “zarafet” diye haykırır adeta.

Çok zekidir, yakışıklıdır. Kendisini son derece iyi yetiştirmiş, bilgili, kültürlü ve karizmatikdir. Elbette her genç gibi onun da gönlüne düşen kimseler olmuştur. Son derece zarif bir ifade ve muhteşem bir elyazısı ile yazdığı

mektuplar vardır ancak artık bu günler geride kalmıştır. Cepheden cepheye koşmaktan kendisini düşünecek, gönül işine ayıracak vakti kalmamıştır artık. Kurtuluş mücadelesi ve temelleri yeni atılmakta olan Cumhuriyet yıllarında Zübeyde Hanım’ın da aklında tek bir şey vardır. Oğlu “Mıstıfa”-sının gönlünce bir hatun ile evlenip yuvasını kurduğunu görmek.

Mustafa Kemal’in ise bu konulara ayıracak zamanı yoktur. Milli Mücadele sonrasında onu bekleyen bir o kadar önemli sorunlar

Atatürk'ün kişisel eşyaları

vardır boğuşması gereken. İzmir'in kurtuluşu sonrası Mudanya ve onu takiben Lozan, daha sonra Lozan görüşmelerin kesilmesi, tehditler ve bütün bunlar yaşanırken aç, yorgun, bitkin ancak gururlu bir halk ve onların sorunları vardır sırada.

Şimdi bile insan düşününce nereden tutacağını bilemiyor.

Yiyecek ekmek yok. Böyle bir ortamda kurulan devlet mekanizması, eğitim, sağlık, sanayi, tarım, ulaşım, lojistik, iletişim, plan, program... Düşününce bile insanın başı dönüyor.

O bize geleceğin hayallerini kurdururken bir yandan da bizim henüz kuramayacağımız hayallerin plânlarını yapıyordu. Aklında hep yarının büyükleri çocuklar ve gençler vardı. Bir de kadınlar. En önemlisi kadınlar. Türklerin islamiyetten çok arapların etkisinde kalarak kadınların getirildiği konumdan son derece rahatsızdı. Türk tarihinde kadınların yeri her zaman en öndeydi. "Anadil", "anavatan", "toprak ana"da olduğu gibi "ana" ve "hatun"un toplumdaki yeri her zaman çok önemliydi. Rivayet odur ki, Mete Han bir kurultay sırasında beylerine yanında bulunan eşini işaret ederek "**Ben sizin 'han'ınızım, o da benim 'han'ım.**" demiştir. Hatun her zaman Hakan ile beraber hareket eder, aynı kağıda mühür basar, liderlik ederdi. Çok eşlilik yoktu. Kiminle evleneceğine Hatun kişi kendisi karar verirdi. Osmanlı yeni kurulurken bile Nilüfer beldesinde korumalığı yapanlar

Atatürk, yaveri Rushi Bey ile (1930)

O bize geleceğin
hayallerini
kurdururken
bir yandan da
bizim henüz
kuramayacağımız
hayallerin plânlarını
yapıyordu.

hatunlardı. Milli Mücadele'de silah taşıyan, cephede hemşirelik yapan veya elde silah mücadeleye katılıp çarpışan Nene Hatun'lar, Kara

Fatma'lar, Şerife Bacı'lar, Gördesli Makbule, Halime Çavuş, Nezahat Onbaşı'larla dolu değil midir yakın tarihimiz?

Elimize iğne batsa canımızı yandırdığında "anne" diye bağıırırız. "Ağlarsa anam ağlar gerisi yalan ağlar"çünkü. Çocuğun üzerinde en etkin yönlendirici kimse annedir. Atatürk hem toplumda kadının hak ettiği konuma tekrar gelebilmesi hem de Cumhuriyet'in temelleri atılırken kadınların da en az erkekler kadar sorumluluk sahibi olabilmeleri için planlar yapıyordu. Onun için insanların hangi dine inandıkları, hangi dili konuştukları, hangi

etnik kökenden geldikleri, kadın veya erkek olmaları önemli değildi. Önemli olan ümmet anlayışından millet anlayışına geçmek, bir başka kula kul olmaktan, birey olmaya, vatandaşı olmaya geçmekti.

Türk kadınına seçme ve seçilme hakkını verdiğinde, İtalya, Fransa, İsviçre gibi bir çok Avrupa ülkelerinde kadınların böyle bir hakkı yoktu. Kadın toplumda tekrar lâyık olduğu yere gelince sorunların çoğunun kendiliğinden çözüleceğine inanıyordu. Bu düşünceleri gerçekten bir mucize gibi işe yaradı. Genç Cumhuriyet içinde çok kısa

bir zamanda kadın vekiller, pilotlar, yargıçlar, avukatlar, doktor ve hemşireler, öğretmenler, mühendisler yetişti. Bu yetişen kadınlar da kendilerinden sonra gelen nesillere örnek oldular, insan yetiştirdiler, Cumhuriyet'in hızla kalkınmasına, eşi benzeri görülme-

miş bir hızla yükselmesine sebep oldular.

O, dünyanın en güzel yazılı emri olan "**Ordular, ilk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri!**" emrini verdikten hemen sonra Salih Bozok'a "**10 gün sonra İzmir'deyiz çocuk.**" dedi. Oysa Türk ordusu 9 gün sonra İzmir'deydi. Güldü. "**N'apalım çocuk, düşman şaşırtdı...**" dedi.

10 Eylül 1922 günü saat

Türk kadınına seçme ve seçilme hakkını verdiğinde, İtalya, Fransa, İsviçre gibi bir çok Avrupa ülkelerinde kadınların böyle bir hakkı yoktu.

14.00'te törenle İzmir Valiliği'ne geldi. Dört gün burada kaldı ve daha sonra Karşıyaka İplikçizade Köşkü'ne geçti. Hatırlarsınız, bu köşk onun sabah uyanıp yüzüne vuran Ege rüzgârının keyfiyle ciğerlerinin en ücra köşesine kadar koklayıp, iç çekip, **“Bir rüya görmüş gibiyim”** dediği, hatta köşke girmeden önce ayaklarının altına serilen Yunan bayrağını kaldırtıp, **“Bayrak bir milletin namusudur, onlar ayaklarıyla çiğneyerek bir hata yapmış, aynı hataya biz düşmeyelim”** dediği köşktür.

Osıralar Başyaver Salih Bozok hâlâ Başkomutan için İzmir'de kalacağı güvenli bir konut aramaktaydı. 10 Eylül günü Uşakizade Köşkü'ne ulaşan Salih Bey, bahçivandan Latife Hanım'ın İzmir'e Gazi Paşa'yı karşılamak için geldiğini öğrendi ve hemen gidip kendisiyle konuştu. Acaba Mustafa Kemal Paşa ve mahiyeti bu Köşk'de kalabilirler miydi? Latife Hanım **“Gazi'yi konuk etmekten şeref duyarım, ben bu günleri görmek için buralara koştum geldim”** derken, Başyaver Salih Bey Latife Hanım'ın göğsünde taşıdığı kolyesinin içinde Türk bayrağı ve Gazi Paşa'nın resmi olduğunu

bilemezdi tabii.

Aynı gün, yani 13 Eylül'de öğleden sonra kaçak Rum asker ve çetelerin Ermeni mahallesinde başlattığı büyük İzmir yangını, rüzgârın da etkisiyle önlenemez bir şekilde büyür. Bu yangın sonucunda İzmir'de 25.000 ev ve iş yeri yanar.

14 Eylül 1922 günü, bir gece önce başlayan İzmir yangını sürerken, Gazi'nin arabasının yönü

Atatürk, Uşakizade konutunun önünde. (üstte) Müze olarak kullanılan köşkün bugünkü görünümü.

Göztepe'deki köşktür. Gazi'nin Uşakzade Köşkü'ne gelişi, onun ve Latife Hanım'ın kaderini değiştirecektir.

Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın bu köşke ilk gelişiyle başlayan konukluk, ikinci gelişinde evlilikle sonuçlanır. Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın 14 Eylül 1922 ile 22 Şubat 1924 arasında yaptığı beş İzmir ziyaretinde, Uşakzade Köşkü Gazi'ye toplam doksan bir gün ev sahipliği yapar. İzmir'in büyük yangını, Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın Göztepe Köşkü'nde konuk bulunduğu zaman devam ediyordu. Büyük kumandan, köşkün taraçasından üzüntü ile yangını seyrederken, yanında duran Latife Hanım'a sorar:

“Bu yangın yerinde size ait emlak var mı?”

“Emlakımızın önemli bir kısmı yanan sahadadır; fakat ne engel var Paşam. İsterse hepsi yansın... Yeter ki siz sağ olun. Bu mesut günleri gören insanlar için malın ne kıymeti olur... Memleket kurtuldu ya... İleride onları yeniden ve daha mükemmel bir şekilde yaptıracağız.”

Gazi, gözlerini alevlerden ayırmadan mırıldanır: *“Evet, yansın yıkılsın... Hepsinin yerine gelmesi mümkündür.”*

Mustafa Kemal Paşa İzmir'de Mudanya Mütarekesi'nin sonuçlarını Uşakzade Köşkü'nde beklemektedir. Paşa çalışmalarını buradan

yürütmüş, bu süreçte bir çok yerli ve yabancı gazeteci, yazar, devlet adamı, asker ve elçileri burada karşılaşmış, bu köşk, İzmir'in kurtuluşuna ve Kurtuluş Savaşı'nın sonlanmasının birçok önemli olayına tanıklık etmiştir.

Rahmetli Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından onarım ve düzenleme çalışmaları başlatılan Uşakzade Köşkü Müzesi 2001 yılında Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer tarafından açılmış ve aslına uygun bir müze olarak hizmete girmiştir.

Bu arada tarih kitaplarında pek de anlatılmayan Uşakzade ailesine

Atatürk, Latife Hanım ile birlikte

daha dikkatli bakmak lazım. Uşakizade Sadık Bey oğlunun başarılı bir tüccar olarak yetiştirmiş, eğitime de önem vermişti. İş hayatını babasının yanında öğrenen Muammer Bey yine babasının ısrarı ile ihracaat ve resmi ticaret kurallarını öğrenmek üzere stajını Sadık Bey'in yeğeni Halit Ziya Uşaklıgil'in üst düzey yönetici olduğu Osmanlı Bankası'nda yapar. Henüz 20 yaşlarında çok başarılı bir iş adamı olur. Daha 1800'lü yılların sonunda ufkunu Avrupa ve Amerika'ya

Sorbonne Üniversitesi'nde Hukuk ve Siyaset Bilimi okuyan Latife Hanım, anadili gibi İngilizce, Fransızca, İspanyolca ve Rumca bilmektedir.

çevirir, iş ziyaretlerinde bulunur ve ihracat yapar. 1905 yılında New York Borsası'nda koltuk sahibi olmuş tek Türk Muammer Bey'den başkası değildir. Çocukları da son derece iyi yetişmiş ve başarılı birer iş adamı olacakken plânlar değişir. Neden mi? Sıkı durun ve dikkatlice okuyun, sonra da herkese anlatın lütfen! Muammer Bey kızının Gazi Mustafa Kemal Paşa ile evlenmesi sonrasında babasından devraldığı, büyüttüğü ve son derece başarılı olduğu tüm iş hayatı defterini kapar,

işlerini tasfiye eder ve çocuklarını dış işlerine yönlendirir.

Latife Hanım Uşakizade Muammer Bey'in üçü kız, üçü erkek olan çocuklarının en büyüğüdür. 1900 doğumlu olan Latife Hanım İstanbul Arnavutköy Amerikan Koleji'ni bitirdikten sonra Fransa'nın meşhur Sorbonne Üniversitesi'nde Hukuk ve Siyaset Bilimi okumuştur. Paris'te konserler verecek kadar güzel piyano çalan Latife Hanım, anadili gibi İngilizce, Fransızca, İspanyolca ve Rumca bilmektedir. Latife Hanım bu becerilerini belki bilerek, belki de istemeden Atatürk'e belli etmiş, onun isteği üzerine bir çok yazışmalarını yapmıştır. Özellikle de o devirde bu kadar bilgili, kültürlü, eğitilmiş ve gerçek anlamda Türk kadınlarına örnek olabilecek Latife Hanım elbette Atatürk'ün son derece dikkatini çekmiş ve beğenisini kazanmıştı.

Atatürk'ün annesi Zübeyde Hanım, 14 Ocak 1923 tarihinde Karşıyaka'daki Uşakizade köşkünde vefat etmiştir. Annesinin ölümü üzerine İzmir'e gelen Mustafa Kemal Paşa, önce Karşıyakalılara seslenir, sonra da Ferik Osman Paşa Camisi'nin avlusunda bulunan annesinin mezarını ziyarete gider. Annesinin mezarı yanında söyledikleri unutulmaz: ***“Zavallı annem, bir zamanlar kurtuluşu bütün ulus için ülkü olmuş İzmir'in kutsal topraklarına vücudunu emanet etmiş bulunuyor. ...Annem şimdi bu toprağın altında; ama bu***

Başkomutan Mustafa Kemal Paşa, Akhisar'da Latife Hanım ve Kazım Karabekir Paşa ile birlikte. (05.02.1923)

toprağın üstünde, ulusal egemenlik dünyanın sonuna kadar sürüp gidecektir.

Paşa, 29 Ocak 1923 tarihinde Latife Hanım ile yine bu köşkte nikâhlanmıştır.

Bu nikâh, günümüzün resmi nikâhının öncülüğünü oluşturmuştur. Kadın ve erkeğin yanyana oldukları ve eş olarak kabul edip etmeyecekleri doğrudan kendilerine sorulan nikah cuma değil, pazartesi günü kıyılmıştır.

Nikah sırasında bir çok baba gibi Muammer Bey de gözyaşlarını saklamaya çalışıyordu. Mustafa Kemal ise kuşkusuz kendi mutluluğunun yanı sıra, Latife Hanım gibi bir eşin Türk kadını için son derece güzel bir örnek oluşturacağını da düşünüyordu. Salih Bozok o günlere ait hatıralarını şöyle anlatır:

“Latife, Mustafa Kemal’i, o kadar büyük bir istekle ve o kadar candan karşıladı ki, şimdi bazı detayları hatırladıkça duygulandıktan kendimi alamıyorum. Hiçbir hareketi gözünden kaçırmayan Gazi de, Latife Hanım’ın bu samimi haline ilgisiz kalamadı.”

Ali Fuat

Cebesoy’un anılarında Uşakizade Latife Hanım ve köşk ayrıntıları ile yer alıyor:

“Gazi Paşa’nın karargâh olarak seçtiği köşkte Uşakizade Muammer Bey’in kızı Latife Hanım bizzat hizmet ediyordu. Latife Hanım çok iyi bir öğrenim ve eğitim görmüş, dil bilir genç ve güzel bir Türk kızındı. Türk edebiyatına da aşinaydı. Köşk gerçek bir Başkumandanlık Karargâhı gibi bir hayli işlek olmasına rağmen düzeni pek mükemmeldi. Herkese şefkat ve nezaketle muamele ediyor, karşılığında herkesten saygı görüyordu. Her dediği adeta karargâh komutanının emri gibi kabul olunuyordu. Hatta Gazi Paşa bu hareket tarzını memnuniyetle kabul etmişti. Gülerek: ‘Karargâh kumandanı hanımın emri budur’ diyordu.”

Atatürk İzmir İktisat

Kongresinin yapılacağı bütün deponunda gerçekleşen toplantıda, eşi Latife Hanım'ı, İzmirli kadınlara tanıtır. Kadın sorunları ve Lozan hakkında konuşulur. Toplantıya katılanların çoğu kadın olduğu için bu toplantı **Kadınlar Kongresi** olarak adlandırılır. Gazi, Akşam Pathe Sineması'ndaki İzmir Okullarının etkinliklerine eşi Latife Hanım'la beraber katılır.

17 Şubat 1923 günü de, Türkiye İktisat Kongresi'ne beraber katılırlar. Atatürk'ün Nutuk'tan sonra en uzun konuşması olur bu. Yurdun çeşitli yörelerinden gelen tarım, endüstri, tüccar ve işçi gruplarının temsilcileri ile bir dizi kararları içeren "İktisadi And" açıklanır. Bugünkü meşhur İzmir Fuar'ının öncüsü olacak sergiler ilk olarak bu kongre'de açılır.

Atatürk eşi Latife Hanım ile beraber Eskişehir'e giderek, Lozan'dan dönen İsmet Paşa'yı karşılarlar. Hep beraber trenle Ankara'ya giderler. Ankara halkı, Muzaffer Komutan ve eşi Latife Hanım'ı karşılayarak, onlara mutluluklar dilerler.

Latife Hanım ile Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa'nın evliliği 2 yıl 5 ay 5 gün sürer ve 5 Ağustos 1925'te sona erer. Hiç kimse sevdiği birisini bir başkasıyla paylaşmak istemez. Ama ya o kişi bütün bir ülkenin sevdiği ve ayrı kalamadığı bir liderse?

Normal bir aile yapısı içinde normal görülebilecek bazı istekler

söz konusu Atatürk ve Türk Milleti olunca aynı kalıba sığmıyordu. Latife Hanım'ın aşırı kıskançlıkları, istekleri ve özlediği yaşam ile ortam çok farklıydı. Tartışma ve kavgalar sırasında Atatürk ikisi çok ciddi olmak üzere rahatsızlanır ve kalp spazmı geçirir. Latife Hanım'a bu konuda en güzel öğüdü babası Muammer Bey verir. "**Kızım**" der, "**Kaplan'a gem vurulmaz!**"

Tartışma ve kavgaların ardı arkası kesilmez. Atatürk ya Latife Hanım ile olan ilişkisini ya da milleti ve bu yolda henüz yapamadıklarını yapmaya seçecekti.

Nitekim o da bu yolu seçti. Atatürk ayrılırken "**Latife söz vereceksin, müşterek hayatımıza ait hiçbir şeyi kimseye bahsetmeyeceksin**" dedi.

Gerek Mustafa Kemal, gerekse Latife Hanım evliliklerinin son bulmasından sonra, yakın çevrelerine bile, birlikte oldukları iki buçuk yıllık zaman dilimi hakkında en küçük bir söz etmediler. Anılarını, sırlarını kendilerine saklayarak, yine kendileriyle birlikte bunları sonsuzluğa taşıdılar. Bütün ömrü boyunca hiç bir gazetecinin bir soru sormak için bile ulaşamadığı Latife Hanım'a ulaşan tek gazeteci olan Rahmetli Mete Akyol üstadıma sormuştum, acaba kendisini terslemiş miydi?

"**Hayır**" demişti gülümseyerek. "**Çok zarif, son derece saygılı, asil, ve nazikti.**"

Ruhları şad olsun. •

kayaboztepebd@gmail.com

**Organ Nakli
Hastaları
Dünya Rekoru İçin
Başkent
Üniversitesi'nde
Buluştu**

Başkent Üniversitesi'nde, organ naklinin önemine dikkat çekmek amacıyla bir araya gelen 457 organ nakli hastası, "aynı anda aynı yerde bir araya gelen en yüksek sayıdaki organ nakli hastası" rekoruna imza attılar.

Başkent Üniversitesi'nin Bağlıca Kampüsü'nde organ naklinin önemine dikkat çekmek amacıyla "Yeniden Yaşam Yolculuğunda

Başkent Üniversitesi'nin Bağlıca Kampüsü'nde organ naklinin önemine dikkat çekmek amacıyla düzenlenen "Yeniden Yaşam Yolculuğunda Atatürk Yürüyüşü ve Koşusu"na, Başkent Üniversitesi Kurucusu ve Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı Prof. Dr. Mehmet Haberal ile Başkent Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ali Haberal da katıldılar.

Atatürk Yürüyüşü ve Koşusu" etkinliği düzenlendi. Etkinlik kapsamında Başkent Üniversitesi'nde bir araya gelen 457 organ nakli hastası, aynı zamanda bir dünya rekoruna da imza attı.

Ülkemizin dört bir yanından gelen organ nakli hastaları, Türkiye'de organ naklinin öncüsü konumundaki Başkent Üniversitesi'nin düzenlediği "**Yeniden Yaşam Yolculuğunda Atatürk**

Başkent Üniversitesi'nin öncülüğünde 457 organ nakli hastası, dünya rekoru kırmak amacıyla bir araya geldi.

Organ nakli hastaları Başkent Üniversitesi'nin düzenlediği "Yeniden Yaşam Yolculuğunda Atatürk Yürüyüşü ve Koşusu" etkinliğine katılmak üzere Başkent Üniversitesi'nin Bağlıca Kampüsü'nde bir araya geldi.

Yürüyüşü ve Koşusu" etkinliğine katılmak üzere Başkent Üniversitesi'nin Bağlıca Kampüsü'nde bir araya geldi. Başkent Üniversitesi Kurucusu, Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın da katıldığı etkinlikte, kampüsteki amfi tiyatrodaki buluşan organ nakli hastaları, gruplara ayrılarak Guinness Rekorlar Merkezi denetiminde tek tek sayıldılar. Guinness Rekorlar Kitabı'ndaki bu rekor rakamı, 30 Nisan 2016'da yapılan bir etkinlikle bir Amerikan kuruluşunca 314 olarak kayda geçmişti. Bu rekoru, 457 organ nakli hastasını bir araya getiren Başkent Üniversitesi kırdı. Şimdi Guinness Rekorlar Kitabı'ndan onay gelmesi bekleniyor.

Etkinlik, hastalar onuruna verilen öğle yemeğiyle sona ererken, organ nakilli hastalar, Prof. Dr. Haberal'a teşekkür ederek Başkent Üniversitesi'nden ayrıldı. •

Hakimiyeti Milliye

Beşler Konferansı

Milletler Cemiyeti'nin onuncu genel kurulu, toplantılarını sona erdirdi. Bundan sonra diplomasi dünyasının bütün dikkati, güçlü deniz kuvvetlerine sahip olan beş büyük devlet arasında yapılacak konferansa yönelecektir. İngiltere'de İşçi Partisi'nin iktidara geldiği günden beri silahların

Amerika, İngiltere, Japonya, Fransa ve İtalya devletlerinin katılacakları bu konferansın sonucu, dünyanın siyasi dengesine yeni bir şekil verecektir. Sonuç olumlu veya olumsuz olsun, söz konusu devletler arasındaki ilişkiler, bu sonuçtan herhalde etkileneyecektir. Silahların sınırlandırılması çerçevesinde

İngiltere ve Amerika denizler hâkimiyetini kendi aralarında bölüşerek, bunu diğer milletlere kabul ve onaylattırmak siyasetini gütmektedirler.

yapılan tartışmalar, şimdiden etkisini göstermeye başlamıştır. İngiltere Fransa'ya karşı en çok bu sorun nedeniyle harekete geçmiştir. İngiliz üyelerinin Milletler Cemiyeti görüşmeleri sırasında kara kuvvetlerinin sınırlandırılmasına ait yaptığı incelemeler

sınırlandırılması konusu tamamen başka bir boyut kazanmıştır. Bu sorun önceden daha çok teknik bir niteliği haizdi. Şimdi Mac Donald kabinesinin dış siyasete verdiği yeni yön dolayısıyla siyasi bir önem kazanmıştır. Bu bakış açısıyla gelecek yılın ilk aylarında yapılması düşünülen Beşler Konferansı, bütün milletleri çok yakından ilgilendiren önemli bir olay olarak algılanmaktadır.

Fransa'yı çok sinirlendirmiştir.

Yakında söz konusu edilecek denizaltı sorunu bu sinirliliği daha çok artıracaktır. Barışa hizmet ettiği iddia edilen Fransız-İngiliz samimi anlaşması denilebilir ki, yeni bir barış siyasetiyle torpillenmiş bulunmaktadır.

Gene silahların sınırlandırılması nedeniyle İngiltere ve Amerika arasında belirleşen uzlaşma, diğer devletleri de harekete geçirecek

önemli bir niteliğe bürünmüştür. İngiltere ve Amerika denizler hâkimiyetini kendi aralarında bölüşerek, bunu diğer milletlere kabul ve onaylattırmak siyasetini gütmektedirler. Hiç olmazsa kendilerini yakından ilgilendiren denizlerin serbest olması ve egemenliğine önem veren İspanya, bu durum karşısında bir hayli endişeye düşmüştür. Onun için şimdiden bile bu beş devlet arasında İkiler ve Üçler diye kendi kendine bir sınıflama gerçekleşmeye başlamıştır. Konferans esnasında bu türden sınıfların daha esaslı bir şekilde bulunacağından kuşku duyulamaz.

İngiltere silahların sınırlandırılması konusunda, nasıl Fransa'nın kara kuvvetlerinin azaltmasını amaçlıyorsa, Amerika da daha çok Japonya'nın deniz kuvvetlerine, kendi işine uygun gelen bir sınır koymak istemektedir. Japonya, İngiliz ve Amerikan dayanışmasından ve bu dayanışmanın Büyük Okyanus'ta Amerika'ya sağlayabileceği egemenlik hakkı ve önceliklerden doğal olarak memnun olamaz. İngiltere'den sonra en büyük sömürge imparatorluğuna sahip olan ve dünyanın hemen bütün denizleriyle ilgisi bulunan Fransa da, kendisini ikinci plana atmak isteyen İngiltere'nin silahların sınırlandırılması siyasetine rıza gösteremez. Bunun için Japonya ve Fransa'nın Beşler Konferansı'nda, La Haye Konferansı'nda olduğu gibi, bir dayanışma içinde bulunmaları olasılık dâhilindedir.

İtalya nasıl bir durum alacaktır? La Haye Konferansı Fransa ile İtalya arasında bir yakınlaşma meydana getirmişti. İki ülkedeki son siyasi gelişmeler de bu yakınlaşmayı destekler bir nitelik almıştı. Fakat bu geçici durumlar, İtalya ile Fransa arasındaki derin rekabeti hemen ortadan kaldıracak mıdır? İşte burası biraz kuşkuludur. İtalya, deniz gücünde, Fransa ile başa baş yürümek istiyor. Fransa ise şu andaki ve sömürgeci yapısının buna uygun olmadığını ve kendinin her koşulda İtalya'ya karşı daha ön saflarda olması gerektiğini iddia ediyor. İtalya basınına göre faşizm, bakış açısında ısrar edecek gibi görünüyor. İtalya'nın konferansta alacağı durum bütün silahların sınırlandırılması konularının en göze batacak aşamalarından birini oluşturacaktır.

Almanların on bin tonluk yeni ve hayret çekici gemileri de, silahların sınırlandırılması konusunda söz konusu edilmeye başlanmıştır. Almanlar, anlaşılıyor ki, bilim ve teknik sayesinde deniz kuvvetleri hakkındaki mevcut verileri alt-üst edecek gelişmeler göstermişlerdir. Bu husus, silahların sınırlandırılması konusunu daha çok karıştıracak bir etken olmuştur.

Dolayısıyla Beşler Konferansı her koşulda çetin ve nazik aşamalar geçirecekse de, son zamanların belirsiz durumlarına da, ne şekilde olursa olsun, bir son verecektir. •

Hâkimiyeti Milliye Gazetesi
30 Eylül 1929

Bilmek Gerek

A. Erdem Akyüz

ATATÜRK VE SEÇİM

BİR ASKER, EMİR VE

kumanda insanı olmasına rağmen Atatürk'ün bütün hayatının seçim içinde geçtiğini söyleyebiliriz. Onun kendi adına yaptığı ilk ve tek seçim, ülkesi ve milleti için çalışmak olmuştur.

Bu çalışmada her zaman arkadaşlarının sesine ve görüşlerine kulak vermiş, halkın tercihlerine saygı duymuş ve tercüman olmuş, halkın istek ve arzularını gerçekleştirmek için çalışmıştır.

Geldiği her makam ve yerde halkın, milletinin isteği ve seçimi ile bulunmuştur. Bulunduğu hiçbir yere atama yolu

ile, istenmeden veya zorla gelmiş değildir. Gençlik yıllarından beri katıldığı bütün kurum ve kuruluşlarda özellikle Kurtuluş Savaşı sırasında, öncesinde ve sonrasında yer aldığı tüm yer ve çalışmalarda bu durum açık olarak görülür.

Mustafa Kemal 23 Temmuz 1919 da Erzurum Kongresi'ne davetli olarak katılmıştır. Erzurum Kongresi 17 çiftçi ve tüccar, 5 emekli subay, 4 emekli memur, 5 öğretmen, 4 gazeteci, 5 hukukçu, 2 mühendis, 1 doktor, 6 din adamı, 3 eski milletvekili, 1 general ve 1 eski bakan olmak üzere 54 delegeden oluşmakta idi. Erzurum delegesi Cevat Dursunoğlu istifa ederek, kendi yerine Mustafa Kemal'in delege olmasını sağlamış ve daha ilk gün Mustafa Kemal Kongre Başkanlığına seçilmiştir.

Erzurum Kongresi'nden sonra yapılacak Sivas Kongresi'ne katılabilmesi için ön hazırlık olmak üzere Heyet-i Temsiliye üyesi olarak seçilmiş ve böylece, seçimle geldiği görevlere bir yenisi daha eklenmiştir.

Erzurum Kongresi'nden sonra, kendileri için gelmekte olan tehlikeyi gören işgal devletleri bazı önlemleri almaya çalışmışlardır. Fransız Binbaşı Brunot, toplantının

yapılması halinde Sivas'ı işgal edebilecekleri tehdidinde bulunmuş, hatta bazı yerli işbirlikçilerini Kongreyi basmakla görevlendirmişlerdir.

Gelişmekte olan bütün bu tehlikelere karşın, seçim yönteminde vazgeçmeyen Mustafa Kemal, bazı üyelerin karşı çıkmalarına rağmen, 4 Eylül 1919 günü katıldığı Kongrenin açılışında, Sivas Kongresi delegelerinin oyu ile Kongre

Mustafa Kemal ve delegeler Erzurum Kongresi günlerinde

Başkanlığına seçilmiştir.

Bu iki kongre öncesi yapılan Amasya Genelgesi ile Sivas ve Erzurum Kongrelerinde alınan ortak kararlar; "Ulusal sınırlar içinde vatan bölünmez bir bütündür. Her türlü yabancı işgal ve müdahalesine karşı millet topyekun kendisini savunacak ve direnecektir." şeklinde tecelli etmiştir.

23 Nisan 1920 de toplanan TBMM de, bir Reisi Evvel (Birinci Başkan) ve bir Reisi Sani (İkinci Başkan) seçilmesi yönünde karar alınmıştır. Bir gün sonra yapılan toplantıda seçime katılan 120

milletvekilinin olduğu, seçilebilmek için oyların yarısından bir fazlası olan 61 oy alınmasının gerekli olduğu karara bağlanmıştır. Seçim oldukça çekişmeli geçmiş, tam bir özgürlük ortamında yapılan eleştiri ve karşı görüşlere rağmen; Mustafa Kemal seçime katılan 120 milletve-

Seçime bu kadar önem veren Atatürk, seçim kavramını dikkat ve özenle korumuş, her zaman ve her koşulda saygılı olmuştur.

kilinden 110 oy alarak Başkan seçilmiş, 109 oy alan Celalettin Arif ise ikinci başkan olarak seçilmişlerdir.

Mustafa Kemal 1. Meclis'in açılış konuşmasında "Büyük Meclisimizin kuruluş şekli ve esasları,

milli iradeye içtenlikle ve büyük bir güçle dayandığını göstermektedir. Bildiğiniz gibi, egemenlik sınırsız ve koşulsuz ulusundur, artık bunda pazarlık payı yoktur." demiştir.

S seçime bu kadar önem veren Atatürk, seçim kavramını dikkat ve özenle korumuş, her zaman ve her koşulda saygılı olmuştur. Bunun için, her seçim döneminde, seçimlerin yapılmasına dikkat etmiş, seçimin kurallarına uymuş ve geldiği her göreve; özgür ortamda yapılan seçimler sonucu seçilerek gelmiştir. Halkın oyuna dayanmayan seçim dışı yöntemlere hiçbir zaman tevessül ve tenezzül etmemiştir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı olan Atatürk, katıldığı seçim dönemleri olan 29 Ekim 1923 de, ikinci seçim dönemi olan 1 Kasım 1927 de, üçüncü seçim dönemi olan 4 Mayıs 1931 ve dördüncü seçim dönemi olan 1 Mart 1935 de olmak üzere, vefatına kadar olan dört dönemde seçilerek Cumhurbaşkanlığı yapmıştır.

Atatürk döneminde 1923 seçimlerini de sayarsak her 4 yılda bir olmak üzere 4 ayrı seçim yapılmıştır. Atatürk; her seçimde milletvekilli adayı olmuş, 4 yılda bir yapılan seçimler sonucunda önce milletvekili ardından Cumhurbaşkanı seçilmiştir.

Belki de bir çok kişi; cephelerde savaşıyor, Kurtuluş Savaşını kazanan, Türkiye Cumhuriyetini kuran Mustafa Kemal'in, bu kadar çok ve her dönemde yeniden seçilerek

göreve geldiğini ve Cumhurbaşkanlığı yaptığını bilmediği, düşünmediği gibi ihtimal dahi vermemiş olabilir.

Oysa o, bu seçim dönemlerinin her birinde, halkın ve TBMM’de

**Atatürk
Türk milletine,
halkına duyduğu
sarsılmaz güven
ve sevginin
yanında halkın
iradesine, seçim
ve tercihlerine
her zaman saygı
duymuş, onları
korumuş ve
savunmuştur.**

Genel Kurula katılan tüm vekillerin oyunu alarak, oy birliği ile seçilmiştir.

Son Cumhurbaşkanlığı seçimi

olan 1 Mart 1935 de Meclis’de 398 milletvekili vardır. Bunlardan 348 Vekil seçim günü Meclis’de bulunmaktadır. Yapılan oylamada, Meclis’de bulunan ve oylamaya katılan 348 milletvekilinin tümü oylarını Atatürk için kullanmış ve katılan üyelerin oy birliği ile seçilmiştir. Seçime katılmayan diğer üyelerin yani bütün milletvekillerinin sayısı nazara alındığında, Atatürk’e oy veren üyelerin sayısı gene de % 96.7 gibi oy birliğine yakın, çok yüksek bir kabul oyu oranına yükselmiş durumdadır.

Mustafa Kemal Atatürk 4. kez Cumhurbaşkanı seçildikten sonraki tarihte TBMM’nin yasama yılının açık konuşmasında “Olaylar, Türk ulusuna iki önemli kuralı hatırlatıyor. Yurdumuzu ve haklarımızı koruyabilecek güçte olmak, barışı koruyacak uluslararası çalışma birliğine önem vermek...

Efendiler; işlerimiz çoktur, geniştir, önemlidir. Fakat başarılacağına sarsılmaz güvenim vardır. Çünkü Milletın Meclisi ve Türk Milleti; vatanseverliğin, çalışkanlığın, önlem almada yanılmaz iradenin ideal bir örneğidir.” demiştir.

Atatürk; Türk milletine, halkına duyduğu sarsılmaz güven ve sevginin yanında halkın iradesine, seçim ve tercihlerine her zaman saygı duymuş, onları korumuş ve savunmuştur. Dünyada ve Türkiye’de örnek alınmasının temelinde yatan nedenlerden biri de budur. •

erdemakyuzbd@gmail.com

Yılmadan Yorulmadan

Dr. Cihangir Dumanlı

Milli Şehit Boğazlıyan Kaymakamı Kemal Bey

Tarihimizin en karanlık dönemlerinden birisi Birinci Dünya Savaşı'nda yenilgimizin ardından 30 Ekim 1918'de imzalanan ve adeta koşulsuz bir teslim anlaşması olan Mondros ateşkesini takip eden günlerdir.

(Mütareke yılları)

Mondros'u takiben, İttihat ve Terakki Partisi (İTP) yönetimi sona ermiş, bu partinin muhalifi Hürriyet ve İtilaf Partisi (HİP) yönetime gelmiştir. HİP, işgal kuvvetleri ve padişahın işbirliği ile devleti

savaşa sokan ve yenilgiye sebep olan İttihat ve Terakki Partisi (İTP) yöneticilerine karşı bir "ittihatçı avı" başlatılmıştır.

İTP, 1 Kasım'da yaptığı son kongresinde kendisini feshetmiş,

yerine “Teceddüt Fırkasını” kurmuştur. İTP’nin üst düzey yöneticileri (Enver, Talat ve Cemal Paşalar) 2 Kasım’da ülkeyi terk etmişlerdir. Mondros sonrası dönemin özelliği çok sık kabine değişikliği yapılmasıdır. Mondros’u imzalayan Ahmet İzzet Paşa kabinesi 8 Kasım’da istifa etmiş, 11 Kasım’da Tevfik Paşa kabinesi kurulmuştur. 4 Mart 1919’da ise İTP’nin baş muhalifi Hürriyet ve İtilaf Partisi (HİP) lideri Damat Ferit Sadrazam olmuş ve HİP hükümetini kurmuştur.. Ferit’in sadrazamlığı döneminde “ittihatçı avı” hızlanmıştır. İttihatçılara atılan başlıca suçlar; savaş esnasında Ermeni tehciri konusunda vazifeyi ihmal, işgal kuvvetlerine kötü davranma, Mondros hükümlerine uymama gibi suçlardır. Suçlananlar Bekirağa Bölüğü denilen Harbiye nezarethanesinde tutuklu kalmakta ve İstanbul sıkıyönetim mahkemesinde yargılanmaktadır. Mahkemede sanıkların avukat bulundurmaları yasaktır. Oturumlar kapalıdır ve kararlara karşı temyiz yolu kapalıdır.

Böyle hukuksuz bir ortamda tek suçu ittihatçı olmak olan yurtseverler düzmece deliller ve iftiralarla yargılanmakta ve en ağır cezalara çarptırılmaktadır. Tutuklanacakların listesi itilaf devletlerince verilmekte ve hükümetçe

yerine getirilmektedir. Üst düzey komutanlar ve yöneticiler Bekirağa Bölüğü’nde aşağılayıcı davranışlara ve işkencelere uğramaktadır. Sadrazam Damat Ferit böylelikle işgalci itilaf devletlerinin sempatisini ve desteğini kazanmak peşindedir.

Hukuksuz bir ortamda tek suçu ittihatçı olmak olan yurtseverler düzmece deliller ve iftiralarla yargılanmakta ve en ağır cezalara çarptırılmaktadır.

Tutuklananlardan birisi de savaş sırasında Boğazlıyan Kaymakamı olan Kemal Bey’dir. Kemal Bey bölgesindeki Ermeni isyanlarında Türk halkını koruyan, Ermeni çeteleri ile mücadele eden bu yüzden Ermenilerin husumetini çeken yurtsever bir yöneticidir.

1 Haziran 1915’de Tehcir Ve İskan Kanunu çıkartılmış, savaşta düşmanla işbirliği yapan, yurt içinde ayaklanmalar çıkartan Ermenilerin güvenli bir şekilde savaş bölgesi dışına gönderilmesi emredilmiştir. Kemal Bey bu emri yerine

Damat Ferit Paşa

Kemal Bey'in cenazesinde o devire göre alışlagelmışin dışında cenaze töreninde çelenk taşınır, fotoğraf çekilir, tabuta Türk Bayrağı örtülür, intikam yeminleri edilir.

getirmiş, ancak savaşın zor koşulları (yokluk, kış, hastalıklar) içerisinde bazı Ermeniler zarar görmüşlerdir. Kemal Bey Boğazlıyan Kaymakamlığından ayrıldıktan bir yıl sora (1917'de) terk edilen Ermeni mallarını satın aldığı gerekçesi ile yargılanmış, ceza almış, daha sonra Konya İstinaf Mahkemesi'nde beraat etmiştir. Aynı suçtan tekrar yargılanması hukuka aykırıdır.

Savaştan sonraki "ittihatçı avında" Kemal beye haksız yere Ermenilere kötü davranmak suçu yüklenmiştir. İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesi başkanı

Nemrut
Mustafa Paşa

Nemrut Mustafa (Kürt Mustafa) hükümetin talimatı ile karar vermektedir. İdam edileceklerin listesini Ermeni Patriği Zaven Efendi vermiştir. Hükümet de Kemal Bey'in idamını istemiştir. Ermeni üyelerin bulunduğu mahkemede

Ermeni tanıklar dinlenmiştir. Tanık ifadeleri gördüklerine değil, dedikodulara dayalıdır. Mahkeme 8 Nisan'da Kemal Bey'i Boğazlıyan'daki Ermenilerin tehciri esnasında suiistimal ve öldürme olaylarında gevşeklik gösterdiği gerekçesi ile idama mahkum etmiştir. Ermeni tehciri ile ilgili suçlardan ilk idam cezasını alan Kemal Bey 10 Nisan 1919'da Beyazıt Meydanı'nda idam

edilmiştir. Asılırken son sözleri şu olmuştur:

"Beni ecnebilere yaranmak için asıyollar. Ben vatan uğruna cephede ölen nefer gibi şehit gidiyorum. Buna adalet deniyorsa kahrolsun adalet! Allah vatanımıza milletimize zeval vermesin. Fertler ölüür, millet yaşar; yaşasın millet"
Mezarı Kadıköy

Kuşdili mezarlığındadır.

Kaymakam Kemal Bey'in idamı İstanbul'da büyük protesto gösterilerine neden olmuştur. Üniversite gençliği ve halk idamı büyük gösterilerle kınamıştır.

Cenaze töreni Türk milliyetçilerinin Damat Ferit hükümetine karşı güç gösterisine dönmüşmüş ve milli mücadelenin başlamasında önemli bir etken olmuştur. Bu tepki-den sonra yurtseverler hakkında idam kararı verilmemiş, ittihatçılar Malta'ya sürülmüştür. Gösteriler üzerine Teceddüt Fırkası kapatılmıştır.

TBMM zaferden sonra 14 Ekim 1922'de Kemal Beyi milli şehit ilan etmiş ve ailesine 2000 kuruş maaş bağlamıştır.

Sonuç ve Dersler:

- Savaşta yenilmiş ve işgale uğramış bir ülkede işgalciler savaşta kendi çıkarlarına aykırı davranan yurtseverlerden intikam almak için yerli işbirlikçilerle beraber çalışmışlardır.

Padişah, Damat Ferit ve işgal güçlerinin yurtseverler üzerindeki baskılarına rağmen Kemal Bey'in idamına gençlik ve halk gereken kitlesel tepkiyi gösterebilmiştir.

- Suçsuz yurtsever komutan ve yöneticiler haksız suçlamalar, uydurma deliller ve hukuka aykırı yargılamalarla ağır cezalara çarptırılmıştır. Hukuk ihlal edilmiştir.
- Böyle bir uygulama ancak işgal altındaki ülkelerde, yerli işbirlikçiler eliyle yapılabilir.
- Padişah, Damat Ferit ve işgal güçlerinin yurtseverler üzerindeki baskılarına rağmen Kemal Bey'in idamına gençlik ve halk gereken kitlesel tepkiyi gösterebilmiştir.
- Bu olayları gören cumhuriyetimizin kurucuları yeni devleti tam bağımsızlık ve hukukun üstünlüğü ilkeleri üzerine kurmuşlardır. •

cihangirdumanlibd@gmail.com

“Yabancı bir devletin himaye ve desteğini kabul etmek, insanlık özelliklerinden mahrumiyeti, beceriksizlik ve miskinliği itiraftan başka bir şey değildir. Gerçekten bu aşağı dereceye düşmemiş olanların isteyerek başlarına bir yabancı efendi getirmelerine asla ihtimal verilemez. Halbuki Türk'ün haysiyet ve izzetines ve kabiliyeti çok yüksek ve büyüktür. Böyle bir millet esir yaşamaktansa yok olsun daha iyidir. Bundan ötürü, ya bağımsızlık, ya ölüm!..”

M. Kemal Atatürk, 1919 (Nutuk I, S. 13)

Atatürk'ün Dünyası
Cengiz Önal

96

Mustafa Kemal'e İsmet Paşa'nın Lozan'dan Gönderdiği Mektup

İsmet İnönü ile Mustafa Kemal arasında oldukça uzun yıllar öncesinden başlayan ve dünyada benzerine pek rastlanmayan bir ilişki vardır. Bu, zamanla ve çoğunlukla bir ast-üst ilişkisi, bazen bir kardeş sevimliliği ve saygınlığı, bazen de iki ulusal kahraman ve devlet adamı arasında olması gereken ilişki halinde sümüştür.

Mustafa Kemal'in, gerek Milli Mücadele döneminde, gerekse Ulusal Kurtuluş ve Bağımsızlık Savaşı esnasında ve ardından sırayla gerçekleştirilen Türk Devrimleri çalışmalarında İsmet Paşa karşı duyduğu sonsuz bir güven, sevgi ve saygısı vardır. İsmet Paşa da böylesi hislere karşı asla kayıtsız olmamış, gerektiği yer ve zamanda bunların karşılığını, bütün samimiyetiyle göstermiştir.

Mustafa Kemal ve İsmet İnönü

İşte, tarih bize bu muhteşem ve mükemmel ilişkinin bir kanıtını sunmaktadır. İsmet Paşa'nın, Barış Konferansı münasebetiyle Lozan'da bulunduğu sırada ve 19 Aralık 1922 tarihinde Mustafa Kemal'e yazdığı, çok güzel ve samimi bir mektubu, Hâkimiyeti Milliye Gazetesi 24 Aralık 1929 günlü sayısında yayımlamıştır.

İki Ulusal Kahraman, Ulusal Kurtuluş ve Bağımsızlık Savaşı'nın

Başkomutanı ile en yakın silah arkadaşısı, iki kardeş, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasında büyük emeği geçen iki devlet adamı ve Türk Devrimleri'nin yaratıcıları ve amansız savunucusu bu iki önder arasındaki samimiyeti ve bağı, İsmet Paşa'nın yazısıyla sizlere de sunuyorum:

İsmet Paşa'nın Lozan'da Tek Üzüntüsü

Bugün ulusal Türk tarihine çok sevimli bir belge olarak geçen bir mektup yayımlıyorum. Bunu, Lozan'da Türk Heyeti Başkanı sıfatıyla İsmet Paşa,

Ankara'da Başkomutan ve Büyük Millet Meclisi Başkanı Mustafa Kemal Paşa'ya yazmıştır. Fakat bu bir devlet adamından, Devlet Başkanı'na yazılmış olması itibariyle değil, bütün ruh yapısıyla, kalbiyle ve içtenliğiyle

sevdiği ve saydığı insana, bir büyük kişiliğin nasıl hitap etmiş olmasını göstermesi bakımından çok ilgi ve dikkat çekicidir.

Bu, Milli Mücadele'nin, ulusal zaferin ve ulusal devrimler zaferinin yüksek sırrını ifade eden çok güzel ve özel bir belgedir. Cephelelerde kazanılan büyük zaferlerden sonra, Lozan'da masa başında,

bütün dünya milletleriyle karşı karşıya, daha kapsamlı bir mücadele başlamıştır. Mustafa Kemal, bu mücadeleye bizzat, Batı Cephesi'nin zaferler kazanmış komutanını göndermiştir.

Batı Cephesi Genel Komutanı, Lozan'daki büyük mücadeleyi de, zafer kazanmış olmaya yarışır bir şekilde yönetirken, ne düşünüyordu, ruh yapısı itibariyle acaba başlıca üzüntüleri neydi? Bu zaferi kazanmak için ilhamını kimden ve nasıl alıyordu? İşte bu mektup bunu o kadar samimi ve o kadar açık gösteriyor ki, tarih elbette bu sırrı sonsuzluğa ulaştıracaktır.

İsmet İnönü Lozan görüşmelerinde

“Aziz Başkomutanım, Reisim ve Kardeşim!

Size karşı hissettiğim özlemi ve derecesini ifade edemem. Anadolu'da aylarca görüşemediğimiz zamanlar olmuştu. Ama kendimi bu kadar uzak ve istediğim zaman hemen sizi bulamaz görmemiştim.

İstediğim zaman sizinle konuşmak ve buluşmak olasılığı bile bir

insanın en büyük gücü olduğunu bir kez daha tecrübe ediyorum.

Konferans çalışmalarının sonucunu (10 Aralık'a kadar) sunuyorum. Bu çalışmayı hazırlamak için çokça gayret gösteriliyor. Raporumu henüz bitirdim ve bu mektubu yazıyorum. Saat sabahın dördü oldu.

Çalışmaların en yoğun olduğu zamanlara, seninle olan bir anıyı hatırlamak, bende yeni bir yaşam ve zindelik etkisi yapıyor.

Atatürk ve İnönü

*Benim Güzel Paşa'm!
Bilmezsün bu anda ne kadar
özlem ve üzüntüm vardır:*

*Bana ordudan bilgi ver. Büyük
kumanda makamında değişme var
mıdır?*

*Bir telgrafını aldım genelde
mutlu olduğumu yazıyordu. Bu
haber benim için büyük bir teselli
oldu.*

*Ne kadar bir araya gelme
düşüncesi içinde olduğumu ve bura-
dan ne kadar sıkıldığımı sanırım
tahmin edersiniz. Ama inanın ki
çok sıkı ve iyi çalışıyoruz. Duruma*

hâkimiz.

*Bugüne kadar sana hiç bu kadar
samimi ve içten yazmamıştım.
Bunun nedeni duyduğum özlemin
derecesindedir:*

*Çalışmaların sonucundan
memnun olacak mısın?*

*Özellikle tekrar görüşebilecek
miyim?*

*Zamanla sıkılıyor olsam da;
yaşantıdan genelde memnunum.
Heyetimizde uyum ve kaynaşma var.
Ciddiyetle çalışıyoruz.*

*İş hakkında ne yazayım? Rapor-
larımı okuyorsun. İsviçre'de bir
yerimiz ve de saygınlığımız vardır.*

*Benim Güzel Şefim,
Komutanım!*

*Seni ne zaman görebileceğim?
Aşırı samimiyetimi affet. Büyük
bir özlem içindeyim.*

*Duyularımı anlatmada kelime-
ler yetersiz kalıyor.*

Gözlerimden öperim."

İsmet; Lozan, 19 Aralık 1922

Bugünkü koşullara göre bakıl-
dığında, bir kısım düşünceye
göre belki fazlaca samimi ifadelerle
yazılmış bir mektup gibi algılanabi-
lir. Ancak, Mustafa Kemal ile İsmet
Paşa'nın, İkinci Ordu'da başlayan
askeri ilişkileri, sivil yaşamlarında
da başarıyla sürmüştür. Bu itibarla
özellikle Ulusal Kurtuluş ve Bağımsızlık Savaşı esnasındaki ortak
çalışmaları, İlk Meclis'in kurulması
ve ardından Saltanatın kaldırılması,
Cumhuriyet'in ilanı ve diğer Türk
Devrimleri'nin gerçekleştirilme-
sinde yaşadıkları güçlükler ile

M. Kemal Atatürk ve İsmet İnönü zamanla oldukça samimi bir ilişkide bulunmaları göz önüne alındığında; mektuptaki samimi ifadelerin, gerektiği şekilde anlaşılacağından kuşku yok. Bir başka hususu da ayrıca belirtmeliyim:

Mektubun orijinalinin eski

yazıyla yazılmış olduğu bir gerçektir. Harf Devrimi'nden sonra ve özellikle basının hemen yeni yazı uygulamasına geçmesi ve bir kısım tarihi belgelerin, bu denli kısa sürede yeni yazıya göre Türkçeye çevrilmesinde, kuşku yok ki, bir kısım çeviri eksiklikleri ve anlam yanlışlığı gibi hususları olması

da kaçınılmazdır. Yazılı olanı, siz değerli okurların engin hoşgörüsüne sığınarak, elimden geldiğince günümüz Türkçesine çevirerek sunmaya çalıştım. •

cenazonalbd@gmail.com

Gelecek Ay: İsmet Paşa'nın Mustafa Necati'nin kabri başındaki konuşması

İsmet Paşa: "Durumu en iyi Atatürk kavramıştı"

İsmet Paşa, Sabahattin Selek tarafından derlenen anılarında Çanakkale Savaşı ile ilgili olarak Atatürk'ün rolünden şöyle söz etmiştir:

"Savaşta en nazik durumda Arıburnu karşısında yalnız başına Atatürk 19. Tümeni ile bulunuyordu. Atatürk ilk çıkarma haberini alır almaz hemen Tümeni harekete geçirmiş ve düşmana taarruz etmişti. Düşman baskınına görüş nüfuzu ile en iyi kavramış olan kumandan Atatürk sayılır.

Liman Paşa bu esnada 5. Ordu Kumandanı olarak Gelibolu civarında bulunuyor ve güneye askeri ve her türlü malzemeyi yetiştirmeye çalışıyordu. Gelibolu Yarımadası'nın arka kısmında ve istihkamların arkasında bulunan Atatürk, en yakın tehlike istikametini kapatmış ve durdurmuştu. Güneyde

Seddülbahir'den Alçıtepe'ye doğru ilerlemeye çalışan kuvvetler de oldukları yerde kalmışlardı.

İşte kısaca Çanakkale'nin kara seferi böyle bir baskınla başlamış ve parça parça takviye edilerek, Umumi Harbin kanlı ve kahraman tabiatında en önde gelen destanlarından biri bu suretle cereyan etmiştir." ()*

(*) İsmet İnönü Hatıralar 1. Kitap, İstanbul, Bilgi Yayınevi, 2. Basım, 1992 s. 104

Kurtuluş Savaşından
Zeki Sarhan

SUBAYLAR ÖĞRETMENLİK YAPABİLİR Mİ?

Eğitimin en etkili kurtuluş çaresi olduğu, yalnız Cumhuriyet dönemi aydınlarının değil, Tanzimat sonrasında hemen bütün aydınların ve hükümetlerin de görüşüdür. Çünkü hiçbir okul eğitiminden geçmemiş geniş bir nüfus kitlesi vardı ve bu nüfusla Türkiye'nin örnek aldığı Batı'ya yetişmesi bir yana ancak yerinde sayardı.

Bu yazıda Mütareke döneminde İstanbul ve Anadolu'da öğretmen

açığını kısmen de olsa kapatmak için subayların öğretmenlik yapıp yapamayacağı tartışmasına bir pencere açacağız.

1 920 yılı başlarında Trakya'da konuşlanmış Birinci Kolordu'nun Mustafa Kemal Paşa'dan istekleri arasında şu da vardır: “Nahiye müdürlüklerine, köy öğretmenliklerine ve bazı önemli kaza kaymakamlıklarına subaylar için olur

verilmesi.”¹ Bu isteğin köylerin öğretmensiz kalmasını önlemekten çok, halkın subaylar eliyle elde tutulmasını istediğinden kaynaklandığı anlaşılıyor.

1920-1921 öğretim yılına girerken İstanbul’da açığa kalan memurların köy öğretmenliği yapması gibi bir düşünce ortalıkta dolaşmaya başladı. Bunda güdülen amaç, hem memurların aç kalması, hem de memleketin çok ihtiyacı olan eğitime hizmetti.

Vakit gazetesi 7 Eylül 1920’de dönemin eğitim otoritelerinden

Erkek Öğretmen Okulu Müdürü Selim Sırrı Bey’e bu konuyu sordu: “*Memurlar öğretmen olabilir mi?*” Selim Sırrı Bey, soruya kendisinden beklendiği gibi bir yanıt verdi. Öğretmenliğin bir meslek olduğunu, öğretmen okullarının da bu nedenle açıldığını, öğretmenlik uygulaması almayan bir kişinin öğretmenlik yapamayacağını söyledi.²

Bu yayından dört gün sonra, adı verilmeyen bir öğretmen, Vakit’te, açığa çıkan subayların köy öğretmeni olmalarındaki sakıncaları anlattı. Bu mektuba H. Necati imzasıyla bir yanıt verilerek onun subaylar hakkında yanlış bir kanı

beslediği ileri sürüldü: *Subaylar elleri kılıçlı, savaştan başka bir şey düşünmeyen kişiler değildir. Subaylar da erleri eğitmekte değil midir?*

Selim Sırrı (Tarcan) Bey

Onlar yalnız maddi düşünen kişiler değildir.³

Vakit, ertesi günkü (12 Eylül 1920) başyazısını bu konuya ayırdı.

“*Zabitlik*

**Selim Sırrı Bey,
(...) öğretmenliğin
bir meslek
olduğunu, ilkokul
öğretmenliğinin
okuyup yazma
ve “biraz” hesap
öğretmekten ibaret
olmadığı
görüşünde diretti.**

ve Muallimlik” başlıklı bu yazıda Selim Sırrı Bey, 7 Eylül tarihinde yayımlanan demeci üzerine bir mektup aldığını belirterek öğretmenliğin bir meslek olduğunu, ilkokul öğretmenliğinin okuyup yazma ve “biraz” hesap öğretmekten ibaret olmadığını anlatarak görüşlerinde diretti. Yazının son iki

paragrafı şöyledir:

“İlköğretim âleminde olan yeniliklerden öğretmenleri haberdar etmek üzere medeni memleketlerde her yıl öğretmenler kongresi yapılır. Ondan başka ilkokul öğretmenlerine mahsus kurslar açılır. Bütün ihtimaller, gayet ayrıntılı olan çocuk ruhu üzerinde hayırlı izlenimler

oluşturan araçların en makbulünü elde etmek amacına yöneliktir.

Yaşamak istiyorsak çocuklarımızı çok düşünmeliyiz, onları zamanın ihtiyaçlarına göre yetiştirmemiz önemli ve gereklidir. Bunun için iyi hazırlanmak lazımdır.”⁴

Gene Vakit gazetesinin aktardığına göre Akşam gazetesi 12 Eylül tarihli sayısında, Selim Sırrı Bey’e yanıt vererek bir yıllık bir öğretmenlik eğitiminden sonra subayların öğretmenlik yapabileceğini yazdı. Vakıt, Akşam’ın Selim Sırrı Bey’in makalesini anlamadığını ileri sürdü, onun subayların altı aylık bir eğitimden sonra öğretmenlik yapabileceğini yazdığını bildirdi.⁵

Konuya İbrahim Alâeddin imzasıyla da bir katkı yapıldı. Onun yazısında Mehmet Sadık ve Köprülüzade Memet Fuat’ın Selim Sırrı Bey’in ne söylediğine dikkat etmeden Akşam’da ve Dersaadet’te bu konuda yazı yazdığına işaret eden İbrahim Alâeddin, onların da sonuçta Selim Sırrı Bey gibi düşündüğünü ileri sürdü. Bir yandan memleketin büyük miktarda öğretmene ihtiyacı olduğu, diğer taraftan genç ve aydın birçok kişinin açıkta kaldığı bir durumda, ona göre zaten başka türlü düşünmek de mümkün değildi. *“Öğretmenlik için önde gelen bilgi değil seciyedir.”* diye yazılarak subaylık ile kışla, öğretmenlik ile okul karşılaştırıldı ve şöyle denildi:

“Öğretmen olacak bir subayın önce askerliğini unutmaması, ondan

sonra çocuk psikolojisini, eğitim, öğretim yöntemi, uygulama dersi ile tanışması lazımdır.

Memleketimizin ihtiyaçlarını düşünerek her şeyin en mükemmelini arayacak kadar müşkülpesent olmayalım.

Özetle düşünüyorum ki, öğretmenler orduda yedek subay olmuşlardır. Şimdi subaylar da yedek öğretmen sıfatıyla çalıştırılırsa ödeşmiş olurlar.”⁶

Böylece subayların öğretmen olup olamayacağı konusunda bir uzlaşma sağlanmış gibidir.

ANKARA’NIN ZORUNLU ÖĞRETMENLİK TASARISI

Öğretmen okullarının Türkiye’nin öğretmen ihtiyacını karşılamaktan çok uzak olduğu Kurtuluş Savaşı döneminde öğretmen açığını karşılamak için çeşitli yollar düşünüldü. İstanbul’da öğretmen okulu mezunları, öğretmenlik diploması olmayanların öğretmenlik yapmalarını savunurken, TBMM’ne buna tamamen aykırı düşen bir öneri verildi. Halkın öğretmen ihtiyacı ile doktor ihtiyacını birlikte ele alan Antalya Mebusu Hamdullah Suphi Bey ile Burdur Mebusu İsmail Suphi Bey’in imzaladıkları 19 Ağustos 1920 tarihli bir önergede “zorunlu asker öğretmenlik” getirilmesi istendi. Gerekçede:

“Şu büyük hengâmede halkımıza yüklediğimiz olağanüstü fedakârlıklara karşılık onları düşünmek ve yaralarını mümkün olduğu kadar sarmak” gerektiği yazılmıştı. Öneri

sahipleri bunun için “Münevver sınıfımızın doktorluk ve öğretmenlik hizmetleriyle görevlendirilmele-rini ve hükümetin arzu ettiği kaza ve nahiye merkezlerine doktor ve öğretmen olarak tayin edilecek kişilerin zorunlu olarak sevk edilmele-rini, bu hususta kesinlikle arzu ve kendi isteğine bırakılmayarak bir çeşit askerî bir yükümlülüğün uygulanmasını” istediler.

Önerinin maddelelerine göre, elli yaşına kadar bütün doktorlar ve çeşitli derecelerde öğretim yeteneği taşıyan aydın kişiler, memleketin muhtaç olduğu herhangi bir köşede tedavi ve öğretim yapmakla yükümlü olacaklar, hükümetin gönderdiği yerlerde en az iki yıl süreyle ve maaşlı olarak yerleştirileceklerdir. Bu emri dinlemeyenler hakkında askerî tarzda zorlayıcı hükümler uygulanacaktır.

Öneri Komisyonunun uygun görmesiyle Meclis Başkanlığı'na iletilen tasarı hakkında İsmail Suphi Bey, aydınların halka hizmet etmeleri gerektiği konusunda anlamlı bir konuşma yaptı, öneri uygun görülerek Sağlık ve Eğitim Komisyonlarına gönderildi. 9 Aralık 1920 tarihli birleşimde Sağlık Komisyonu, önerisinin Vekiller Heyetine gönderilmesine karar verdi. Konu bir daha gündeme

gelmedi.⁷ Hamdullah Suphi Bey'in Maarif Vekâleti döneminde 15 Temmuz 1921'de toplanan Maarif Kongresi'nin gündeminde de bu konuda bir tartışmaya rastlanmıyor.

Tasarının yasallaşması ve uygulanması Kurtuluş Savaşı Anadolu'sunun kültür ve eğitime

Hamdullah Suphi
(Tanrıöver) Bey

büyük yenilikler getirir, aydınların da halkı daha yakından tanımalarına yardımcı olurdu. Hükümetin bunu uygulamaya yanaşmamasının temelinde bütçe yetersizliği olmalıdır. Çünkü o tarihlerde Anadolu'daki öğretmenler maaşlarını düzgün alamıyorlar ve bu nedenle meslekten ayrılmalar görülü-yordu. Öte yandan

aydınların da böyle bir seferberliğe yanaşmak istemeyişleri düşünülebilir.

İstanbul'da Köprülüzade Mehmet Fuat Bey'in de ağızta kalan subayların öğretmenlik yapmalarını isteyen bir demeci yayımlandı.⁸

Ankara Hükümetinin zorunlu öğretmenlik tasarısına Selim Sırrı Bey, 21 Ekim 1921 tarihinde Yeni Şark'ta yorum yapmıştır. Selim Sırrı Bey, gazetenin başyazarı Rauf Ahmet Bey'in bu konudaki düşüncelerine katıldığını belirterek yüksek öğretimi veya ortaöğre-timi bitirmiş kişilerin iki yıl köy öğretmenliği yapmasını kesinlikle doğru bulmamaktadır. Çünkü çocuk

dilinden anlamak için ayrı bir hazırlık yapmak gerekir. Selim Sırrı Bey, geçen yıl Harbiye Nezaretinin subayların öğretmenliği için düşüncelerini sorduğunu, bu soruya “Altı aylık bir stajdan sonra yapabilecekleri” yanıtı verdiğini hatırlatıyor. Basında kendisine bu konuda eleştiriler yöneltilmiş olduğunu yazan Selim Sırrı Bey “O zaman bu işe başlanmış olsaydı, bu güne kadar epey yol alınmış olurdu” demektedir.

“BİR İNKİLÂBA KESİN İHTİYAÇ VAR”

Bu konuda bir yazı

Selim Sırrı Bey:
“İlköğretimde asıl olan eğitimidir. Öğretim ikinci derecede kalır.”

1920'li yıllarda Karaman'da bir ilkokul

yazmış olan Hayrettin Nedim'le Selim Sırrı Bey'in yolları bir noktada ayrıldı.

“İlköğretimde amaç, millet fertlerini okuyup yazdırmak ve az çok bilgi sahibi yapmak değildir. Okuyup yazmak ve bilgi sahibi olmak ancak bir araçtır. Biz aracı amaç olarak anladığımız içindir ki

çocukların kafalarına birçok bilgiyi tıkar doldururuz” diyen Selim Sırrı Bey, eğitimdeki amaçları şöyle sıraladı:

“Çocukların dikkatlerini, belleklerini, hayal güçlerini eğitmek, onları daima uyanık, faal bulundurmak, onlara en faydalı en pratik şeyleri okutmak, kendilerinde cüret, cesaret, fedakârlık hislerini geliştirmek.”

Yazı şu düşüncelerle bitiyor:

“İlköğretimde asıl olan eğitimidir. Öğretim ikinci derecede kalır. Savaştan sonra Anadolu, yeni ihtiyaçlar karşısında bulunacak. Bir asırdan beri uygulanan eğitim usülleri artık eskidi. Bir inkılâp ve yeniliğe kesin lüzum vardır. Fakat yanlış deneyimlere maruz olmamak için esaslı ve etraflı düşünmek, ondan sonra yeni düşünceler ortaya koymak uygun olur zannediyoruz.”⁹

Yeni Şark'ta Kadıköy'den Hüsnü Tahsin, Rauf Ahmet Bey'in yazısını ele alarak özellikle emekliğe ayrılmış subayların köy öğretmenliği yapmasını isteyerek bunlardan ticarete atılarak geçimini köylülerin sırtından çıkarana ların maaşlarının kesilmesini, tasarruf edilecek bütçe ile açtıktan köy öğretmenleri görevlendirilmesini

önerdi. Yazarın köy öğretmenliğine çok önem verdiği şu cümlelerinden anlaşılıyor:

“Bu suretle bekleyecek bir dakikası bile kalmamış olan bu hususun gerçekleşmesine gerçek bir adım atılmış olur kesin kanısındayım.”¹⁰

Bu tartışma köy öğretmenliğinin özellikleri hakkında düşünceleri de harekete geçirmiş olmalıdır. Nitekim 29 Kasım 1921 tarihli Yeni Şark'ta Hayrettin Nedim imzasıyla “İptidai Tedrisat” başlıklı bir yazı yayımlandı. Yazar, köyde eğitimin zor olmadığını, bunun için birkaç aylık bir hazırlıktan sonra her yerde uygulanabilecek kolay alfabeler hazırlanması gerektiğini, 8-9 yaşlarında okula alınacak köy çocuklarında dört ay içinde okuma-yazmayı öğrenebileceklerini, bundan sonra "Eşya" (Tabiat Bilgisi) dersine, bunun yanında tarım, bahçecilik gibi pratik derslere sıra geleceğini anlattı.

“Memleketin her tarafında, her köy mektebinde aynı usul ve aynı kitaplar ile tedrisat yaparak aradan üç beş sene geçince ahali seviyesinde derhal bir ilerleme görüleceğine hiç şüphe yoktur” diye yazan Hayrettin Nedim, köylerde iki yıllık bir öğretimi önerdi ve bunun gerektiğinde çocuk için üç yıla çıkarılabileceğine işaret etti.¹¹

EĞİTİMEN UYGULAMASI

Bu tartışma, 1936'da başlanan Eğitimci uygulamasının, 3 yıllık köy okullarının ve 1960'ta köy

eğitimine çözüm bulmak için başlanan “Yedek Subay Öğretmenlik” projelerinin daha Mütareke Dönemi'nde dile getirildiğini gösteriyor. Köy Enstitüleri projesinin ise daha eskilere, en az Kastamonu

Köy Enstitüleri projesinin daha eskilere, en az Kastamonu Milletvekili İsmail Mahir Efendi'nin 1914'te yaptığı önerilere dayandığını biliyoruz.

Milletvekili İsmail Mahir Efendi'nin 1914'te yaptığı önerilere dayandığını biliyoruz.

Fakat yasanın özüne uygun olarak kendiliğinden öğretmenlik yapmak isteyenlere de rastlanıyor. Safranbolu'da oturan emekli Kıdemli Yüzbaşı Haşim Bey buna örnektir. Haşim Bey, 1920 yılı sonlarında Kastamonu Maarif Müdürlüğüne verdiği bir dilekçede, Safranbolu ve Araç ilçelerine bağlı açık bulunan bir köy ilkokulu öğretmenliğine atanmasını istemiştir. Açıksöz gazetesi “Köyleri cehaletten kurtarmak için en büyük çare okuyanlarımızdır. Münevverlerimiz köylere yayılmasıdır. Bu cereyanın uyandığını gördüğüm gün bahtıyarız” açıklamasını koyduktan sonra dilekçeyi aynen yayımladı. Bunda Haşim Bey, vatani, masum milleti bugün ve gelecekte saadet ve selamete ulaştırarak onların ancak maarif ordusu olduğuna

inandığını, şu büyük inkılâba katılarak önce vatani maddi ve manevi olarak aydınlatmak, fikren ve ruhen yükseltmek amacıyla görev istediğini bildiriyordu. Ataması yapılırsa, altı ay sonra mükemmel bir numune mektebi kuracağından da ümitli olduğunu ekledi.

Haşim Bey, dilekçesini Açıksöz gazetesine de iletirken, isteğini Maarif Müdürünün büyük bir memnuniyetle kabul ettiğini ve Safranbolu'da Başköy öğretmenliğine atandığını haber verdi ve kendisi gibi birçok vatan-
daşın uzak, yakın demeyerek köy okullarına koşup gitmelerinin vatan menfaatinden ve millî saadetten olduğunu bildirdi.¹²

Sonuç olarak, köyleri okula kavuşturmak için yeteri kadar öğretmen yetiştirinceye kadar başka

meslek mensuplarından eğitici olarak yararlanılması düşüncesi, Mütareke İstanbul'unda ve Millî

Mücadele Ankara'sında ele alınan bir projeydi. Bu görüş, ancak Cumhuriyet kurulduktan 13 yıl sonra 1936'da eğitimlik uygulamasıyla hayata geçirilebildi. Bilindiği gibi eğitimlik, askerde çavuş ve onbaşılık yapmış, okuryazar köylülerin altı aylık bir kurstan sonra atandıkları üç yıllık köy okulu uygulamasıydı. •

zekisarihan@gmail.com

Kaynakça:

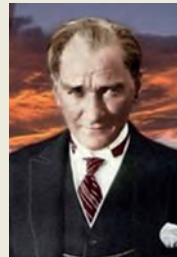
- 1) Açıksözcü Hüsnü, İstiklal Harbinde Kastamonu, Kastamonu, 1943, s. 232.
- 2) Vakıf, No. 986, 7 Eylül 1920. 3) Vakıf, No. 990, 11 Eylül 1920. 4) Vakıf, No. 991, 12 Eylül 1920. 5) Vakıf, No. 992, 13 Eylül 1920. 6) Bu yazı Selim Sırrı Bey'in yönetiminde, Darülmüallimîn Yüksek Kısım tarafından Maarif Nezareti adına yayımlanan Tedrisat Mecmuası tarafından ıktibas edilmiştir. Tedrisat Mecmuası, C. 12, No. 57, Teşrinievvel-Teşrinisani (Ekim-Kasım) 1920. 7) Fahri Çoker, Türk Parlamento Tarihi, C. I, s. 678-680; Zabıt Ceridesi, C. 4, s. 458-482. 8) Dersaadet, No. 16 Eylül 1920. 9) Yeni Şark, No. 42, 13 Teşrinisani (Kasım) 1921. 10) Yeni Şark, No. 42, 13 Teşrinisani (Kasım) 1921. 11) Yeni Şark, No. 58, 29 Teşrinisani (Kasım) 1921. 12) Açıksöz, No. 107, 30 Kânunuevvel (Aralık), 1920.

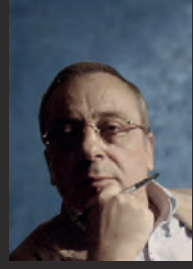
Yazarımız Zeki Sarıhan'ın Nafi Atuf Kansu Eğitim Araştırmaları Ödülü'nü alan kitabı; Milli Mücadelede Maarif Ordusu

Mektep adını hep beraber hürmetle, saygıyla analım: Mektep genç beyinlere, insanlığa hürmeti, millet ve memlekete sevgiyi, şerefi bağımsızlığı öğretir... Bağımsızlık tehlikeye düştüğü zaman onu kurtarmak için izlenmesi uygun olan en doğru yolu belletir... Memleket ve milleti kurtarmağa çalışanların aynı zamanda mesleklerinde birer namuslu uzman ve birer çalışkan bilgin olmaları lâzımdır. Bunu temin eden mekteptir. Ancak bu şekilde her türlü teşebbüslerin mantıkî neticelere erişmesi mümkün olur. (1922)

M. Kemal Atatürk

Otopsi
Cengiz Özakıncı

Hitler'in Konuşma ve Yazılarında Yahudiler Ermeniler Kızılderişiler

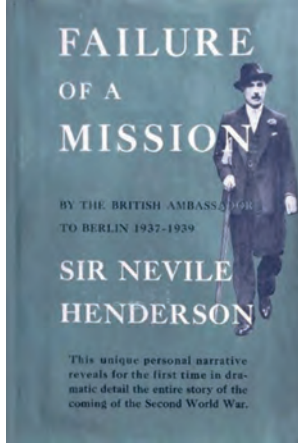
Hitler, yalnızca Yahudi Soykırımı nedeniyle değil, II. Dünya Savaşı sırasında, Almanlar da dahil olmak üzere, pek çok ulustan on milyonlarca insanın ölümüne, yaralanmasına, maddi ve manevi yıkımına yol açtığı için, "insanlık suçlusu" olarak tarihe geçmiş, lanetlenmiştir.

Hitler'in bütün bu suçları işlerken kimlerden ve nelerden esinlendiği; kimleri örnek aldığı; üniversitelerde doktora tezlerine konu olmaktadır. Tarih bilimini Türklere karşı psikolojik savaş aracı olarak kullanan kimi odaklar, genelde Türklüğü, özelde Atatürk'ü, Kurtuluş Savaşımızı, Türk Devrimlerini "Hitler işte bunlardan esinlendi" diyerek karalamakta; ve bu iftirayı "doktora tezleri"yle gerçekmiş gibi göstererek, tüm insanlığa benimsetmeye çalışmaktadırlar.

Hitler'in Atatürk'ü örnek aldığı ileri süren belki de ilk kişi, 1923'te Türkiye'de İngiliz Büyükelçiliğinde görev yapmış, 1937-1939 arası Hitler Almanyasında

Sir Nevile Henderson ve kitabı.

İngiliz Büyükelçisi olan Sir Nevile Henderson'dur. 1940'ta yayımlanan "Başarısız Görev" adlı kitabında Henderson: "Atatürk eskinin üzerine yeni bir Türkiye kurdu, Rumları kovması bu nedenle unutuldu ve

bağışlandı; bunun Hitler'e aynı şeyi Almanyada Yahudiler'e yapma düşüncesini vermiş olması uzak bir olasılık değildir." diyordu.^[1]

Oysa bu olay "kovma" (expulsion) değil "mübadele"ydi (exchange of populations) yani karşılıklıydı. Türkiye'deki Rumlar Yunanistan'a, Yunanistan'daki Türkler Türkiye'ye göçürtülmüştü. Bu, Atatürk'ün değil, 02.11.1918, 30.11.1918 ve 27.10.1919'da Venizelos'un İngiltere Başbakanı'na önerisiydi. Daha sonra Lozan Barış Konferansı'nın 01.12.1922 günlü 8. Oturumunda Lord Curzon'un ve Milletler Cemiyeti temsilcisi Nansen'in önerisi oldu.^[2] Lozan Barış Antlaşmasında verilen mübadele

kararı suç değil ki bağışlansın ve unutulsun. Hitler'in Yahudileri Almanya'dan kovma kararı ise, Türk-Yunan Mübadele Antlaşmasından yıllar önce Şubat 1920 tarihli 25 maddelik Nazi Partisi Programı'nda 4 madde olarak yer alıyordu. Nazi Partisi 1933'de iktidara gelince, Dünya

Siyonist Örgütü ve Nazi Partisi oturup anlaşmışlar, Almanya'daki Yahudilerin Filistin'e göçü Nazi-Siyonist Haavara Transfer Antlaşmasıyla gerçekleştirilmişti. Nevile Henderson'un Atatürk'ü Naziler'in

esin kaynağı olarak gösterme çabası, işte böyle, tarihi olguların tümüne aykırı düşen bir propaganda yalanından ibaretti.

Hitler'in insanlık suçlarında esin kaynağı Türklerdir, Hitler Atatürk'ü örnek almıştır gibi yalanlar, yüzlerce kez yadsınamaz

kanıtlarla çürütülmüş olmasına karşın, günümüzde tüm hızıyla yayılmaktadır. "Eğer dünya Türklerin 1915'te Ermenilere yaptıklarına sessiz kalmasaydı, Hitler Yahudi Soykırımını yapmaya cesaret edemezdi." diyorlar. Hitler'in Polonya işgalinden yaklaşık bir hafta önce generallerine yaptığı

Naziler Nürnberg'de yargılanıyor.

konuşmada **"Polonya ırkından olanları, Polonya dili konuşanları, kadın çocuk herkesi öldürün. Bütün olanlardan sonra kim Ermenilerin yok edilmesinden söz ediyor!?"** dediği ileri sürülüyor ve bu sözler Hitler'in soykırımında 1915 Ermeni olaylarından esinlenmiş olduğu savının kanıtı olarak gösteriliyor. ABD Soykırım Müzesi duvarında Hitler'in sözleri olarak sergilenmekte olan bu sözlere kaynak olarak Louis P. Lochner'in kitabı gösterilmektedir. Oysa, ABD Dışişleri Bakanlığı, 1956'da yayımladığı "Alman Dış Politika Belgeleri"nde bu yazının 1945'te Nazi savaş suçlularının yargılandığı Nüremberg'de "Uluslararası Askeri Mahkeme'de savcılığa sunulduğunu, fakat savcılık tarafından kanıt olarak kabul edilmediğini ve bu nedenle resmi kayıta yayınlanmadığını" açıklamıştır.^[3]

ABD yargısının 1945'te ve

ABD yargısının
1945'te ve ABD
Dışişleri'nin 1956'da
"kanıt niteliği yok"
dedikleri bir yazının,
yıllar sonra ABD
Başkanına bağlı
Soykırım Müzesi'nde
"kanıt olarak"(!)
sergilenmesi, hukuka
aykırı bir tutumdur.

ABD Dışişleri'nin 1956'da "kanıt niteliği yok" dedikleri bir yazının, yıllar sonra ABD Başkanına bağlı Soykırım Müzesi'nde "kanıt olarak"(!) sergilenmesi, hukuka aykırı bir tutumdur.

Hitler'in 1920-1945 arası 25 yıllık Nazi Partisi dönemini kapsayan yaklaşık 10.000 sayfayı bulan konuşmaları, yazıları, yönergeleri yayımlanmıştır. Bu yayınları "Ermeni/ler" sözcüğü açısından

Hitler'in
1925-1933
arası Yazı ve
Konuşmaları.

taradım. Hitler, bütün bu konuşma ve yazılarında "Ermeni/ler"den yalnızca 6 kez söz etmiş bulunmaktadır:

30.06.1927'de "Yahudilerle rekabet edebilecek halklar; Yunanlılar ve Ermenilerdir."^[4] diyor Hitler, 10.10.1928'de Almanlar, Kızılderililer, Ermeniler, Yahudiler, Sarı ve Siyah ırklara değinmiş;^[5] 03.12.1928'de "Her yıl Amerika'ya 80 bin kişi gönderebiliriz ama bu böyle devam edecek olursa, Alman

Hitler'in
1932-1945
arası yazı ve
konuşmaları.

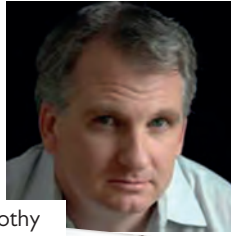
ulusu yavaş yavaş Ermeni halkına ya da ikinci bir İsviçre'ye, ikinci bir Hollanda'ya dönüşür."^[6] demiş; 14.09.1929'da Arapları, Ermeniler ve Yunanlarla karşılaştırmış;^[7] 05.10.1929'da "bütün milli gelenekleri ortadan kaldırmakla ve hatta ulusal kültürün sağduyusunu bile yok etmekle, birkaç on yıl içinde kahraman bir halkın sefil bir Ermeni seviyesine ineceği"nden söz etmiştir.^[8] 10.04.1943'te "Yahudilere karşı direnmeyen halklar kötü muameleye maruz kalacaktır; bunun en ünlü örneklerinden biri, bir zamanların onurlu halkı Perslerdir; şimdi onlar Ermeniler gibi, sefil varlıklar olarak yaşamaktalar."^[9] diyor Hitler, 24.05.1930'da "Almanların daha doğrusu Alman kamuoyunun sempatisi, Ermenilere yöneldi. Sürekli, her zaman yinelenen, enine boyuna uzun uzun öykülenen "Ermeni Katliamı" betimlemeleri Alman kamuoyunda Türkiye karşıtı duygular üretti."^[10] demiştir.

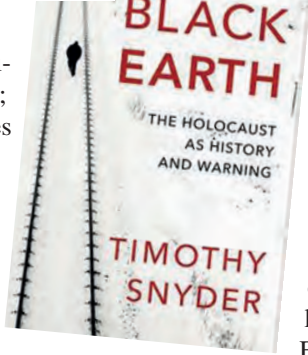
Hitler'in bütün konuşma ve yazılarında Ermenilere değindiği sözler, yukarıda aktardıklarımızdan ibarettir.

Hitler'in "Ermeni Katliamı" deyişimini kullandığı yazısı Nazi Partisi dergisi Illustrierter Beobachter'in 24.05.1930 günlü sayısında yayımlandığında; Alman Papaz Johannes Lepsius'un "Ermeni Halkının Yok Edilmesi: Dünya Savaşı'nda Türkiye'deki Ermeni Halkının Durumu Konusunda Rapor"^[11] kitabı o

yıl yeniden basılmış; ve Heinrich Vierbücher'in "Alman İmparatorluk Hükümeti'nin Gizlediği Konu: Ermenistan 1915. Uygur İnsanların Türkler Tarafından Katli"^[12] adlı kitabı da yine o yıl yayımlanmıştı. 1918'den başlayarak, sürekli Ermeni Katliamı konulu yayınlar yapan Alman basını, Alman kamuoyunu Ermenisever Türk düşmanı haline getirmişti. Dahası dünyaca ünlü Musevi kökenli Alman yazar Franz Werfel'in Türkleri Ermeni katliamıyla suçlayan "Musa Dağda 40 Gün" adlı kitabı 1933'te Almanya'da yayımlanmış, çok okunan kitaplar arasına girmiş ve hızla diğer dillere çevrilmişti. Romanın bir Amerikan film şirketine sinemaya uyarlanacağı haberi, Türkiye Cumhuriyeti'ni

Timothy Snyder ve kitabı.

harekete geçirmiş; Türkiye'nin Ermeni propagandasına karşı diplomasi savaşını, dünya basınında olduğu gibi Alman basınında da 1940'lara dek gündemde kalmıştı. Nazi

Partisinin haftalık Illustrierter Beobachter adlı dergisinde 24.05.1930 günü yayımlanan yazısında, "Sürekli, her zaman yinelenen, enine boyuna uzun uzun öykülenen "Ermeni Katliamı" betimlemeleriyle, Almanların daha doğrusu Alman kamuoyunun sempatisi, Ermenilere yöneldi.

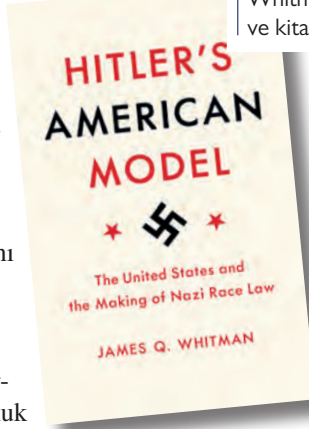
Alman kamuoyunda Türkiye karşıtı duygular üretti."^[13] diyen Hitler'in; bu sözleriyle taban tabana zıt biçimde "Bugün kim söz ediyor ki Ermenilerin yok edilmesinden?" demeyeceği, bunun "birileri"nce uydurulmuş olduğu açıktır.

Son yıllarda Amerika'da akademisyenler, Hitler'in ırk ayrımcılığı ve Yahudi soykırımını konularında Amerika'yı kendisine örnek aldığı kanıtlayan yapıtlar veriyor. Hitler'in Amerika'da Kızılderililere uygulanan yok etme politikasından esinlenerek Yahudi soykırımını uyguladığını, Nazilerin Nürnberg Irk Yasasını ABD'nin "Jim Crow" yasalarını örnek alarak çıkardığını kanıtlıyorlar.

Yale Üniversitesi'nde Prof Dr. Timothy Snyder -aynı zamanda ABD Soykırım Müzesi Vicdan Kurulu üyesi- 2015'te yayımlanan "Black Earth: The Holocaust as History and Warning" kitabında, Hitler'in "Kim anımsıyor Kızıl-derili yerlileri?" dediğini aktararak, Yahudi soykırımında Hitler'in esin kaynağının, rol modelinin Amerika olduğunu, ABD'yi örnek aldığını vurguluyor.

James Q Whitman *"Kuzey Amerika bir zamanlar çok ve kitabi. farklı bir insana, Kızılderililere aitti.*

Beyazlar onlardan topraklarını aldı, onları sürdürdü ve sonunda onlara ateşsuyu verdi. Beyazlar milyonlarca Kızılderiliyi birkaç yüz bine indirdikten sonra, kafesteki az sayıda kalıntıları izlemek istiyor."^[14] derken,

Nazi Almanyası'nın

da aynı yöntemle yayılacağını belirtiyordu.

Gerçekler bir bir ortaya çıkar ve Hitler'in Atatürk'ü, Kurtuluş Savaşımızı örnek aldığı iftirası çöker.

Son söz Abraham Lincoln'den:

"Kimi insanları her zaman, bütün insanları da bazen kandırabilirsiniz; ama bütün insanları her zaman kandıramazsınız."

Öyle değil mi? •

cengizozakincibd@gmail.com

Kaynakça

[1] Sir Nevile Henderson, "Failure Of A Mission, Berlin 1937-1939", G.P.Putham's Sons, New York, 1940, s.12: "Ataturk (Mustapha Kemal) built up a new Turkey on the ruins of the old; and his expulsion of the Greeks, which perhaps suggested to Hitler! that he should do the same in Germany with the Jews, has already been forgotten and forgiven."

[2] Seha L. Meray, Lozan Barış Konferansı Tutanaklar, Belgeler, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi

Yale Üniversite-si'nde Karşılaştırmalı ve Yabancı Hukuk Profesörü Dr. James Q. Whitman, 2017'de yayımlanan "Hitler's American Model: The United States and the Making of Nazi Race Law" adlı kitabında,

Gerçekler

bir bir ortaya çıkar ve Hitler'in Atatürk'ü, Kurtuluş Savaşımızı örnek aldığı iftirası çöker.

Nazilerin ABD'deki ırk ayrımı yasalarını örnek aldıklarını kanıtladığı gibi, Yahudi soykırımında da yine Beyazların Amerika'da

Yayınları 1969, s. 115

[3] Documents on German Foreign Policy 1918-1945, Series D, volume VII, United States Government Printing Office, Department of State, Publication 6462, Washington 1956. (This series is also published in Great Britain by Her Majesty's Stationery Office London) s.205- "1- A further account of this speech is contained in a document, designated L-3, which was referred to but not submitted in evidence by the prosecution at the International Military Tribunal, and therefore not published in the official record. An English translation will be found in British Documents, Third Series, vol. vu, No. 314, enclosure. See also *ibid.*, No. 399."

[4] Hitler, Reden Schriften Anordnungen, Februar 1925 Bis Januar 1933, 1992. Band I -Die Wiedergründung der NSDAP Februar 1925-Juni 1926 (K.G. Saur y., München. London, New York, Paris 1992) Dok.159-30 Juli 1927-Rede auf Generalmitgliederversammlung der NSDAP/NSDAV e.V. in München - Masch. Aufzeichnung mit hs. Korrekturen, o. D.; BA, NS 26-81/82 "Dem Arier zum mindesten ist das unmöglich. Es gibt Völker, die das vermögen, die Griechen und Armenier."

[5] Hitler, Reden Schriften Anordnungen, Februar 1925 Bis Januar 1933, 1992. Band III-Zwischen den Reichstagswahlen Juli 1928-September 1930 Teil 1: Juli 1928- Februar 1929 (München, New Providence, London, Paris 1994) 10 Oktober 1928, s.132 "Die Panzerkreuzer-Narretei der Kommunisten" Rede auf NSDAP-Versammlung in München. Dok. 34 VB-Sondernummer (Nr. 239a) vom 13.10.1928: "12. Sondernummer: Gegen den Panzerkreuzer-Rummel!" "Es ist nicht nebensächlich, ob ich auf eine bestimmte Grundfläche Hottentotten setze oder Deutsche, ob Sioux-Indianer oder Armenier, Juden oder Gelbe."

[6] Hitler, Reden Schriften Anordnungen, Februar 1925 Bis Januar 1933, 1992. Band III-Zwischen den Reichstagswahlen Juli 1928-September 1930 Teil 1: 3 Dezember 1928 - Dok. 61-Rede auf NSDAP-Versammlung in Nürnberg - Masch. Aufzeichnung mit hs. Korrekturen, o. D.; StA Nürnberg, S Ig. Streicher 116, s.310: "Nach Amerika dürfen wir jedes Jahr 80.000 Menschen schicken, aber sie müssen ganz gesund sein. Wenn dieses Prinzip weiter dauert, und es wird weiter dauern, dann ist die Zukunft der deutschen Nation die, daß wir langsam zu einem Volk der Armenier werden, oder daß wir langsam zu einer zweiten Schweiz, zu einem zweiten Holland werden."

[7] Hitler, Reden Schriften Anordnungen, Februar 1925 Bis Januar 1933, 1992. Band III-Zwischen den Reichstagswahlen Juli 1928-September 1930 Teil 2: März 1929-Dezember 1929 Herausgegeben und kommentiert von Klaus A. Lankheit (K.G. Saur y. München, New Providence, London, Paris 1994) 7 September 1929-"Politik der Woche " Artikel-Illustrierter Beobachter vom 7.9.1929. s.378: "Denn wenn die Araber keine Bauern abgeben, dann geben dafür die Armenier und Griechen um so bessere Händler."

[8] Hitler, Reden Schriften Anordnungen, Februar 1925 Bis Januar 1933, 1992. Band III-Zwischen den Reichstagswahlen Juli 1928-September 1930 Teil 2:

5 Oktober 1929 "Young-Plan und Parlamentswirtschaft" Artikel Illustrierter Beobachter vom 5.10.1929. Dok.82: "alle nationalen Traditionen beseitigt, ja selbst den gesunden Sinn für eine nationale Kultur zerstört, dann wundere man sich nicht, wenn im Laufe weniger Jahrzehnte ein früher heroisches Volk zum Niveau eines elenden Armeniers heruntersinkt. Saupack, korrupt und verkommen, gesinnungslos, bettelhaft, unterwürfig, ja hündisch, wenn man diese Art in ihren besseren Rassen dadurch nicht beleidigen würde!"

[9] "Hitler, Reden und Proklamationen 1932-1945 Kommentiert von einem deutschen Zeitgenossen", Max Domarus, Teil I: Untergang, Vierter Band 1941-1945, Pamminger&Partner. Leonberg. 10.04.1943- s.2005: "Völker, die sich der Juden nicht erwarthen, verkämen. Eines der berühmtesten Beispiele dafür sei das Absinken des einst so stolzen Volkes der Perser, die jetzt als Armenier ein klägliches Dasein führen."

[10] Hitler, Reden Schriften Anordnungen, Februar 1925 Bis Januar 1933, 1992. Band III-Zwischen den Reichstagswahlen Juli 1928-September 1930 Teil 2: 24 Mai 1930 - Dok. 49- s.203: "Politik der Woche" Artikel- Illustrierter Beobachter vom 24.5.1930. "Später wieder wendete sich die deutsche Sympathie, oder sagen wir besser die Sympathie der gemachten öffentlichen Meinung, den Armeniern zu. Immer wieder wurden breit und lang die "Armeniergreuel" ausgemalt und abermals Stimmung gegen die Türkei gemacht"

[11] Johannes Lepsius, "Der Todesgang des armenischen Volkes : Bericht über das Schicksal des armenischen Volkes in der Türkei während des Weltkrieges", Potsdam : Missionshandlung und Verlag, 1930.

[12] Vierbücher, Heinrich, "Was die kaiserliche Regierung den deutschen Untertanen verschwiegen hat: Armenien 1915. Die Abschachtung eines Kulturvolkes durch die Türken", Fackelreiter-Verlag, 1930.

[13] Hitler, Reden Schriften Anordnungen, Februar 1925 Bis Januar 1933, Band III-Zwischen den Reichstagswahlen Juli 1928-September 1930 Teil 2: 24 Mai 1930 - Dok. 49- s.203: "Politik der Woche" Artikel- Illustrierter Beobachter vom 24.5.1930. "Später wieder wendete sich die deutsche Sympathie, oder sagen wir besser die Sympathie der gemachten öffentlichen Meinung, den Armeniern zu 9 . Immer wieder wurden breit und lang die "Armeniergreuel" ausgemalt und abermals Stimmung gegen die Türkei gemacht"

[14] Hitler, Reden Schriften Anordnungen, Februar 1925 Bis Januar 1933, Band III-Zwischen den Reichstagswahlen Juli 1928-September 1930 Teil 1: Juli 1928- Februar 1929 (München, New Providence, London, Paris 1994) 10 Oktober 1928, "Was wir wollen", Rede auf NSDAP-Versammlung in Oldenburg: "Dies Nordamerika hat einst einem ganz anderen Volke gehört, nämlich den Indianern. Die Weißen haben ihnen das Land weggenommen, sie auf einen immer engeren Raum zurückgetrieben und ihnen schließlich noch das Feuerwasser gegeben.Und nachdem der Weiße die Millionen von Rothäuten auf ein paar Hunderttausend zusammengeschossen hatte, will er die bescheidenen Überreste im Käfig beobachten."

METE AKYOL'DAN YAZILAR

*Mete Akyol'un Hürriyet gazetesindeki
"Diz Dize-Göz Göze" adlı köşesinde yayımlanan yazısı*

ATAKO

Saltanatı kovmasının, emperyalist düşmanı denize dökmesinin, baba topraklarımız üzerinde yepyeni bir devlet kurmasının yanında devede kulak gibi kalacak amma, başışlarsanız söyleyebilirim, Türkiye'ye, turfanda yetişen baklayı da erken yetişen buğdayı da Çukurova'da üretilen İtalyan tipi pirinci de getiren Atatürk'tür.

Nerede görmüştür, kimden duymuştur orası bilinmiyor, amma Kıbrıs'tan getirttiği tohumluk buğdaylar, Sakız Adası'ndan getirttiği bakla tohumları Silifke'nin Tekir Köyü'ndeki çiftliğinde yeşermeye başladığında yörede şaşkına dönen üreticiler, "Ata" mızın babası acaba tarımcı mıydı?" diye birbirlerine sormaktan kendilerini alamadılar.

Atatürk'ün Kıbrıs'tan getirttiği tohumluk buğdaylar, yöre halkının o güne değin ürettiği buğdaydan çok önce yeşermiş çok önce sararmıştı. Üstelik kendi buğdayları süne hastalığına yakalanmışlar,

Atatürk'ün getirttiği buğdaylara süne dokunmamıştı bile.

Ya, Sakız adasından getirtilen turfanda türde yetişen bakla tohumları? Onlar da öteki baklalardan çok önce yeşillenmişler, beklenmedik bir anda birdenbire

bakla oluvermişlerdi.

İtalya'dan İran ve Irak'tan getirttiği tohumlar arasındaki yarıışı ise Türkiye topraklarında İtalyan çeltiği kazanmıştı.

“Ötekileri unutup İtalyan çeltiği getirtilin.”

Atatürk'ün Tekir Köyü'ndeki çiftliğinde üretilen **“Süne hastalığına yakalanmaz”** buğdayları turfanda türde yetişen baklaları ve İtalyan çeltiği, Atatürk'ün emriyle bu çiftlikten tüm Türkiye'ye dağıtıldı. Çukurova'da bugün üretilen çeltiklerin tümünün babası, Atatürk'ün çiftliğinde elde edilen tohumlardır.

Kırmızı güney ineği ırkı ile merinos koyunlar da bugün güney bölgesindeki varlıklarını, Atatürk'ün Tekir köyündeki, Çiftliği'ne borçludurlar.

Atatürk'ün ölümünden sonra Atatürk Çiftliği, onun vasiyetine uyularak, çevredeki topraksız köylülere dağıtıldı.

Silifke'nin Altinkum, Arkarası, Kabızlı, Karadedeli, Olukbaşı, Susanoğlu ve Esenbel köyleri Atatürk Çiftliği'nin 12,607 dönümlük alanında oluşan köylerdir. Bu köylerdeki üreticiler köy köy parçalanmış Atatürk Çiftliği'ni, Atako adının çatısı altında birleştirmişlerdir. Atako, **“Atatürk Çiftliği Köyleri Kalkınma Kooperatifi”**nin kısa adıdır.

“Kendimizi, tefeciye karşı korumak için kurduk bu kooperatifi” dedi Olukbaşı

köyünden Osman Açıkgöz **“150 bin lira sermayem var. Siz düşünün artık, kendimizi nasıl koruyabildiğimizi.”**

Tohumlarını Atatürk'ün Kıbrıs'tan getirttiği erken yetişen ve süne hastalığına yakalanmayan özellikteki buğdaylarını getirmişler, Atako'nun önüne dökmüşlerdi Atatürk Çiftliği Köylerinin üreticileri.

Kabızlı Köyü'nden

Ahmet Can:

“Atatürk şimdi sağ olacaktı ki, kooperatifçilik nedir, üretici nedir, ürün nedir, aç insan nedir öğretecekti başımızdakilere.”

“Perişanız” dedi Kabızlı Köyü'nden Ahmet Can **“Atatürk şimdi sağ olacaktı ki, kooperatifçilik nedir, üretici nedir, ürün nedir, aç insan nedir öğretecekti başımızdakilere...”**

Atako üreticilerinin durumlarını yazmaya, toplumsal terbiyem, vicdanım ve Atatürk'e saygım elvermiyor.

Ben yazmayayım siz anlayın Atakocuların **“Vaziyet ve manzara-i umumiyesi”**ni. •

FRANSIZ RIVIERA'SINDA BİR VILLANIN

GİZEMLİ GEÇMİŞİ

Yazan: NECEF UĞURLU

Fransız Rivierası'nda 1901 yapımı, 7 yatak odalı, 7 banyolu Villa Marizzina baştan aşağı restore edildikten sonra 32.8 milyon dolardan satışa çıkmış. Şahsen alacak halim yok; Fransız Riviera'sında villa bakarken bulduğum bir kelepirci hiç değil. Zenginlerden biri için olabilir, hiç şaşırımmam... »

Benim bu satırları yazmamın nedeni villanın skandallarla dolu geçmişi.

Sahiplerinin izini takip ederken bulabileceğiniz geçmişin satır aralarında gizlenmiş gerçekleri tarih malûm, her zaman söylemez; hatta galiba hiç söylemiyor!

Villayı restore ettirip satışa çıkaran şimdiki sahibinin bir Rus milyarderi olduğu söyleniyor ancak ismi saklanıyor.

Satış ilanında “Pek çoğumuz asil bir aileden gelmiş olmayı hayal etmişizdir, ancak bu mümkün olmayan bir hayaldir. Ancak asiller nasıl yaşardı anlamak için bu villayı almak mümkün. Soylu bir hayatı tatmak için Kontes Moria tarafından 1901’de yaptırılan Fransız Rivierası’ndaki villa, aradığınızı size verecektir.” diyor.

İtalya’nın etkin aristokrat ailelerinden birine mensup Prenses Odescalchi de villada ikamet eden son asil ve hatta villayı kendi ismini vererek

taçlandırmış, “Villa Marizzina” adı buradan geliyormuş .

Villa Marizzina son sahibinden önce de pek çok “asil” tarafından ikametgâh olarak kullanılmış. Bunlara son Rus Çarı Nicholas’ın II. kuzeni Grand Duke Andrei Vladimirovich de dahil. Buraya bir mim koyalım hikayemizin can alıcı noktası asıl burada.

Önce Prenses Odescalchi’nin ismini verdiği mülkü villaya alıcı gözüyle bakalım: Deniz manzaralı, 2 mutfak, sinema salonu, şarap mahzeni hizmetkârlar için ayrı bir

bölüm mevcut. Restorasyon geçmiş haline, tarihe sadık kalarak yapılmış, orijinal uzun kapılar, cam çerçeve ve girişteki gümüş kaplana demir oyma kapıların replikası yapılmış. Oturma ve yemek salonları aslına

Villanın giriş kapısı (üstte) ve odalarından biri (sağda)

uygun yeniden elden geçirilmiş. Dış görünümüne dokunulmamış ancak içeride modern dokunuşlar, ilaveler yapılmış.

Villanın son aristokrat sahibesi çok zengin bir İtalyan Prenses olan Odescalchi 1980 yılında ölümüne kadar burada yaşamış ve villayı ölümünden sonra hizmetçisine bağışlamış. Bu aileden Papa bile çıkmış ama en büyük özellikleri değerli sanat eserlerine, mücevherlere olan merakları ve koleksiyonları. Biz villanın bir zamanlar sahibi olan bir başka kadının izini sürsek bu villada emlakçının önerdiği gibi yaşayıp asiller, hanedanlar dünyasının kapılarını açmasak da tarihin gizemli dehlizlerinde dolaşarak, olan biten hakkında bir fikir edinebiliriz. Eh, bilgi züğürdün tesellisi- dir her zaman!

İzini süreceğimiz kadın Rus İmparatorluk Balesi'nin "Prima Ballerina Assoluta" unvanlı baş ballerini Mathilde Kschessinska.

Tam ismi Mathilda-Maria Feliksova Kschessinskaya. 1872'de Peterhof yakınlarında Ligovo'da doğmuş, 1971'de Paris'te ölmüş. Tek ayağı üstünde artarda 32 dönüşü ile (fouettes en tournant) ünlenen zamanının ilk ve tek ballerini. Bu dönüş dans tekniğinde çok önemli bir ilerleme olarak kaydedilmiş. Yine zamanının çok önemli bale hocaları İsveç asıllı Christian Johansson ve Enrico Cecchetti tarafından St. Petersburg Emperyal Bale Okulu'nda eğitilmiş. Bu okul klasik

balede "Rus Stili"nin temelini atan bir okul. Mathilda 1890'da bale okulundan mezun olup Mariinsky Tiyatrosuna katılıyor, beş yıl sonra 1895 yılında da "Prima Balerina" oluyor. Bu unvanı alan ilk Rus; daha önce Pierina Legnani adlı İtalyan baş ballerina.

Mathilda Kschessinska Cinderella, La Sylphide, Esmeralda, The Nutcracker, and The Sleeping Beauty balelerinde baş rollerde dans ediyor. 1911'de Vaslav Nijinsky ile Londra'da Kuğu Gölü'nde büyülüyor.

Mathilda Kschessinska

Vaslav Nijinsky'nin annesi babası da sanatçı ve Mathilda ile aynı okuldan mezun. 1950'lerde Londra'da vefat ediyor. Sanki, Sovyet Devrimi olmasa ve bu sanatkarlar dünyanın dört bir yanına dağılmasalar bale bu kadar önem

kazanmayacak gibi bir durum var...

Vaslav Londra'da okulunu kurarken Mathilda Fransa'da kendi okulunda öğrencilerini yetiştiriyor. Mathilda, 1918'de infaz edilen son Çar

Nicholas II ve 1921'de evlendiği Nicholas'ın kuzeni Grand Duke Andre'nin çok yakın arkadaşı.

Mathilda Rusya'yı 1920'de terk ediyor, Paris'te 30 yıl bale öğretiyor öğrencileri arasında Tatiana Riabouchinska ve Margot Fonteyn var. Tatiana Rus Devrimi sonrası ailesiyle kaçanlardan. Önce Monte Carlo Rus Balesi'nde dans ediyor, çeşitli varyetelerde bile yer alıyor. Ölüm yeri ise Los Angeles.

Tatiana sürati, müzikalitesi, hafif, nazik stili ve rollerini duygularla yorumlamasıyla dünya balesinde izler bırakıyor. Hatta 1940 Walt Disney yapımı çizgi film "Fantasi-a"daki Hipopotamus Balerin'in çizimleri onun dansından ilham alarak, provalarında çalışarak koskoca Hipopotam karakterini çizgileriyle dans ettiriyorlar. Diğer öğrencisi İngiliz baş balerin Margot Fonteyn

Mathilda Kschessinska ve Çar Nicholas II Romanov

hakkında çok yazıldı.

Biz Mathilda'ya geri dönelim, esas konumuz o...

Mathilda, Rus Emperyal Bale Okulu mezuniyet gösterisinde, 1890'da yılında veliaht Çar Nikolai II ile sahnede dans ederken gözgöze geliyor. Bakış o bakış... Mathilda ve son Çar -Mathilda'nın hitap ettiği ismiyle Niki- birbirlerine sırlıslıkam aşık oluyorlar.

Sahnede olağanüstü dans sergileyen bir balerin ve Veliht Nikolai evlenene kadar 3 yıl birlikte büyük

bir aşkın kahramanları olarak yaşayıp gidiyorlar. St. Petersburg'da duymayan bir sağır sultan kalıyor .

İşin tuhaf yanı Niki'nin babası Çar oğlunun bu ilişkisini olumlarken annesi adeta beşik kertmesi

Mathilda'nın dansından ilham alınarak çizgi filme uyarlanan hipopotam heykeli (New York)

sayılabilecek Alexandra ile evlenmesinde ısrar ediyor. Kayınvalidesinin tercihi son Çariçe Alexandra annesi Prenses Alice tarafından Kraliçe Vittoria'nın torunu, babası ise Louis IV Hesse Grand Dükü.

Aslında Çar Nikolai ile küçüklerinden beri birbirlerini tanıyorlar; hatta çocukluk aşkı imişler. Büyüdüklerinde Nikolai için işler

Çar Nicholas II
ve Alexandra

değişiyor. Yalnız Alexandra Rusça bilmiyor, Çariçe olduktan sonra bile zor öğreniyor, Niki ile İngilizce anlaştıkları söyleniyor. Demek İngilizce bir aşk!

Mathilda, Niki ile Alexandra evlendikten sonra ilişkisine devam etmiyor. Niki'nin çok yakın kuzenleri yine Romanov sülalesinden Sergei Mikhailovich ve Andrei Vladimirovich ile ilişkiye giriyor.

Mathilda'nın 1960 yılında basılan anılarında ve 2005'de

yazılan Coryne Hall biyografisinde 'İmparatorluk Dansçısı' hikayesinde bunlar yazılı.

Çar'ın eski aşkının, Çar'ın 2 kuzenini sıraya dizmesi skandallar serisi olarak nitelenedursun Sovyetlerdeki Ekim Devrimi'ni unutmamak lazım. Nitekim Matilda ve Vladimirovich Fransa'ya kaçıyorlar. Arşidük'ün yıllar önce yazlık

niyetine Fransız Riviera'sında aldığı Villa Marizzina'ya yerleşiyorlar. Benim emlakçı ilanında dikkatimi çeken ev ferah, etrafında apartmanlar AVM filan yok. Riviera'daki hayat hoşlarına gidiyor, yanlarında Mathilda'nın 12 yaşlarında kendisine Prems Romanovsky-Krasinski olarak hitap edilmesini isteyen oğlu var. Oğlanın biyografisinde İmparator Çar Alexander II'nin torununun oğlu olduğu ve hamisi Grand Duke Sergei Mikhailovich olarak geçiyor.

Babası ise yıllar sonra nüfusuna aldığı Grand Duke Andrei Vladimirovich olarak geçiyor.

Oldukça maceralı bir yaşamı var Andrei ve Mathilda'nın oğlunun. 1941'de Gestapo tarafından 300 Rus göçmeni ile birlikte tutuklanıyor. 144 gün konsantrasyon kampında Rusya ile savaşa giren Almanlara karşı direniyor.

Nasıl oluyor ise serbest bırakılıyor Londraya gidiyor ve daha sonra Fransa'ya döndüğünde İngiliz Ordusu ve De Gaulle

arasında irtibat görevlisi. Daha sonra Roma’da Prince Umberto ve Marshal Badoglio ile görüşmelerde ve Rusya’da tercümanlık yaparken görülüyor. Gazeteci kimliğinde İngiliz İstihbarat Görevlisi olduğuna dair söylentiler var. Çocuğun Mathilda’nın oğlu olduğu, Çar Alexander II’nin torunun çocuğu olduğu da tamam ama gerisi epey karışık görünüyor. Hangi torun kastediliyor nüfusa babası olarak, kayıtlı olan mı yoksa başkası mı?

Mathilda ve eşi villanın çok yakınlarındaki Monte Carlo kumarhanelerine merak sarınca 1929’de kumar borçlarını kapatmak için Villa Marizzina’yı satın Paris’e taşıyorlar. Mathilda Paris’te çok başarılı olan bale okulunu açarak 1971 yılında 99 yaşında ölümüne kadar geçimlerini sağlıyor.

Mathilda’nın hayatını konu alan bu yıl gösterime giren filmi anılarından esinlenmiş. Epey itirazlar var ama izlenmeye değer; ancak burada anlattıklarımın çok azı filmde var.

Filmde Çar’ın iki kadın arasında sıkışıp kalan, ülke yönetmeye hazır olmayan genç bir adam olarak ele alınışı, Çariçe Alexandra’nın genetik olarak hemofili hastası oluşu, hırsırları, o Nikolai’ya hükmederken Çar’ın Rusya’ya hükmedememesi bildiğimiz, bize anlatılan tarihten farklı değil.

Romanov’ların hazin, kanlı sonu, bitmeyen Anastasia filmleri,

Kraliçe Victoria hakkında yapılan sayısız filmler, en son izlediğim **Kraliçe Victoria ve Abdül** isimli filmin son sahnesinde ülkesine dönen Abdül’ün her gün Kraliçe’nin heykelinin dibinde ayaklarına saygılarını sunması bu kadarı da olmaz dedirten cinstendi.

9 çocuğundan 40 torunu olan Kraliçe Victoria’ya Avrupa’nın Büyükannesi unvanı boşuna verilmemiş. Fakat “hepsi tebaam” dediği Doğulularla hiç torun evlendirmemiş!

Mathilde Kschessinska ve Andrey Vladimirovich oğulları Vladimir ile (1906)

Peki Avrupa’nın Büyükannesi torunlarını Avrupa hanedanlarıyla evlendirirken acaba neler düşünüyordunuz veya onun namına başkaları ne hesaplıyorlardı?

Torunlarından devletin menfaatleri için feda ettikleri olabilir mi ve acaba ne uğruna?

Romanov’ların ithâl, başlangıçta Rusça bilmeyen, sonra zar zor konuşan, Rasputin’i kendine danışman

(Soldan) Çarıçe Alexandra Çar Nicholas II, Kraliçe Victoria ve Albert Edward

yapan son Çarıçesi 40 torunundan sadece biri. Kırıkta biri, zekat niyetine miydi bilemem. Şayet Nikki, Mathilda ile evlenmiş olsaydı acaba Rusya tarihinde neler değişmiş olabilirdi sorusu da insanın aklına gelmiyor değil.

Devrim olmaz bütün Rusya onca yoksulluk varken bale yapıyor olabilir miydi demek istemiyorum. Ama Mathilda sonuçta dansıyla dünyaya katkıları olmuş, iz bırakmış ve hiç birine ihtiyaç duymadan da 99 yaşına kadar tek ayağının üstünde 32 dönüş yapmış bir kadın!

Sadece bu soru mu? Ekim Devrimi'nden tam 3 yıl sonra Mathilda Fransa'ya kaçıyor , aradaki sürede nerede, acaba ne yapıyor? Ya oğlu?

Kafamda oluşan boşlukların cevabı ise Kanal B'de yayınlanan Levent Yıldız sunumunda Cengiz

Özakıncı'nın izlemeye doyamadığımız "Tarihin Bilinmeyen Yüzü" programında belki bir gün ele alınır, geçmişten geleceğe "mühürlenmiş zamanda" açılan imzasız mektuplar bazen hakikatleri anlatır, aydınlanırız ya da kafamız tam karışır. Olsun! Entelektüel kokteyller iyidir.

Çar Nikolai,

Alexandra yerine Mathilda ile evlenmiş olsaydı

Sovyet Devrimi'ni belki de Mathilda'yla kendisi başlatmış olmaz mıydı?

Fransız Riviera'sında Satılık Villa Marizzina'dan geçmişle şimdiki zaman arasında Çar'lı, Kraliçe'li, Sovyet Devrim'li, Baleli bir yolculuk yaptık. Umarım hoşunuza gitmiştir. Belki herşey bize anlatılanlar gibidir; acabalar ise gerçek veya değil hayatımıza renk katar, beyin jimnastiği olur.

Ben zaten Cumhuriyetçi olduğum için şayet Victoria gibi 9 çocuğum, 40 torunum olsaydı çevre ülkelerdeki hanedanlara torunları pizza gibi dağıtmaz, "Oturun oturduğunuz yerde. Mavi Gözlü Cumhuriyetinizin kıymetini bilin; hepiniz yakanıza isminizi yazın, ezberimde tutamıyorum." der, hepsine her gün "Türküm, doğruyum, çalışkanım" diye and içirirdim. Her büyükannenin yoğurt yiyeşi aynı olmaz tabii.

Saygıyla efendim... •

necefugurlu@gmail.com

Büyük Yapıtlarımız

Konur Ertop

Robert Kolej'den Alleben'e

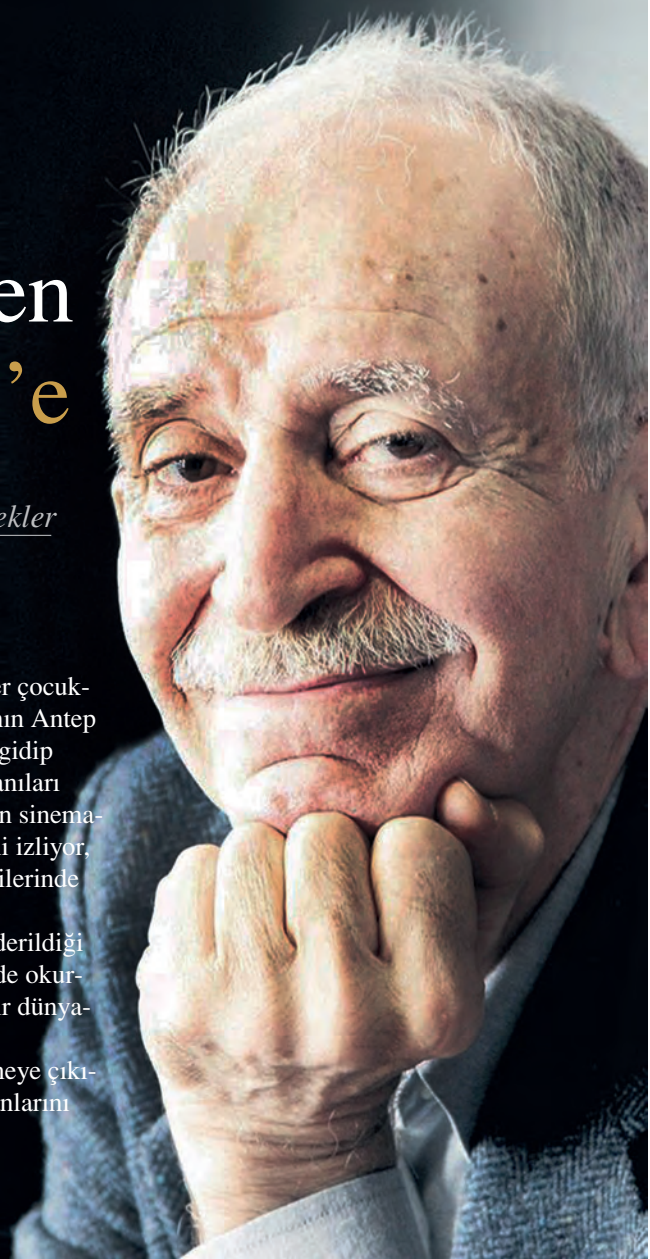
*“Çünkü bazı şiirler bekler
bazı yaşları”*

Behçet Necatigil

Gaziantep'li Ülkü Tamer çocukluk yıllarında babasının Antep çarşısındaki yazıhanesine gidip geliyor, tanıdıklarla ilgili anıları dinliyor, Nakiboğlu Ali'nin sinemasında 1940'ların filimlerini izliyor, ailece gidilen Alleben gezilerinde eğleniyordu...

İlkokul'dan sonra gönderildiği İstanbul'da Robert Kolej'de okurken yaşamını bambaşka bir dünyanın renkleri doldurdu:

Okul tiyatrosunda sahneye çıkıyor, Amerikan, İngiliz ozanlarını okuyor,

1950'lerin sonlarında yaygınlaşan "Edebiyat matinelere"nde çağdaş Türk edebiyatının Behçet Necatigil'den Atilla İlhan'a, Asaf Halet Çelebi'den Özdemir Asaf'a uzanan ustalarını tanıyordu. Kendisi de şiiirler yazmaya başlamıştı. Çok geçmedi. "a dergisi" çevresinde toplanan genç edebiyatçılar arasına katıldı.

Ezra ile Gary kitabı onun şiiirini besleyen iki önemli kaynağı (Amerikan şiiiriyle sinema dünyasını) gösterecekti: O yapıt adını Amerikalı ozan Ezra Pound ile yurttaşı sinema oyuncusu Gary Cooper'dan almaktaydı.

Cemal Süreya

Tamer'in yakın arkadaşı Cemal Süreya, onun gençlik şiiirlerini tanımlarken şöyle diyecekti:

"Nuh'un gemisi gibiydi Ülkü Tamer'in ilk şiiirleri: kalabalık, şenlikli, her türlü imgenin erkeğini ve dişisini barındıran, terzilerle, dülgerlerle, tilkilerle, kirpilerle, sansarla ve her şeyle dolu. Hayatın, ölümün ve her şeyin amatörüydü Ülkü Tamer bu şiiirlerde. Serpen, yığan bir çalışma içindeydi."

Çocuğun dünyaya bakışın, duyarlılığını geniş ölçüde yansıtır bu

şiiir. Yaşadıkları, çevresinde, okulda, kitaplarda gördükleri, aklımdan geçirdikleri birbirine eklenir. **Virgü-lün Başından Geçenler** böyle bir kitaptır: Pek de önemsenmeyen, alçak gönüllü noktalamaya işareti "Virgül", çocuğun defterinden çıkıp serüvenlere karışmıştır: Bir çiftlikte yaşananları anlatır, korsanların (onu çekemeyen öteki noktalamaya işaretlerinin) eline düşer, köprücülerle gezip tozar, konsere, sinemaya gider, şiiirler yazar...

Ülkü Tamer'in şiiirinde çocuksular yanlar bulunduğu, çocukla yakından ilgilendiği, içinde hep bir çocuk yaşadığı sık sık söylenmiştir. Memet Fuat da onu anlatırken, "Şiiirlerinde doğa sevgisi, çocuksular bir duyarlık, yumuşak bir sokulganlıkla birlikte, toplumsal kaygıların ürünü derin bir öfke vardır," demişti.

Sıragöller kitabındaki **Dağ** şiiiri, Tamer'in çocuk derken şiiirinin ne derin boyutlar kazandığını gösteriyor:

"Sen olmasaydın ne işe yarardı rüzgâr?! / Dolunayın ne anlamı kalırdı?! / Geceye sessizliği kim getirebilirdi?! / Nereye bakarak avunabilirdi atlar?! / Evet yavrum, sen bir dağsın. / Sabırla mağaralar açtın gövdende, / Yiğitleri barındırdın. / ... / Doruğunda bir kartal yuvası."

Onun şiiirindeki "doğa", çocuğun bakış açısından anlatılmıştır. Gerçekle düş, masalla gözlem sevinç içinde kaynaşmıştır.

Hollandalı ressam Hieronymus Boch'un tablolarını, gerçeküstü-lerin şiirlerini anımsatır:

*“Büyük bir bando kurdu güneş,
/serçelerle kırlangıçları barış-
tırmak için.// Bu bir kumrudur,
çocuğum,/saçakların tarihi ondan
sorulur://...//Kaplanlar, panterler
girdi bahçeye, /kaplumbağalar göğ-
çikti.”*

**Ben Sana
Teşekkür Ederim**
gibi şiirlerinde aşkın anlatımı bile çocuksu bir duyarlığa bürünmüştür:

*“Ben sana
teşekkür ederim,
beni sen öptün,
/ Ben uyurken
benim alımdan
beni sen öptün; /
Serinlik vurdun korulara, canlandı
serçelerim...”*

Çocuğun dünyası bütün coşkusu, yaşama sevinciyle yansıtılırken pek beklenmeyecek “ölüm” konusu da yine çocuksu izler taşıyarak ortalarda dolanır:

*“Çocuk kemikten atıdır ölümün,
/ En korkak silahı yangın, /Ahşap
kuşudur ölümün.”*

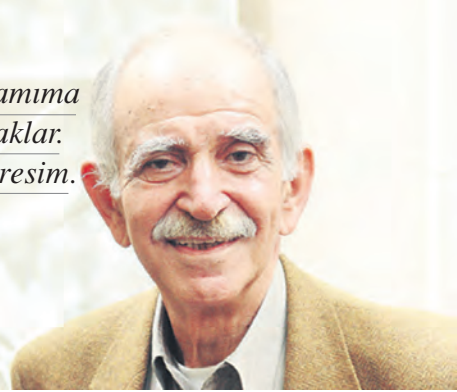
Memet Fuat'ın sözünü ettiği “toplumsal kaygıların ürünü deren öfke”yi ise örneğin **Ölümü Seçen Çocuklar** dizisindeki **Harita** şiirinde görüyoruz:

*“Öğleye kadar kaynakçada
çalışıyordu, / sonra okula gidip /
kulaklarıyla görüyordu karatahtayı,
/ gözbebeklerine yürüyordul elinde*

*tuttuğu tebeşir. // Bilirdi yoksulluğun
haritasını yapmayı, / ama öğretmeni
/ Avrupa haritası istiyordu ondan.”*

Ülkü Tamer duyguya, anlama, öyküye yançızen, imgeyi önemseyen “İkinci Yeni” döneminde girmişti şiir dünyasına. Batılı şairleri okuyordu. Batılı yazarlardan 120’yi aşkın çevirisi yayımlanmıştı.

*“Beni besleyen,
yaşamımdı. O yaşamıma
egemen olan kaynaklar.
Sinema, edebiyat, resim.
Elbette insanlar.
Tanıdıklarım.
Gördüklerim.
Yolculuklarım...”*

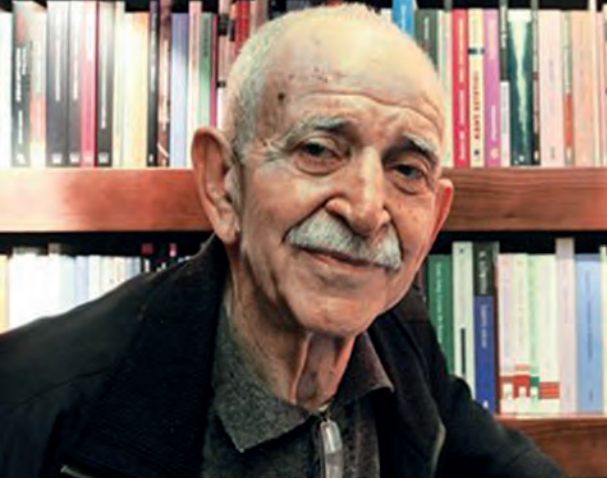

Antepli ozanın Batı kültürü, Batı edebiyatıyla arasındaki yoğun alış veriş, sonunda ellisine yaklaşırken onun yolunu, içinden çıkıp geldiği ana kaynağa yöneltti.

“Beni besleyen, yaşamımdı. O yaşamıma egemen olan kaynaklar. Sinema, edebiyat, resim. Elbette insanlar. Tanıdıklarım. Gördüklerim. Yolculuklarım,” diyordu. Uzun yolculuğunun son aşamasında **Alleben Hikâyeleri, Antep Neresi?** kitaplarıyla doğduğu toprağın insanlarına, onların yaşamına, duyarlılığına yöneldi.

Güç beğenir Fethi Naci onun öykü kitabını övgüyle karşılamıştı: “Mucizelerle olağanın sarmaş dolaş olduğu hikâyeler (...)

birbirlerine benzemeyen bireyleri anlatıyor; ama ortak yanları var bu bireylerin: İnsan sıcaklığı, sevgi, vefa, dostluk, hayal gücü... Şu gayri insanileşmiş ülkemizde ilaç gibi geldi bana.”

Yaşamına egemen kaynaklar arasında yolcularını da anan ozanın **Antep Neresi** kitabında öğrenciliğinde kara trenle Koleje gidiş, sılaya dönüş günlerinin izlenimlerini dile getiren şiirleri de var. Bu örnekler yerel yaşama, yöre insanına capcanlı bir tanıklık:

“Ayakta giderdin Bahçe’ye kadar; / Ceyhan’a, Adana’ya kadar; bazen Ulukışla’ya. / İnsanlar ve sepetler olurdu kompartımanlarda, / Koridorlarda insanlar ve sepetler olurdu, / testiler, heybeler, pekmez ölbeleri. / Çocukluktan sıkıldırđın Konya ovasında, / kimseyle konuşmazdın, soruları yanıtlardın sadece, / Afyon’da karanlığa bakardın uzun

uzun / *Eskişehir istasyonunda salep içerdin // Ama dönerken Antep’e / kurşunu kokusunu gözlerdin Çiftehan’ın, / Çiftehan demek Fevziyaşa demektir, / Fevziyaşa: Narlı.”*

Yol şiirlerinde gençlik günlerinden süzülüp gelen etkileyici görünümler birbirine eklenir:

“Fevziyaşa’da gördün mü / Ufka yağmur tohumu gibi saçılmıştı atlar / İslahiye’den kopup Gâvur Dağı’nı kara bulutlara basacaklardı / Güneş, ikindinin ardına sinmişti / Kargalar vardı sessizliğin dilinde / Sessizlik vardı makasçının türküsünde / Gözlerini Ayrın Tüneli’ne dikmiş / Bahçe istasyonunun kokusunu bekliyordu sanki / Kurumlar arasında güz kokusunu. // Gördün mü o atları / Hangi posta treni yarışabilirdi onlarla.”

Ülkü Tamer sevilen şarkı sözlerinin de şairidir. Zülfü Livaneli’nin, Teodorakis’in besteleyip söyledikleri bu şarkılardan birkaçı şöyle:

“Seher yeli çık dağlara / Güneş topla benim için”

“Telef olduk kır içinde / Hançer idik kına döndü / Tane iken nar içinde / Kuru otta cana döndük”
(**Kırda Vurulanların Türküsü**)

“On dört yaşım diken ile kaplanmış / Göz ucuma karıncalar toplanmış / Kurşun gelmiş kaşlarımın üstüne / Alın yazım okur gibi saplanmış // Uyu Memik oğlan uyu / Öte geçelerde büyü” (**Memik’e**

Ağıt)

Ülkü Tamer'in **Bir Adım Yolculuktuktu** adlı uzun şiiri de unutulmamalı. Bu şiir Robert Kolej'den Alleben'e, evrenselden yerele, kültür dünyasından halk kaynağına ulaştıran uzun yolculuğun bir özetidir. Antepli ozanın yolculuğu bakarsınız İthakalı Odysseus'un serüveniyle birleşmiştir:

“Kavaklık neresiydi, İthaka neresi / Belki Kırkayak bahçesinden başlamıştı yolculuğun senin / Belki Nurgana'dan / Başpınar'da konaklar mıydı Odysseus / Penelope kurarmıydı tezgâhını Kayacık'ta / Troya neresiydi / Agamemnon/ Bir dağ-yüreğinin sesiydi / Meyan şerbetçileri dolduruyor sokakları / Sebil sarıp sarmalıyor ikindiye / Alçalan güneşin altında Kyklops / Birecik yolunu gösteriyor tek gözüyle / Dağ yeli, dağın yüreği, söyle / Kimdi Odysseus /Antep'e gelenlerin delisi miydi.”

Antep'e dönen ozanın dağarcığında Olympos Tanrılarının, Odysseus'la arkadaşlarının, Troyalı savaşçıların bir araya gelmesi şartırcı değildir. Ülkü Tamer, Edith Hamilton'un **Mitolojya** kitabını Türkçeye çevirmişti. Bu çeviri ona Türk Dil Kurumu ödülünü getirecekti. Sanatı, kültürü her zaman kucaklamış, deneyimli, ağırbaşlı, soğukkanlı devlet adamı İsmet İnönü kitap yayımlandığı sıradaki seçim gecesini, o çeviriyi okuyarak geçirmişti. Yarım yüzyıl sonraki Türkiye'den bakılınca şartırcı olan asıl buydu!

Bir Adım Yolculuktuktu şiirinin

duygu yüklü bir bölümü de şöyle:

“Yolculuğun nereden başlamıştı senin Antepli / Bir yolculuğun Davut'un demirci dükkânından / Bir yolculuğun Şükrü'nün götürdüğü bayram yerinden / Bir yolculuğun Mehmet Efendi'nin Camlı Kahve'sinden / Bir yolculuğun Nakıp Ali'nin sinemasından / Bir çok yolculuğun Nakıp Ali'nin sinemasından / Bir yolculuğun Arasa'daki isimsiz kebabçıdan / Bir yolculuğun Uzunçarşı'daki buzlanmış tuluklardan / Bir yolculuğun Kalealtı'ndaki boya kokularından / Bir yolculuğun Dunlop Garajı'ndaki dokuma tezgâhlarından / Bir başka yolculuğun Narlı'daki sivrisinek uykularından başlamıştı senin / Narlı neresiydi, İthaka neresi / İthaka neresiydi, Troya neresiydi / İstanbul neresiydi Ulukışla'dan sonra / Kayacık'ta mekik atarken Penelope / Düşünüyordu: İstanbul / Uslu bir çocuğun sesiydi.”

Robert Kolej sonradan Boğaziçi Üniversitesi'ne dönüştü. Tam da Ülkü Tamer'in sonsuzluğa uğurlandığı günlerde bu bilim yuvasındaki öğrencilerin “yerli, ulusal” değerlere uzak yetiştirildiği ileri sürüldü. Ülkü Tamer ise gerçekte bu suçlamanın tersine, Kolej'de aldığı eğitimle evrensel kültüre ulaşabildiği için “yerli, ulusal” değerleri benimsemiş, şiirini o değerlerle beslemiş, o değerleri sanatıyla zenginleştirebilmişti. •

konurertopbd@gmail.com

Hazırlayan:
Ş. GÜLBİN GÜZEY

Bilginizi Denetleyin

1-Pisagor teoremi hangi bilim dalıyla ilgilidir?

- a-Matematik
- b-Fizik
- c-Biyoloji
- d-Psikoloji

2-Atın en hızlı koşma biçimine ne ad verilir?

- a-Rahvan
- b-Tırıs
- c-Dörtnala
- d-Kenter

3-Hangi kuş başını 270 derece döndürebilir?

- a-Martı
- b-Papağan
- c-Baykuş
- d-Albatros

4-“Degaj” hangi spor dalıyla ilgili bir kavramdır?

- a-Hentbol
- b-Voleybol
- c-Futbol
- d-Basketbol

5-Dokunduğumuzda kaşındıran ot hangisidir?

- a-Adaçayı
- b-Anason
- c-Isırganotu
- d-Biberiye

6-Dünya'nın en uzun ve en uzun süre yaşayan ağacı hangisidir?

- a-Sekoya Ağacı
- b-Kestane Ağacı
- c-Californiya Çamı
- d-Mor Salkım Ağacı

7-“Kivi” adlı meyvenin Anavatani neresidir?

- a-Yeni Zelanda
- b-Avustralya
- c-Jamaika
- d-Peru

8-1782 tarihinden beri ABD'nin simgesi olan hayvan hangisidir?

- a-Geyik
- b-Aslan
- c-Kartal
- d-Penguen

9-Piramitler bize hangi ülkeyi anımsatır?

- a-Mısır
- b-Cezayir
- c-Nijerya
- d-Fas

10-Dünya'nın en derin okyanusu hangisidir?

- a-Hint Okyanusu
- b-Pasifik Okyanusu
- c-Atlas Okyanusu
- d>Güney Okyanusu

11-Asya Kıta'sının en uzun nehri hangisidir?

- a-Obi Nehri
- b-İdil Nehri
- c-Yenisey Nehri
- d-Lena Nehri

12-Akdeniz'in en büyük adalarından birisi olan “Sicilya” adası hangi ülkeye aittir?

- a-İtalya
- b-Fransa
- c-İngiltere
- d-İspanya

Yanıtlar:
151.
sayfada

Promete
Necdet Pamir

Rusya'nın Enerji ve Dış Politika'daki Yükselen Küresel Oyuncusu:

ROSNEFT

Enerji ve dış politika, birbirinden ayrılması olanaksız iki alan... Zengin enerji kaynaklarını, dış politikasının etkin bir aygıtı olarak kullanan en başarılı devlet ise kuşkusuz Rusya Federasyonu...

Rusya'nın enerji alanındaki en etkin şirketi olarak, bugüne kadar daha çok Gazprom öne çıktı. Gazprom, ağırlıklı olarak doğal gaz alanında faaliyet gösterse de son yıllarda petrol alanına da el

attı. Şirket; arama, üretim, taşıma, depolama, işleme, satış, ısı ve elektrik üretimi gibi alanlarda küresel bir oyuncu. Gazprom, Rusya gaz rezervlerinin % 72'sine, küresel gaz rezervlerinin ise % 17'sine

sahip, dikey bütünleşik bir şirket. Avrupa'nın gaz ithalatının %40'ına yakını Gazprom sağlıyor¹ ve AB'nin Rus gazına bağımlılığı, tüm ambargo, ya da kısıtlama çabalarına karşın azalmıyor.

Ancak bu yazımızın “kahramanı”, Gazprom değil, küresel ölçekte hızla büyüyen ve dünyanın hemen her noktasında faaliyetlerini arttıran petrol şirketi Rosneft. 2013 yılında varil fiyatı ortalama 109 dolar olan petrolün, 2016'da 44 dolara düşmesine ve Rus şirketlerine uygulanan Batı ambargolarına karşın, uluslararası arenadaki şaşırıcı büyümesini sürdürüyor. Devlet ağırlıklı olan şirketin günlük petrol üretimi 4,6 milyon varil civarında. Bu miktar, ExxonMobil'in günlük üretimi olan 2,3 milyon varilin tam iki katı. Rosneft'in yükselişi, Putin'in yükselişine paralel bir

İgor Sechin

seyir izlerken, Putin'in yakın dostu İgor Sechin'in 2004'de Yönetim Kurulu Başkanı olmasıyla hızlandı (halen İcra Kurulu Başkanı; YK Başkanı ise, eski Alman Şansölyesi Schroder). Şirket, Yukos, Başneft

ve TNK-BP gibi büyük şirketleri de satın alarak, üretimini ve etki alanını genişletti. Rosneft, Rusya'nın en fazla vergi ödeyen kuruluşu ve hükümet gelirlerinin yaklaşık dörtte birini sağlıyor.²

Rosneft'in Küresel Faaliyet Alanları

Amerika Kıtası

ABD'nin önemli düşünce kuruluşlarından CSIS, Ed Chow ve Andrew Stanley imzalarıyla Rosneft üzerine kapsamlı bir rapor yayımladı. Bu yazıda ağırlıklı olarak onların değerlendirmeleri dikkate alındı. Yazarlara göre; “Rosneft gibi büyük bir şirketin, yatırımlarını deniz aşırı ülkelere taşınması ve çeşitlendirmesi olağan; ancak milli şirketler, ticari çıkarlara olduğu kadar, milli çıkarlara da hizmet ederler. Rosneft'in uluslararası faaliyetleri de Rus dış politikasına hizmet ediyor. Örneğin, 2006'da Venezuela'da, dönemin Başkanı Chavez ile 4 milyar dolarlık “petrol karşılığı silah” anlaşması, Rosneft üzerinden hayata geçti. Çin bile Venezuela muhalefeti ile ilişki kurmaya başlamışken, Rosneft yatırımlarını artırma seçeneğine yöneliyor. Reuters'e göre Rusya ve Rosneft birlikte, 2006'dan bu yana, Venezuela'ya 17 milyar dolar kredi sağladı ve Rosneft bunun 5,7 milyar dolarını, ülkenin devlet şirketi PdVSA'ya aktardı. Rosneft, Venezuela petrolünün %17'sini alıp, yeniden satıyor.

Şirketin faaliyet alanlarından birisi de Küba. Sovyetler

Küba Başkanı Raul Castro (sol başta) ve İgor Sechin

Sovyetler döneminden sonra ilk kez bu dönemde Rosneft, Küba'ya, artan miktarlarda petrol temin ediyor.

döneminden sonra ilk kez bu dönemde Rosneft, Küba'ya, artan miktarlarda petrol temin ediyor. Igor Sechin, Başkan Raul Castro ile petrol ve gaz alanında işbirliğini artırmak ve ayrıca Cienfuegos rafinerisini iyileştirmek üzere, görüş birliği sağladı.

Şirket, Brezilya'da da son derece etkin... 2013'te TNK-BP'yi satın aldıktan sonra, bu ülkede Amazon'daki Solimeos nehri basenindeki 21 petrol ve gaz sahası için %45 hisse aldı. Daha sonra geri kalan %55 hisseyi de Petro-Rio şirketinden aldı ve 2017'de ilk arama kuyusunu açtı. Mozambik'te de üç denizel blok için ruhsat aldı.”

Orta Doğu

ABD ve AB, Ukrayna'da yaşanan olaylar ve kendi tanımları ile “Kırım'ın ilhakı” sonrasında, Rusya'ya bir dizi ambargo kararı aldı. Bu kararlara karşın, Rusya'nın

Orta Doğu'daki etkisi hızla arttı. Nitekim Suriye'de Tartus üssünün ardından, Lazkiye üssü devreye girdi. Suriye hükümeti ile birlikte hareket ederek, hükümet güçlerinin ülkede kontrolü sağlaması yönünde büyük destek ve başarı sağladı. Halen Suriye'deki en güçlü aktörün Rusya olduğunu söylemek abartılı olmaz. Ocak 2018'de imzalanan bir çerçeve anlaşma, Suriye petrol ve gazının Rusya şirketleri tarafından aranıp geliştirilmesini sağladı.³

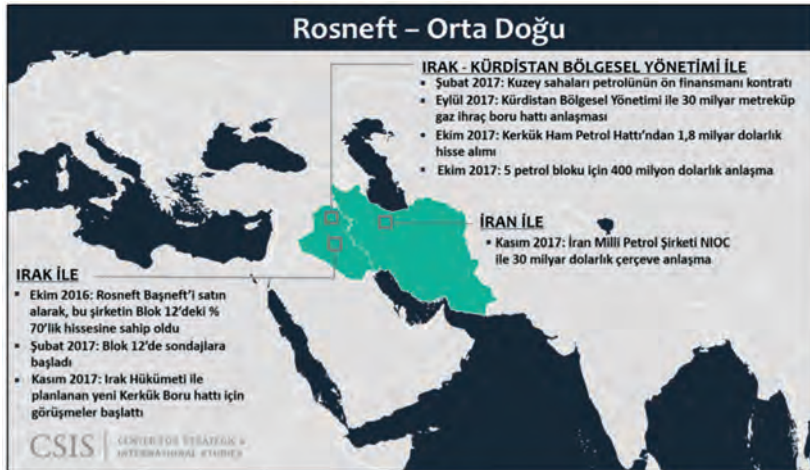
Siyasi görüş farklılıklarına karşın, son dönemde Rusya-Suudi Arabistan ilişkilerinde de ilginç bir yakınlaşma gözleniyor. Önceki yıllarda, ekonomik durgunluk ve piyasalardaki talep düşüşü karşısında, özellikle “shale petrolünün” de katkısıyla oluşan petrol arzı fazlasına rağmen, Suudiler arzı arttırarak, 2015 yaz aylarında petrol varil fiyatının 30 dolar seviyesine

düşmesinin başlıca aktörü oldular. Bu süreçte Suudilerin (ABD ile birlikte) başlıca hedefinin, Rusya ve İran'ı (bu arada Venezuela'yı) ekonomik açıdan çökertmek ve onların piyasadaki paylarını ele geçirmek olduğu söylenebilir. Ancak süreç; Suriye'de, Yemen'de, Libya'da vekalet savaşı sürdüren, Mısır'da Sisi'ye finansman sağlayan Suudiler için de risk oluşturunca Suudiler, Rusya ile anlaşma yolunun daha akılcı olacağını düşündüler. Oğlu Muhammed'i, kendinden sonraki kral yapmaya kararlı olan Kral Salman, 2017 Ekim'inde Moskova'ya beklenmeyen bir ziyaret yaptı. Ziyaretin ardından, iki ülke arasında, ortak enerji yatırımları için 1 milyar dolarlık bir fon oluşturuldu. İki ülke, petrol üretiminin kısılması (ve fiyatların yeniden yükselmesi) konusunda mutabık kaldılar. Rus tarafının günlük 300,000 varillik üretim azaltmasının mali yükü de Rosneft'in omuzlarına

yüklendi.

Buna karşın Rusya ve Rosneft'in Orta Doğu'daki hamleleri hız kesmedi. Kral Salman'ın Moskova ziyaretinden 1 ay sonra Putin, bu kez İran'ı ziyaret etti. Ziyaret, Rosneft ve İran Ulusal Petrol Şirketi arasında, 30 milyar dolarlık "stratejik proje" anlaşmalarıyla taçlandırıldı.⁴ Bunlar arasında, günde 100 bin varillik üretim karşılığında, "gıda için petrol anlaşması" da yer aldı. Bu arada Rusya, bir İran hava üssünü (Hamadan yakınlarında) kullanım hakkı aldı.⁵

Trump yönetiminin İran'a ve İran'da iş yapacak Batılı şirketlere yönelik yeni yaptırım tehditleri, Rus şirketlerinin, önünü daha da açtı. İran, son yıllarda keşfettiği, ancak ambargolar nedeniyle geliştiremediği Azadagan, Arvandan gibi sahaların yanı sıra, Güney Pars gaz sahasının petrollü formasyonlarını geliştirmek için

Trump yönetiminin İran'a ve İran'da iş yapacak Batılı şirketlere yönelik yeni yaptırım tehditleri, Rus şirketlerinin, önünü daha da açtı.

Rus şirketlerine daha çok gereksinim duymaya başladı.

Irak'ta ise Rosneft, hem kuzeydeki bölgesel yönetimle, hem de merkezi hükümetle, dikkatli ve dengeli ilişkiler sürdürmeyi başardı. Rus şirketi Başneft'in merkezi hükümetten aldığı petrol lisanslarını, Başneft'i 2016'da satın alarak sahiplendi. Kuzey'deki bölgesel yönetimle de bölgede üretilen petrolü satın almak üzere 1 milyar dolar ön ödeme yaptı; ilk kargoyu, 2017 Nisan'ında yükledi. Güney'de ise aynı ay, Blok 12'de (Necef ve Muthana eyaletleri) ilk arama kuyusunu açtı.

Rosneft, Eylül 2017'de, Bölgesel Yönetim'in referandum ilanından hemen önce, Bölgesel Yönetim ile Türkiye'ye 30 milyar metreküp gaz taşıyacak ve 1 milyar dolara mal olacak bir doğal gaz boru hattı inşası için anlaşma imzaladı. Irak hükümetinin Kerkük ve civarındaki sahaları bölgesel yönetimin kontrolünden geri alması ile aktörler değişti. Ancak Rosneft, bu defa da Kerkük-Yumurtalık Boru Hattı'na, kuzeydeki sahalarından bağlantı sağlayan hattın kapasitesinin günlük 600 bin varilden 950 bin

varile arttırılması projesinde %60 hisse aldı. Irak Petrol Bakanı el Luabi, Kasım 2017'de, Türkiye'ye uzanacak yeni ve günde 300 bin varillik boru hattı inşası ihalesi için, Rosneft ile görüşmelere başladığını açıkladı.

Bu hatların inşası, bölgedeki istikrarsızlığın henüz dinmemesi nedeniyle, kısa erimde gerçekleşmese de Rosneft'in Suriye, Irak ve Türkiye üçgeninde kilit bir oyuncu konumuna yükseldiği açıktır.⁶ Rusya'nın, bir NATO üyesi olan Türkiye'nin doğal gaz ithalatında %53, ham petrol ve ürünleri ithalatında %20, kömür ithalatında %33 ve eğer Akkuyu Nükleer Santrali gerçekleşirse, nükleerde de %100 bağımlı olacağı bir ülke konumunda olduğu anımsanırsa, buna Rosneft etkisinin eklenmesi, ciddi bir ağırlığa işaret etmektedir.

Afrika

Rusya, 2011'de "Batılılar tarafından ihanete uğradığını" düşündüğü Libya'da da tüm taraflarla ilişkilerini, çıkarlarına uygun olarak yönetmektedir. Rosneft, Libya Ulusal Petrol Şirketi ile Şubat 2017'de ham petrol taşıma

anlaşması imzaladı. Bu arada da Rusya, Tobruk merkezli hükümetle birlikte hareket eden Libya Ulusal Ordusu Komutanı Haftar'a verdiği desteği artırırken; diğer gruplarla da ilişkisini sürdürdü. Kaddafi döneminde Libya'da bir deniz üssü için uğraşan ama sonuç alamayan; ancak Bingazi'de demirleme izni alabilen Rusya, Akdeniz'deki varlığını sağlama almak için, bu çabasını sürdürüyor. Suriye'de Lazkiye ve Tartus üslerine, Libya'daki bir üssün eklenmesi ile Akdeniz'in kontrolünde etkisini arttırmaya çalışıyor. Bu arada da üretim maliyeti düşük ve zengin Libya petrolünün kontrolü de Rusya açısından stratejik önem taşıyor.

Rusya'nın Afrika'daki geleneksel dostlarından birisi de kuşkusuz Mısır. Rosneft, ülkede yaşanan iç çatışmaların ardından gaz ithalatçısı konumuna gerileyen Mısır'a, Mart 2017'de 10 kargoluk bir sıvılaştırılmış gaz temin anlaşması imzaladı. Bu arada da ilk kez Mısır'dan petrol alımı gerçekleştirdi. Şirket, son yıllardaki en önemli keşiflerden biri olan Mısır'daki 850 milyar metreküplük ZOHR sahasından, 1,12 milyar dolar ödeyerek %30 hisse aldı. Rus Rosatom ise, Mısır'a Akkuyu benzeri bir nükleer santrali inşası

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ve Mısır Cumhurbaşkanı Abdel Fattah el-Sisi

Rusya'nın Afrika'daki geleneksel dostlarından biri de kuşkusuz Mısır.

için 30 milyar dolarlık bir anlaşma imzaladı.

Asya: Hızla Artan Talep Coğrafyası

Rosneft, hidrokarbon arama ve üretiminin yanı sıra, rafinaj ve pazarlama faaliyetleri ile de etki alanını ve gelirlerini artırıyor. Çin ile 2009 yılında imzalanan ve bu ülkeye Rusya'dan petrol ihracını sağlayacak Doğu Sibirya – Pasifik Okyanusu Boru Hattı anlaşması kapsamında Çin, Rosneft'e 25 milyar dolarlık kredi sağladı. İlk hattın 2011'de Çin sınırına ulaşması ve Pasifik kıyısındaki Kozmino'ya uzanması ile Rusya, Çin'in petrol ithalatında, en üst sıraya yerleşti. Rosneft, 2016'da Çin'e günde 550,000 varil petrol sağladı. Şirket, çeşitli Çin şirketleriyle ortaklıklar yaparak, faaliyetlerini sürdürüyor ve Tienşan'da bir rafineri inşası için

ikna çabalarını sürdürüyor.

Bu kapsamlı faaliyetler Rosneft'in, Çin ile ciddi sorunları bulunan Vietnam ile de denizde hidrokarbon arama ve boru hatları projeleri geliştirmesini ve Rusya'nın her iki ülkeye de silah satışını engellemedi.

Enerji talebi hızla artan Hindistan da Rosneft'in önemli bir hedefi. Ağustos 2017'de Rosneft ve ortakları, Essar Oil'den Vadinar Rafinerisi dahil 13 milyar dolarlık satın alma gerçekleştirdi. Rosneft, Orta Doğu'daki yatırımlarından ve Venezuela'dan elde edeceği ham petrolün bir bölümünü bu rafineride ürüne dönüştürmeyi planlıyor.

Rosneft'in bir diğer faaliyet alanı Endonezya. Bu ülkede de ulusal şirket Pertamina ile günde 300,000 varillik yeni bir rafineri (Tuban) ve petrokimya tesisi için anlaşma imzaladı.

Toparlarsak

Görüldüğü gibi Rusya, son dönemde ağırlıklı olarak Rosneft

üzerinden, Latin Amerika, Orta Doğu ve Afrika coğrafyasında, kendi dış politik çıkarlarını sağlama alacak biçimde ve gerektiğinde farklı gruplarla dengeli ilişkiler kurarak, emin adımlarla ilerliyor. Zengin yer altı kaynaklarını, ekonomik çıkarlarını sağlama almada en etkin biçimde kullanırken, bu üstünlüğünü, politik etkinlik sağlamada da yaratıcı ve usta bir biçimde devreye sokuyor. Kimileri enerji sektöründe özelleştirmeyi, kağıt üzerinde kalan ve pratiğe kuram uydurmaktan öteye gitmeyen biçimde savunurken; Putin Rusya'sı, kamunun kontrolünde, ekonomik ve politik karar alma sürecinin merkezi biçimde hayata geçirildiği politikalarla, küresel ölçekteki etkinliğini arttırmayı sürdürüyor. Rusya ile ilişkiler, dönemsel olarak bir bahar havası kıvamındayken, keşke dar grupların ticari beklentilerinin ötesinde, sektörün stratejik bir sektör olarak nasıl yapılanması gerektiği konusunda Rusya'dan ders alınabilse...•

necdetpamirbd@gmail.com

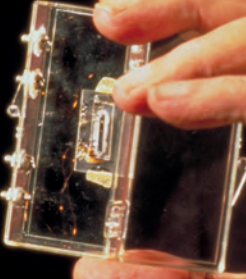

- 1- <http://www.gazprom.com/about/> (Gazprom web sayfası)
- 2- Russia's Rosneft Goes Global, By Edward C. Chow, Andrew J. Stanley, CSIS; February 22, 2018
- 3- Russia Is Taking Over Syria's Oil And Gas, Feb 14, 2018; <https://oilprice.com/Energy/Energy-General/Russia-Is-Taking-Over-Syrias-Oil-And-Gas.html>
- 4- Russia's Rosneft Goes Global, By Edward C. Chow, Andrew J. Stanley, CSIS; February 22, 2018
- 5- Russia asked Iran to provide access to deploy its heavy bombers in Hamedan; Defense Blog, 11 April 2018
- 6- Russia's Rosneft Goes Global, By Edward C. Chow, Andrew J. Stanley, CSIS; February 22, 2018

Dünya Döndükçe

Sabriye Aşır

Mikro elektroniğin
mütevazı kahramanı

Jack Kilby

Akıllı elektronik devri-
minin içinde bulunduğumuz
şu yıllarda, hem akıllı
elektronik donanımlar hem
de internet dünyasındaki
olağanüstü gelişmeler
alanında adını her gün
defalarca kez duyduğumuz
bazı özel isimler var. Ve
bu kişileri az ya da çok
tanyor, yakından izliyoruz.
Fakat bu olağanüstü geliş-
melerin temelinde imzası
olan ve adını belki hiç

*Bilgisayar
çipinin
temelini
oluşturan
entegre devreyi,
1958 yılında
Jack Kilby
geliştirdi.*

duymadığımız bazı özel
kahramanlar da var.

Amerikalı Elektrik-E-
lektronik Mühendisi ve
Buluşçu Jack Kilby bu
mütevazı kahramanla-
rın başında yer alıyor.
Bilgisayarlarda, akıllı
telefonlarda, evlerimizde
ve işyerlerimizdeki diğer
elektronik ürünlerde,
araçlarımızdaki GPS'lerde
yer alan bilgisayar çipinin
temelini oluşturan entegre

devreyi, 1958 yılında Jack Kilby geliştirdi. Kilby'nin devre üzerindeki transistörlerin tek bir silikon bloğu üzerinde küçülebileceği buluşu, kişisel bilgisayarlar, mobil telefonlar ve hatta mikrodalga fırınların üretilmesinin yolunu açan öncü bir adımdı.

Teknoloji alanındaki otoritelerin, yaptığı katkıları Henry Ford ve Thomas Edison'la aynı kefeye koydukları Jack Kilby, bu buluşuyla yalnızca mikroçipin öncüsü olmakla kalmadı; aynı zamanda Nobel Ödülü kazandı ve milyonlarca dolarlık yeni bir endüstri kurulmasını da sağladı.

Gençlik yıllarında, başarılı bir mühendis olma arzusuyla çok çalışan Kilby, mezun olduktan sonra Amerika'nın en büyük teknoloji şirketlerinden Texas Instruments'a katıldı.

Bir devredeki dirençler, kondansatörler ve transistörler gibi elektronik bileşenlerin ayrı ayrı hazırlanarak bağlanmaları yerine, tek bir yarıiletken yüzey üzerinden bağlanmaları fikrinin

Elektronik devrelerin minyatürleştirilmesi konusunda öncü bir buluş yapan Jack Kilby.

Robert Noyce

üzerinde çalışan Kilby, bir kondansatör, bir transistör ve üç direnci aynı çip üzerinde birleştirdi. Bu buluşunu flip flop, çoklu vibratör ve faz kaydırmalı osilatör

Entegre devresini neredeyse Kilby'yle eşzamanlı olarak geliştiren Robert Noyce patent davasını kaybetti ama ortağı Gordon E. Moore ile günümüzde Silikon Vadisi'nin devleri arasında yer alan Intel'i kurdu.

devreleriyle sınayan Jack Kilby, böylelikle ilk mikroçip prototipini geliştirmiş oldu.

Kilby ve Texas Instruments, bu minyatür elektronik devre için 1959 yılı Şubat ayında patent başvurusunda bulundu. Fakat başka bir yerde başka bir mühendis de aynı amaç uğruna çalışıyordu. Intel'in kurucularından birisi olan, "Silikon Vadisi Başkanı" lakaplı Robert Noyce da Fairchild Semiconductor isimli şirketlerinde, "düzlemsel entegre devre" dedikleri bir mikroçip üretmişlerdi.

İlk mikroçip, Jack Kilby'nin 60'ın üzerindeki patentinden yalnızca bir tanesidir. Entegre çipli bilgisayar, balistik füze kontrol sistemi, yarı iletken tabanlı termal yazıcı ve hesap cetvellerini müzelerin bir parçası olmaya mahkûm eden elektronik cep hesap makinesi de onun buluşlarından bazılarıdır.

Jack Kilby'nin ilk entegre devreyi geliştirmesi mikro elektronik alanında devrim yarattı.

Onlar da 1959 yılı Temmuz ayında patent başvurularını yaptılar. Uzun bir hukuk mücadelesi sonunda mahkeme, Jack Kilby'nin mikroçip buluşçusu olduğuna hükmetti. Noyce'un avantajlı olduğu taraf ise, kendi geliştirdiği prototipini seri üretiminin daha kolay olmasındı.

Kilby'nin geliştirdiği ilk mikroçip bir ataşın yarısı boyutundaydı, üzerinde bir kondansatör, bir transistör ve üç direnç yer alıyordu. Bugünkü teknoloji ise bu büyüklüğe 100 milyonun üzerinde transistör sığdırmayı mümkün kılıyor.

Bugünkü mikroçipler yüzlerce yenilikle inanılmaz ölçüde geliştirildi. Fakat Kilby'nin prototipi, günümüz teknolojisi için dönüm noktası niteliğindeydi. •

sabriyeasirbd@gmail.com

Kültür ve Sanat Dünyasından

Tekin Özertem

MACBETH

HIRS, RİYA, YALAN, İHANET

William Shakespeare'in en önemli trajedilerinden biri olan Macbeth'i ilk okuduğumdan bu yana çok uzun yıllar geçti. Tüm dünyanın her yerinde hem profesyonel hem de amatör tiyatrolar tarafından sıkça sahneye konan, bir çok defa sinemaya uyarlanan bu oyunun ana kişileri Macbeth ile karısı Lady Macbeth'i her anımsayışım da

hırs, riya, yalan ve ihanet kavramları gelir aklıma.

İskoç Kralı Duncan'ın ordusunda bir general ve aynı zamanda güç düşkününü, arkadaşlarına ihanet etmekten geri

Karısı Lady
Macbeth'in de ondan
hiç aşağı kalır yanı
yoktur mevki makam
hırsından yana.

kalmayan bir barondur Macbeth. Karısı Lady Macbeth'in de ondan hiç aşağı kalır yanı yoktur mevki makam hırsından yana. Bir sefer dönüşü şatolarında konaklayan kralı öldürüp yerine geçmesi için de o kışkırtır kocasını. Macbeth, bu öneri karşısında bocalayınca o hançerleyerek öldürür gece yatağında uyurken kralı. Macbeth kral olur kendisi de kraliçe. Fakat ardı arkası gelmez kanlı ihanetin; korku ve vicdan azabı yakasını bırakmaz her ikisinin. Gücünü pekiştirmek ve tahtını korumak için rakiplerini öldürüp yok etmeye girişir Macbeth; cinayetleri cinayetler izler.

Mevki ve makam hırsı, insan var olduğundan bu yana fertlerin ve toplumların başlarına musallat olan illetlerin anasıdır. Riya, yalan ve ihanet de bu ananın piçleri. Güçlerini, kendilerine sunulan mevki ve makamları insanların

ve toplumların yararına kullananlardan çok bu olanakları riya, yalan ve ihanetle ele geçirenlerin neden oldukları felaketlerle doludur insanlık tarihi. Tüm dinlerde de günah sayılmış, inananlar uyarılmıştır hırs, riya, yalan ve ihanete karşı. Sadece bu yola sapmamaları için değil sapanlardan da sakınmaları, onlardan uzak durmaları için. Destanlar, masallar, tiyatro oyunları, romanlar ve sinema filmleri de bu olumsuz kişilerin yaşamları ve yaptıklarını konu edinmişlerdir yüz yıllar boyunca ibret alınsın diye. Ama ne yazık ki ne dinler ne de olanla olması gereken arasında farkındalık yaratma çabasındaki sanat yok edememiş insandaki bu sapkın davranışları. Nedeni bu eğilimlerin antisosyal kişilik bozukluklarından kaynaklanıyor olması.

Üniversite yıllarımda tiyatro eğitimi yanı sıra iki yıl da psikoloji öğrenimi görmüştüm seçmeli yan dal olarak. Çok küçük yaşlarda gönül verdiğim tiyatro, insanı, insana, insanla, insanca anlatma sanatıydı. Yan dal olarak psikoloji kürsüsünü seçmemin nedeni de psikoloji biliminin birey

davranışlarını ve bu davranışların altında yatan nedenleri zihinsel süreçleriyle birlikte ele alması, bireylerin davranışlarını tanımlama ve bu davranışların ana kaynağını bulma çabasıydı. Kendilerinden çok şey öğrendiğim Prof. Dr. Alexandre Vexliard ve o yıllarda henüz doçent olan Neriman Samurçay iki yıl boyunca öğretmenin oldular. Oyunların ve oyun kişilerinin davranışlarını değerlendirirken psikoloji eğitiminin tarifsiz yararını gördüm.

Hırs, riya, yalan ve ihanet antisosyal kişilik bozukluğunun temel özellikleri. Ergenlikten başlayarak devam eden bu kişilik bozukluğunun dışı vuran başlıca belirtileri de başkalarının haklarına saygı duymaları ve başkalarının haklarına tecavüz etmeye meyilli olmalarıdır.

Yasalara, toplumsal kural olarak benimsenmiş, yerleşmiş ilkelere uymamak; sürekli yalan söylemek, kişisel çıkarı, zevki için başkalarını aldatmak; dürtüsel

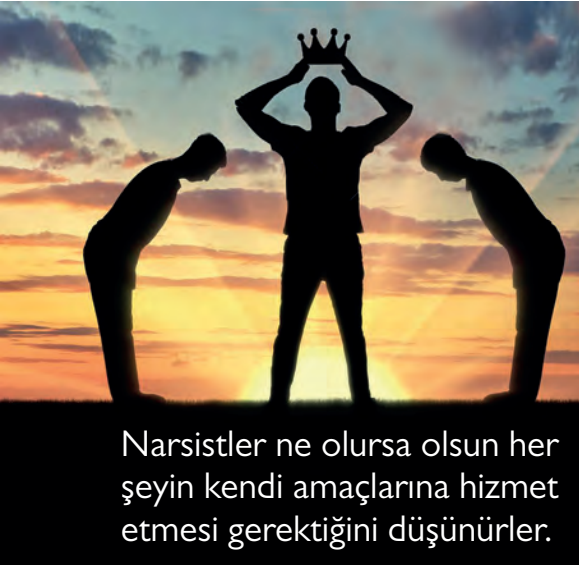
davranmak; önceden planlama becerisinden yoksun olmak; sürekli kendini gösteren, sinirlilik ve saldırganlık; kendisinin ya da başkalarının güvenliği hususunda kayıtsız davranmak; tutarlı çalışma becerisine sahip olmamak; başkasına zarar verme, kötü davranma ya da çalma gibi davranışlara karşı umursamazlık ve tüm bu tür davranışlarına

kendince mantıklı açıklamalar getirmek antisosyal kişilik bozukluğuna sahip kişilerin en belirgin özellikleridir. En önemli özellikleri de bu davranışlarından ötürü vicdan azabı duymamaktır.

Tiyatro sanatının /sanatın varlık nedeni yukarıda da belirttiğim gibi var olan **ile var olması gereken, özlenen, duyumsanan arasındaki ayrımı ortaya koymak ve tartışmaktır.** William Shakespeare'ın Macbeth ve Lady Macbeth karakterlerini psikolojik açıdan, antisosyal kişilikler olarak tanımlarken tiyatro sanatı adına dikkat edilmesi gereken onların antisosyal kişilerde görülmeyen, davranışlarına kendilerince mantıklı açıklamalar getirmemeleri ve vicdan azabı çekmeleridir.

Mevki ve makam hırsı, insan var olduğundan bu yana fertlerin ve toplumların başlarına musallat olan illetlerin anasıdır.

Öğrendiklerim narsizim ile antisosyal kişiliğin birbiriyle karıştırılması gerektiği yönünde. Narsisizm / özseverlik, kişinin kendisine tapması, kendisine aşık olması olarak tanımlanan psikolojik bir olgudur. İnsanın yaşamını sürdürebilmesi için de bir ölçüde gereklidir. Fakat bu özseverlik toplum ve bireyin kendi akıl sağlığı

Narsistler ne olursa olsun her şeyin kendi amaçlarına hizmet etmesi gerektiğini düşünürler.

yönünden kabul edilebilir düzeyde olmadığı takdirde akıl hastalığı ile ilgili önemli sorunlara, önemli hastalıklara neden olur. Roma imparatorluğunun sezarları, Mısır firavunları, geçmiş gelmiş diktatörler gibi çok güçlü kişilerde görülen bir akıl hastalığı türüdür bu hali ile. En büyük korkuları güçlerini kaybetmektir. Bunlar çevrelerindeki herkesi düşman olarak görürler. Dış dünyayı anlayamaz/algılayamazlar. Ve bu onlarda korku yaratır. Gitgide daha yıkıcı, daha yalnız ve korkak diktatörler olurlar.

Narsistik / özsever kişilik bozukluğunun bir başka özelliği de başkalarının düşünce ya da isteklerine gereken ilgiyi gösterememeleridir. Amaçlarına ulaşamadıklarında,

gerçeklerle bağdaşmasa da daima kendilerini haklı göstererek en gözde ve tek olmak isterler. Ne olursa olsun her şeyin kendi amaçlarına hizmet etmesi gerektiğini düşünürler. Başkalarının fikir ve hareketleri kendi amaçlarına hizmet ettikleri ölçüde geçerlidir; aksi tahammül edilemez düşüncelerdir. Gerçekle bağdaşmayan; başkalarının zararına sadece kendi çıkarlarına uygun, kendi amaçlarına hizmet eden, maddi ve manevi kazanç sağlayabilecekleri hedeflerine ulaşamadıklarında da öfkelerine hakim olamaz ve saldırganlaşırlar.

BBC'nin yaptığı bin yılın dahileri oylamasında, gelmiş geçmiş bir çok dahiyi geride bırakan William Shakespeare'in oyunları farklı kişilik bozukluklarının yol açtığı sorunlar ve açmazlarla günümüzde de önemini koruyor. Hamlet, Othello, Kral Lear ve Macbeth gibi trajedileri akılsızca davranışlarının sonuçlarına katlanmak zorunda kalan, güçlü ve karmaşık karakterleri en belirgin özellikleri. "Bütün dünya bir sahnedir" diyen Shakespeare'in eserlerinden öğrenilecek çok şey var insana ve insanlığa dair. İnsanın her türlü ruh halini söze dökemediği için de 500 küsur yıldan beri hâlâ güncelliğini koruyor.

Bunu anlayabilmek için günümüzün dünya liderlerine (!) bakmak yeter. •

tekinozertembd@gmail.com

Evrensel Bakış Açısı

Gürbüz Evren

Amerika Birleşik Devletleri'ne Başkan Yetiştiren Gemi

Kuzey Amerika sahilindeki Massachusetts eyaletinin Plymouth kentinde büyük bir granit kaya vardır. Üzerine 1620 sayısı kazınmış, Plymouth Kayası adı verilen bu kayadan hareketle uzunca bir süredir çalıştığım konuyu paylaşacağım. Söz konusu kaya, 400 yıl önce İngiltere'nin Plymouth limanından demir olarak okyanusa açılan bir grup

Avrupalı Protestan'ın Kuzey Amerika kıyılarında ayak bastığı yerin yakınlarında bulunmaktadır.

Avrupa'daki baskılardan kaçan Protestan bir grup 65 gün sonra Kuzey Amerika sahillerine ulaşır.

1620 yılının Eylül ayında Plymouth limanından yola çıkan Mayflower adlı geminin içinde 102 yolcu vardır. Bunların 67'si İngiltere, 35 ise Hollandalı Protestanlardır. Bu insanlar, o dönemde Avrupa'daki Protestanlara yönelik baskı ve katliamlardan kaçarak,

“Yeni Dünya” adı verilen Amerika'da kendilerine yeni bir hayat kurma düşüncesiyle bir araya gelmiştir. Yaklaşık 28 metre uzunluğundaki

“Mayflower Sözleşmesi” bugünkü Amerikan Anayasası'nın temelini oluşturmuştur.

bu gemi tam 65 gün sonra Kuzey Amerika sahillerine ulaşır. Fırtınalara yakalanan, dev dalgalarla

boğuşan, büyük tehlikeler atlatan gemide, yolculuğa dayanamayan 2 kişi hayatını kaybeder. Hamile bir kadın ise yolculuk sırasında doğum yapar. Böylelikle yolcu sayısı 101 olur. Jamestown'ın kuzeyinde, planlanan noktanın uzağına sürüklenen gemi Cod Burnu adlı körfeze demirlemek zorunda kalır. Yolcuların bir kısmının, buldukları bölgeye itiraz etmesi üzerine tartışma başlar.

Tartışmanın büyümesinin ardından gruptaki 41 kişi bir araya gelerek soruna çare bulmak için görüşmeye başlar. Yaklaşık bir hafta süren toplantıların ardından bir anlaşmaya varırlar. Adına “Mayflower Sözleşmesi” denilen anlaşma, görüşmeleri yürüten 41 kişi tarafından imzalanır. İşte bu sözleşme,

Kızılderililerin yardımıyla hayatta kalan Avrupalıların İlk "Şükran Günü" yemeği

bugünkü Amerikan Anayasası'nın temelini oluşturacaktır.

21 Aralık 1620 tarihli Sözleşme özetle; "Aşağıda imzası bulunan bizler, Tanrı'nın zaferi, Hristiyanlık dininin yüceltilmesi, Kralımız ve ülkemizin onuru için Virginia'nın kuzey bölgelerinde ilk koloniyi kurmak için yola çıkarken, Tanrı'nın ve birbirimizin huzurunda bu belge ile içindekileri ortaklaşa resmileştirip, yerine getirmeye, dirlik ve düzenimiz ile söz konusu amaçların geliştirilmesi için hep beraber kalıcı bir yönetim içinde toplanmaya hazırız ve bu nedenle zamanla kolonimizin yararına uygun olduğu düşünülen bazı yasaları, düzenlemeleri, sözleşmeleri, anayasaları, tüzükleri ve gerekli kurumları kurgulamayı, oluşturmayı ve çıkarmayı tüm bağlılık ve itaatimizle yemin ediyoruz" şeklindedir.

Anlaşma, bugün yürürlükte olan Amerikan Anayasası'nın da temelini oluşturacaktır.

Bu anlaşmanın imzalanmasından 6 gün sonra, grup, başkanları

John Carver yönetiminde kıyıya çıkarak, yerleşimlerini oluşturmaya başlarlar. Buraya da, İngiltere'den demir aldıkları limanın adını verir, Plymouth derler. Ancak koloniyi büyük bir sorun beklemektedir. Hastalıklar ve yiyecek bulma sıkıntısı büyüyecek, 1621 yılının Haziran ayına geldiğinde, gruptaki 101 kişiden 52'si hayatını kaybedecektir. Tanmadıkları bu çevrede çaresizdirler. İşte bu zor dönemde Avrupalıların yardımına Wampanoag adlı Kızılderili kabilesi yetişecektir. Kızılderililer, sağ kalan beyazlara önce yiyecek yardımı yapacak sonra da, tohumlarını vererek, mısır, patates, domates, bal kabağı, buğday başta olmak üzere birçok sebze yetiştirmeyi ayrıca bitkilerden elde ettikleri ilaçları öğreteceklerdir. Mayflower kolonisi olarak da bilinen grup, hayatta kalmalarını sağlayan Kızılderililerin yardımlarından çok etkilenecektir. Bu nedenle de, kabileye şükranlarını bildirmek için onlara yemek daveti verirler. Kızılderili şefi davete, bölgede bolca bulunan bir

av hayvanı olan hindi ile gelecektir. Bu da, onların ziyafete katkısıdır. Amerika Birleşik Devletleri'nde her yıl yapılan Şükran Günü kutlaması ve bu özel günde hindi yenilmesi âdetinin kaynağı da söz konusu ziyafettir. Ne yazık ki, Avrupalı Hristiyanlar, kendilerine yardımcı olan, açlıktan, hastalıklardan kısıacası ölümden kurtaran Kızılderilileri zaman içinde katletmeye, topraklarına el koymaya, sürmeye

Gerald Ford

ve soykırımı uğratmaya başlayacaktır. Bu da Amerikan tarihinin yaman çelişkisidir.

Şimdi gelelim, Mayflower adlı geminin en önemli özelliğine. İngiltere'den hareket ettiğinde gemide bulunan 102 kişinin adlarının yazılı olduğu bir liste vardır. Her birine numara verilmiş bu yolcuların kuşaklar sonrası torunlarının Amerika Birleşik Devletleri'nin kaderini elinde tutan kişiler oldukları listeye bakıldığında görülecektir. Evet, 17 Amerikan başkanının dedeleri, ataları Mayflower kolonisi mensuplarıdır. Bu başkanlar arasında ise George Washington, Franklin Roosevelt, Richard Nixon, Abraham Lincoln, James Garfield,

Gerald Ford, baba oğul George Bush gibi tanınmış isimler vardır. Bu nedenle Mayflower Gemisi'ne, Amerikan başkanlarının kaynağı nitelmesi de yapılır.

Amerika Birleşik Devletleri'nin 38. Başkanı olan ve 1974-1977 yılları arasında görev yapan Gerald Ford'un bu konuya ilişkin ilginç bir değerlendirmesini de burada aktarmakta yarar var. Ford, Amerikan Kongresi'nde Michigan Temsilcisi olarak bulunduğu dönemde, seçmenlerine yaptığı konuşmada, "Atalarım, Amerikan başkanlarının kaynağı olan Mayflower gemisiyle bu topraklara ulaştı. Gün gelecek, ben de onlar gibi şu ya da bu şekilde Başkan olacağım" demiştir.

Ford bu konuşmasından yaklaşık 15 yıl sonra haklı çıkmıştır. Ford, hedefine, Amerikalı Richard Nixon'un yardımcısı iken ulaşacaktır. Nixon'un Watergate skandalının ardından istifasıyla Başkanlık koltuğuna Ağustos 1974'de oturacaktır. Ford'un, "Şu ya da bu şekilde" sözü de, seçimle değil de Nixon'un istifası üzerine göreve gelmesiyle gerçekleşmiştir.

Mayflower kolonisi, Amerika Birleşik Devletleri'nin tarihine imza atmasıyla bilinen Protestanlardan oluşmaktadır. Ama bu kişiler sıradan Protestanlardan değildir. Onlara 'Püritenler', 'Bağımsızlar' ve 'Mayflower Hacıları' adları da verilir. Bir başka yazıda da, bu konuyu ele alacağım. •

gurbuzevrenbd@gmail.com

İnsanlar Yaşadıkça
Mehmet Ünver

Bir Yayla Macerası

Erken yaşlarda, doğanın bize sunduğu pek çok güzelliğin tadına varabilmiş şanslı çocuklardanım. İstanbul'un en güzel semtlerinden birinde doğdum, asırlık ağaçlar ve rengârenk çiçeklerle süslü bir bahçede büyüdüm. Evimiz çok eski ve küçük de olsa pencerelerinden baktığımızda Boğaziçi'nden geçen gemileri görebiliyor, küçük yuvamızda dört mevsimin tadını çıkartabiliyorduk. Akranlarımız denize girebilmek için uzak muhitlerdeki plajlara gitmek zorunda kalırken bizler, evimizden çıkıp yüz metre yürüdükten sonra Boğaz'ın serin sularına dalabiliyorduk. >>

Yaz günlerini geniş bahçemizde ya da sahilde geçirir, gece indiğindeyse yazlık sinemaya koşardık. Haziranda ateş böceklerini izlemenin keyfini yaşar, temmuz gecelerinde dışarıdaki hamakta uyur, ağustos girdiğinde neredeyse tüm günümüzü arka bahçemizdeki dev incir ağacının dallarında incir yiyip oynayarak geçirirdik. Oyun arkadaşlarımızla bitişik evlerde oturduğumuz için yediğimiz içtiğimiz ayrı gitmeden birlikte yaşardık.

On bir yaşına girdiğim mayıs ayı başında ablam uzak bir Anadolu köyüne ilkokul öğretmeni olarak atandı. İstanbul'daki evimizi geçici olarak kapatıp o köye taşındık. Köy, ormanlık bir tepeye sırtını dayamış elli hanelik bir yerleşimdi. Evlerin bittiği yerde yemyeşil bağlar ve bostanlar başlıyor, onların bitimindeyse uçsuz bucaksız bir ova uzanıyordu. Köyün hemen yakınında akan pırlıl pırlıl bir dereye yüzen balıkları gördüğümüzde kardeşimle, şaşkınlıktan küçük dilimizi yutacak gibi olmuşuk. Balıkların yalnızca denizlerde olduğunu sanıyorduk. Daha ilk günden köy çocuklarıyla kaynaşmıştık. Günlerimizi onlarla birlikte ormanda mantar toplayarak ya da dereye yüzerek geçiriyorduk.

Y Köyün hemen yakınında akan pırlıl pırlıl bir dereye yüzen balıkları gördüğümüzde kardeşimle, şaşkınlıktan küçük dilimizi yutacak gibi olmuşuk.

Haziran ayı girdiğinde köy halkı hummalı bir hazırlığa girer. Sepetler, çuvallar ve heybeler çeşitli eşyalarla dolduruluyor, yataklar yorganlar denk haline getiriliyor, örtülerle, yastıklar o denklere bağlanıyordu. Kısa bir süre sonra bu hummalı hazırlığın nede-nini öğrendik. Köy halkı, yaz aylarını bin beş yüz metre yükseklikteki bir yaylada geçirecekti. Köyde hiç kimse kalmayacak şekilde evler boşalacak ve tüm komşularımız bu süre boyunca yaylada kurulacak çadırlarda konaklayacaktı. Doğrusunu söylemek gerekirse, neden böyle büyük bir göçe kalkıştıklarını merak

Havası mis gibi olan o yayladaki bin bir çeşit otu yiyecek olan koyunların ve keçilerin sütleri, o sütlerden yapılan peynirler, tereyağları ve yoğurtlar çok lezzetli oluyordu.

ediyorduk. Bunu sorduğumuzda ilginç bir yanıt aldık. Köy yazın çok sıcak oluyor, besi hayvanları bu zor şartlarda doğru düzgün beslenemiyordu. Oysa havası mis gibi olan o yayladaki bin bir çeşit otu yiyecek olan koyunların ve keçilerin sütleri, o sütlerden yapılan peynirler, tereyağları ve yoğurtlar çok lezzetli oluyordu. Elbette köy halkı yaylada boş durmayacak, sebze ve meyve kurutacak, tarhana ve diğer kışlık yiyecekler hazırlayacak, keçilerin yünlerini eğirecek ve yanlarında götürecekleri dokuma tezgâhlarında kilimler dokuyacaklardı. Bütün bunların yanı sıra, üç ay boyunca tertemiz yayla havası soluyacak, çiçekli kırlarla ormanların birleştiği bir doğa harikasında serin bir yaz geçireceklerdi. Bunu duyduğumuzda, yaylaya göç fikri bize adeta kampa gitmek gibi gelmişti.

Kısa bir süre sonra kafamıza dank eden acı bir gerçekle bütün keyfimiz kaçtı. Yaylaya biz değil, yaşitlarımız da dâhil olmak üzere köy ahalisi çıkacak biz ise geride, yapayalnız kalacaktık. Onlar yayladayken geride kalan bizler tam üç ay boyunca başka kimsenin olmadığı köyde sıkıntıdan patlayacaktık. Bu acı gerçek karşısında neye uğradığımızı şaşırmiştık. Neden biz de yaylaya gitmiyorduk? Memur ailesi olmamız, yaylada güdecek bir hayvanımız ve yapacak bir işimizin bulunmayışı gitmemize engel miydi? Yaz tatilini hiçbir akranımızın kalmadığı bomboş bir köyde nasıl geçirecektik? Düşüncesi bile ruhumuzu daraltıyordu. Öte yandan birkaç gün sonra yaylaya göç edecek olan arkadaşlarımız onları bekleyen güzel günlerin beklentisiyle tatlı bir heyecan içindeydiler. Açıkçası onları kıskanıyor, üzüntüden ağzımızı bıçak açmıyordu.

Neyse ki bu sıkıntımız uzun sürmedi. Kapı komşumuz olan Ahmet Amca, büyük göçten bir gün önce bize uğrayıp, köyde yalnız kalmamıza gönüllerinin razı gelmediğini, bizleri de ailecek yaylaya götürmek istediklerini söyledi. Bunu duyduğumuz an kardeşimle sevinçten çıldırarak gibi olmuştuk. Oysa annem hiç de öyle aceleci değildi. Ahmet amca'yı bir soru yağmuruna tuttu. Yaylada nerede kalacaktık? Hiç alışık olmadığımız üç aylık bir çadır hayatına dayanabilecek miydik? O yükseklikte hava sertleşirse ne yapacaktık. Ya hastalanırsak, yaylada ilaç ve doktor bulunabilir miydi? Allah'tan, Ahmet Amca son derece ikna edici bir insandı. Verdiği mantıklı yanıtlarla annemin tüm kuşku-

Ertesi sabah, gün doğumunda, eşyalarımızı komşularımızın katırlarına yüklemiş olarak yola düzıldük.

larını giderdi. Ertesi sabah, gün doğumunda, eşyalarımızı komşularımızın katırlarına yüklemiş olarak yola düzıldük.

Oğünü yaşamım boyunca untabilmem mümkün değildir. Denklerin yüklendiği atlar, eşekler ve katırlarla birlikte tepelere doğru yola çıkışımız, çobanların sürdüğü koyun, keçi ve diğer besi hayvanlarının önümüz sıra gidişleri, yükseğe çıktıkça ardımızda kalan manzaranın daha doyum-suz bir hale gelişi... Aradan neredeyse elli yıl geçtiği halde tüm o görüntüler renkli bir kartpostal netliğinde belleğimde duruyor. Yayla yolundaki yürüyüşümüz sürerken aslanağzı, süsen, sütleğen ve katırtırnağı öbekleriyle karşılaşma-mız, dev bir halının motifimiş gibi uzanan gelincik ve papatya tarlalarının arasında koşuşturmamız o günün en güzel anlarıydı. İkindiye doğru hedefimize vardık. Sırtını bir çam ormanına dayamış olan yaylaya kekik ve zambak

kokusu hâkimdi. Yemyeşil çimenlerin arasından boy vermiş olan mor ve beyaz zambaklar bir yağlıboya tablo görüntüsü sunuyordu. Aceleyle gece kalacağımız çadırlar kuruldu. O gece geç saatlere kadar milyonlarca yıldızın minik pırıltılarıyla asılı olduğu gök kubbenin altında sohbet ettik. Bazı çadırların önünde yakılan ateşlerde ertesi gün için yemekler pişiriliyordu.

Yayladaki hayatımız bir rüya gibi geçiyordu. Gündüzleri diğer çocuklarla diz boyu çiçekler arasında koşuşturuyor, evvelce hiç görmediğimiz büyüklükteki kelebekleri izliyor ve yabani güllerin dalları arasında uçuşan rengârenk kuşlara hayranlıkla bakıyorduk. Bazı günler bulutlar altımızda kalıyor, kendimizi yalnızca beyaz rengin hâkim olduğu kayıp bir dünyanın içinde buluyorduk. Kısa bir süre sonra yaylanın yakınında billur sularının şelaleler oluşturduğu bir dere keşfettik. Deniz seviyesinden bin beş yüz metre yükseklikteki bir dereye yüzen kocaman balıklar bizim için akıl almaz bir sürprizdi. O günden sonra hemen her gün birkaç saatimizi o dereye yüzüp, balık tutmakla geçirdik. Hava karardığında komşularımızla çadırların önünde yakılan ateşlerin etrafında toplanıp geç saatlere kadar çay içip sohbet ediyor, tertemiz dağ havasında çektiğimiz deliksiz bir uykunun ardından sabah uyandıığımızda yaptığımız enfes bir kahvaltıyla yeni güne başlıyorduk. O kahvaltıda yaylanın mis kokulu otlarıyla beslenen koyunların ve keçilerin sütlerinden yapılmış peynirleri, tereyağlarını, çam ağaçlarına kurulan kovanlardan elde edilen balları yediğimizi söylememe gerek yoktur sanırım.

Sonbahar geldiğinde çadırlar söküldü ve geldiğimiz gibi yine topluca köye döndük. Doğruyu söylemek gerekirse yayladan ayrılırken ayaklarımız geri geri gidiyordu. Çocukluğumuzun en unutulmaz üç ayımızı orada geçirmiştik. Buna karşın giderek serinlemeye başlayan yayla geceleri köye inişi kaçınılmaz kılıyordu.

Aradan elli yıl geçmesine karşın o günlerden kalan unutulmaz anılar sanki dün yaşamışım gibi tüm güzelliğiyle belleğimde yaşıyor. Bu vesileyle Ahmet Amca'yı rahmetle anıyorum. İyi ki, gönlü yalnız kalmamıza razı gelmemiş ve o yaz bizi de yaylaya götürmüş... •

mehmetunverbd@gmail.com

20. yüzyıl Türk
mimarlığının en önemli
temsilcilerinden biri:

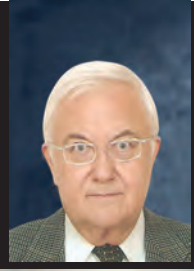
Sedat Hakkı Eldem

20. yüzyıl Türk mimarlığının en önemli temsilcilerinden biri olan Sedat Hakkı Eldem, çalışmalarıyla özgün bir Türk mimarlığının oluşmasına katkıda bulunmuş, özellikle Türk sivil mimarlığı üzerine yaptığı araştırma, belgeleme ve arşivleme çabasıyla ulusal mimarlık kavramına yeni bir bakış açısı getirmiştir. İlk ve ortaöğrenimini Cenevre ve Münih'te tamamlamış; mimarlık eğitimine başladığı İstanbul Sanayi-i Nefise Mektebi'ni (Güzel Sanatlar Akademisi) 1928'de bitirmiştir. Fransa, İngiltere ve Almanya'da ünlü mimarlar Auguste Perret, Hermann Jansen ve Hans Poelzig, Türkiye'ye döndükten sonra Ankara'da Philip Holzman ve Giulio Mongeri'nin bürolarında çalışmıştır. 1932'de Güzel Sanatlar Akademisi öğretim üyesi olmuştur.

Meslek yaşamı boyunca, biçim

ve bezeme ayrıntılarını seçmece bir anlayışla halk mimarlığından ve batı kökenli üsluplara bağlı kalmaksızın çağdaş Türkiye'ye özgü bir mimarlık yaratılması gereğine inanmıştır. 1929'da Paris'te Çağdaş Sanatçılar Sergisi'nde Bronz Madalya, 1952'de Amerikan Mimarlık Enstitüsü'nün Bölgesel Tasarım Ödülü', 1983'te Sedat Simavi Mimarlık ve Kent Planlaması Ödülü, 1983'te Kültür Bakanlığı Kültür ve Sanat Ödülü kazanan Sedat Hakkı Eldem; 1986'da Zeyrek Sosyal Sigortalar Kurumu Binası ile Ağa Han Mimarlık Ödülü'ne layık görülmüştür.

Mimarlar Odası Ulusal Mimarlık Seçici Kurulunca tüm yapıları, yazdığı kitapları ile ulusal mimari-mize yaptığı katkı ve hizmetinden dolayı Büyük Ödül ile onurlandırılmış; 1988 yılında İstanbul'da yaşamını yitirmiştir. •

Pygmalion ile Galatea

Kıbrıslı yontu sanatçısı Pygmalion'un sevdâ öyküsünü Latin ozan Ovidius (MÖ 43-MS 17) Metamorphoses (Başkalaşımalar) isimli yapıtında anlatıyor.

Ressam: Anne-Louis Girodet-Trioson (1767-1824)

Güzellik ve aşk tanrıçası Afrodit Kıbrıs sularında doğduğundan (bkz: BD 2017/10) her zaman âşıkların yanında olan Tanrıça'nın Kıbrıs kökenli bu aşk öyküsünde de yer alması olağandı. Antik Roma'da Afrodit Venüs ismini aldığından Ovidius da yapıtında bu ismi kullanmıştır. Fakat resmin isminde yer alan Galatea ismi Ovidius'un öyküsünde geçmemektedir, çünkü

başka söylencelerde adı geçen deniz perisi (nympha) Galatea'nın ismi Pygmalion öyküsüne Ovidius'tan sonra eklenmiş ve klasik dönem ressam ve yazarları tarafından sıkça kullanılmıştır.

Pygmalion alçakgönüllü bir yontu sanatçısıydı; bekardı. Kendine bir eş arıyor, ama gönlüne uygun bir kadın bulamıyordu bir türlü. Aslında bunun önemli bir

nedeni vardı. Yaşadığı yerdeki kadınlar Venüs'ün tanrıçılığına gereken saygıyı gösteremediklerinden Venüs onları cezalandırmış, kadınlığın güzel ve onurlu niteliklerinden yoksun bırakarak birer aşifte yapmıştı onları. Pygmalion ne zaman yeni bir arayışa girse karşısına bu ahlâk yoksunu kadınlardan biri çıkıyor, bu da gencin giderek kadınlardan soğumasına, evlilik düşüncesinden uzaklaşmasına ve sanatına daha fazla yönelmesine neden oluyordu. Kısacası kadınlardan nefret eder olmuştu Pygmalion. Evine kapanıp yeni bir heykel yontmaya başladı. O güne dek yaptıklarından daha güzele ve kusursuzluğa

ulaşma hedefiyle yola çıktığı bu yeni yapıtı genç bir kadın heykeliydi. Günler, geceler boyu uğraştı, didindi. Heykeline sadece kusursuz bir kadın görünümü ve güzelliği değil, sanki bir kadında bulmayı umduğu bütün tinsel nitelikleri

de vermek istemesine çalışıyordu. Bir türlü bitiremediği yapıtına her bakışında düzeltilecek bir şey buluyor, elinde yontu gereçleriyle aç ve susuz uyuyakalıyordu. Heykeli bitirdiğine karar verdiğinde bu kez güzel giysiler ve mücevherlerle süslemeye başladı onu. Hediyeler getiriyor, canlıymış gibi davranıyordu ona. Pygmalion yapıtına âşık olmuştu.

Venüs onuruna düzenlenen festival günleri gelince Pygmalion her yıl yaptığı gibi, fakat bu kez kendini zorlayarak dışarı çıktı. Venüs için adak kurbanları kesiliyor, tütsüler yakılıyordu, mutluluk dileklerini taşıyan fısıltılar yükseliyordu.

Elele dolaşan çiftler arasında yalnız kalan Pygmalion, aklı evindeki cansız sevgilisinde, meydandaki Venüs heykelinin önünde durup bir dua mırıldandı:

*“Siz tanrılar
madem ki her şeyi
yapacak güçtesiniz,
bana da bir eş
verin, fakat ne olur,
heykelime benzetin.”*

Kulağına gelen diğer dualardan çok farklı olan bu dua Venüs'ün dikkatini çekmişti. Güçlü bir aşkın, yanık bir âşığın feryadı vardı bu duada. İlgisiz kalamazdı kuşkusuz.

Pygmalion anladı mı bilinmez, ama Venüs, tapınaktaki heykelinin

önünde yanan tütsü ateşini üç kez göğe yükselterek bir işaret verdi. Pygmalion'un duasının kabulü müydü bunun anlamı?

Pygmalion anlam veremediği bir rahatlama duygusu içinde evine döndü. Cansız sevgilisini özle-miştir. Boynuna atılıp öpücüklerle boğdu onu. Son öpücüğünde irkildi. Heykelin dudakları ılıktı. Venüs'ün bir oyunu muydu bu? Yoksa içeri vuran bahar güneşi miydi bunu yapan? Heykelinin yüzüne baktığında gözlerinin gülümsediğini, yanaklarının kızardığını gördü. Ona dokunduğunda teni de parmaklarına kendi yaptığından daha pürüzsüz ve yumuşak geliyor, bileklerindeki nabız atışlarını duyumsayabiliyordu. Canlanmıştı yapıtı. Venüs yakarışını duymuştu demek. İçten teşekkürlerini sundu ona. Venüs de karşılık vermekte gecikmedi; evlenirlerken uzaklardan kutsadı onları. Bir oğulları oldu. Pafos adını koydukları bu çocuk büyüyünce Pafos'un (Baf), sonraları Afrodit kültürünün egemen olduğu bu kentin kurucusu oldu.

Plastik sanatlar ve edebiyat dünyasında Pygmalion ile Galatea'nın öyküsü olarak geçen bu eşsiz sevda öyküsü klasik dönemden günümüze dek birçok modern tablo ve heykele konu olmanın yanı sıra Bernard Shaw'ın 'Pygmalion' oyununa ve ondan uyarlanan 'My Fair Lady' müzikaline ve filmine de esin kaynağı oldu.

Klasik müzisyenler Rameau ve Donizetti de 'Pygmalion' isimli operalarını bestelediler.

Ressam Bayan Girodet-Trioson'un hoş bir Eros figürü ekleyerek oluşturduğu tablo bir klasik dönem yapıtı olduğundan aynı konuyu işleyen diğer birçok tablo gibi 'Pygmalion ile Galatea' ismini taşımaktadır. Söylenceyi konu edinen tablolar-dan yalnızca biri, Jean-Baptiste Regnault'un (1754-1829) Versaille Sarayı'ndaki tablosu Ovidius'un öyküsüne sadık kalarak "Pygmalion heykeline can vermesi için Venüs'e yalvarıyor" ismini taşımaktadır. •

(Karşı sayfadaki resim resim.)

halukerdemolbd@gmail.com

Bu Kış Nasıl Geçecek?

Sonbaharda, kızilderililer şeflerine kışın soğuk geçip geçmeyeceğini sormuşlar. Bir fikri olmayan şef, kışın soğuk geçeceğini ve odun toplamaları gerektiğini söylemiş. Şef, en yakın telefon kulübesine gidip meteoroloji servisini arayıp sormuş:

"Bu kış soğuk mu geçecek?"

Telefondaki adam: "Evet, bu kış epey soğuk olacak."

Şef, köye geri dönüp odun toplama işini hızlandırmış.

Bir hafta sonra, şef emin olmak için tekrar meteoroloji servisini aramış: "Kış çok mu soğuk geçecek?"

Telefondaki adam: "Evet, bu kış gerçekten oldukça soğuk olacak."

Şef geri dönüp adamlarına bulabildikleri tüm odun parçalarını toplamalarını söylemiş. Bir hafta sonra, tekrar meteorolojiyi arayan şef sormuş:

"Bu kışın çok soğuk geçeceğine kesinlikle emin misiniz?"

Telefondaki adam yanıtlamış: "Kesinlikle... Kızilderililer deli gibi odun topluyor."

Bir Amerikan Komandosunun **Kanlı Omaha Sahili Taarruzu'nda** Yaşadıkları

Yazan: ERHAN KANYILMAZ

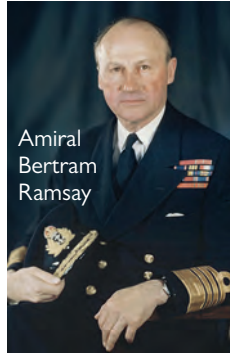
74 yıl önce, 6 Haziran 1944 günü başlayan ve Batılı tarihçilere göre İkinci Dünya Savaşı'nın seyrini değiştiren nitelikteki Normandiya Çıkarması, insanlık tarihinin en kanlı savaşlarından biriydi.

Omaha Sahili taarruzunun ilk dalga operasyonu sırasında Amerikan 1. piyade bölüğünden bir çıkarma gemisi.

Omaha Plajı'ndaki ABD kuvvetleri. Müttefik güçler bu plajı işgal edebilmek için ciddi kayıplar verdiler.

A imanların 6 Haziran 1944 gününün sabahında başlayan Batı Avrupa'daki askeri çöküşü, önemli bir dönüm noktasıydı. ABD ve İngiliz birliklerinin Normandiya'ya ayak basmaları, tarihteki en büyük çıkarma niteliğindedi. Fransa'nın Normandiya sahilleri, Amiral Bertram Ramsay tarafından komuta edilen 7 bin gemi tarafından işgal edildi. Çıkarmaya aynı zamanda Havacı Mareşal Trafford Leigh-Mallory tarafından komuta edilen 12 bin uçak da katıldı.

Amiral Bertram Ramsay

Overlord Operasyonu adını taşıyan harekât ve ardından Normandiya'nın tamamını ele geçirmek için yapılan savaş 6 Haziran'dan 1 Ağustos'a kadar devam etti. Müttefik Devletler arasında sıkı bir güç ve duruş birliğine tanıklık eden bu harekâtın ilk safhasına Normandiya

Çıkarması veya Neptün Operasyonu adı verildi. Müttefikler, her biri farklı isimlerle kodlanmış olan Normandiya'nın beş ayrı plajına şafak vakti binlerce asker çıkardılar. İngilizler Sword ve Gold,

Kanadalılar Juno, ABD askerleri ise Omaha ve Utah plajlarındaydılar. Çıkarma 6 Haziran günü boyunca devam etti ve harekât, Almanlar Batı'da yenilinceye kadar uzatıldı.

Robert Edlin, hareket kapsamında Omaha Plajı'na yapılan taarruzun ilk safhasına katılan 2. Komando Taburunun bir askeriydi. Çıkarma günü yaşadıklarını şöyle anlatıyordu:

“Plajın bu bölümü için hiçbir şey kesinlikle planlandığı gibi gitmedi. Taarruz botumuz bir kum yığınının içine çarptı. Kıydan en az 70

söyledim.

Yıllardan bu yana, bir bontan, çıkarma rampasının ön tarafından doğru inmememiz gerektiği konusunda eğitilmiştik. Çünkü bot dalgalardan dolayı sallanabilir ve rampa üzerimize düşebilirdi. Bu nedenle botu rampanın yan taraflarından terk ettik. Bu sırada sağıma baktım, yanımda B Bölüğüne ait botu ve yakın arkadaşım olan Teğmen Bob Fitzsimmons'u gördüm. Bot personeli doğruca rampaya çıkıyordu. Kendi kendime, B Bölüğünün yarısı gider dedim.

Haziran ayında olmamıza rağmen hava çok soğuktu. Su sıcaklığı muhtemelen 10 derece civarındaydı. Su omuzlarıma kadar çıkıyordu. Etrafımdaki insanların suya

metre uzakta olduğumuzu gördüm. Dolayısıyla kum yığınının kurtulmamız halinde suya girmeden çıkarma yapabilmek için hâlâ umudumuz vardı. Dümende görevli olan askere, ‘İleri doğru gitmeye çalış!’ dedim. Asker ise bunu yapmadığını söyledi. Bu İngiliz denizci son derece cesur bir askerdi ancak bizi bu kum yığınının kurtarmadı. Ona çıkarma rampasını atmasını, aksi halde burada öleceğimizi

battıklarını görüyordum. Onlardan bazılarını tutmaya çalıştım. Fakat benim görevim dümdüz ileri gitmek ve oradaki silahlara ulaşmaktı. Her tarafta su üzerinde yüzen bedenler vardı. Bunların yüzleri denizin dibine doğru bakıyordu ve silahları hâlâ arkalarında asılı vaziyetteydi. Can yeleklerini şişirmişlerdi. Neyse ki komandoların çoğu can yeleklerini şişirmemişlerdi. Yoksa onlar da yüzükoyun duruma gelip

boğulurlardı.

Elimdeki tüfekte koşmaya başladım. Kıyıdaki yola ulaşmak için doğruca plaja gittim. Önümde bulunan plajdaki engellerin arkasında II6 Piyade Birliğinin bir kısım personeli yatıyordu. Onlar kıyıdaki yola ulaşamamışlardı. Onlara, “Ayağa kalkıp buradan gitmeniz lazım, kalkıp buradan gitmeniz lazım!” diye bağırmağa devam ettim. Fakat onlar hareket etmediler. Yorgunluktan tamamen bitik haldeydiler. Onlara yardım edebilecek zamanım yoktu.

Plajda yürümeye devam ettim. Her yerde mayınlar ve engeller vardı. Hava Kuvvetleri bunların hiçbirini yok edememişti. Sığınacak tek bir kovuk bile yoku. Mayınlar infilak ettirilmemişti. Plajın bu bölümü için planlanan hiçbir şey kesinlikle gerçekleşmedi.

Vierville-sur-Mer’in cehennemden farksız olacağını biliyordum.

Nitekim öyle de oldu.

Denizin bittiği yerden yirmi metre kadar uzakta bulunduğum sırada bir keskin nişancı tarafından atıldığına inandığım mermi ile vuruldum. Yaralanmama sebep olan mermi sağ bacağıma kırdı. Kendi kendime, pekala şimdi bir Mor Kalbim (ABD Ordusunda vazife başında hayatını kaybeden ya da yaralanan personele verilen madalya) var diye düşündüm. Yere düştüm ve düşerken sanki sıcak bir şiş bacağıma saplanıyormuş gibi bir hisse kapıldım. Tüfeğim benden üç metre uzağa düştü. Onu almak için süründüm ve sol bacağımın üzerinde doğrulduğum sırada gelen başka bir atış bacağımdaki kasları parçaladı ve beni yeniden yere savurdu.

Orada birkaç saniye durdum. İleri baktım ve bazı komandoların yerde yatmakta olduklarını gördüm. Onlardan biri de Wisconsinli Butch Bladorn’dur. Ona, ‘Ayağa kalk ve

Topallayarak ilerliyordum. Vurulduktan sonra ayaklarınız bir anda değil yavaş yavaş fonksiyonunu kaybederdi. Duyduğum acı tarif edilemezdi.

koş!' diye bağırdım. Butch, iri ve kuvvetli bir adamdı. Başını bana doğru çevirdi ve 'Yapamam' dedi. Ayağa kalktım ve topallayarak onun yanına gittim. Kıçına tekme atarak onu plajın dışına çıkaracaktım. Butch yüzükoyun yatıyordu, yüzü kum içindeydi. Sırtının kanadığını gördüm. Demek ki karnından vurulmuş, mermi omurgasından geçerek sırtından çıkmış ve onu tamamen hareket yeteneğinden mahrum bırakmıştı. Kendimi çok kötü hissettim, ona haykırdım. Fakat ona yardım etmek için zamanım yoktu. Kendi kendime, bu Butch'ın sonu diye düşündüm. Ama neyse ki öyle olmadı. Kendisi iyileşti ve daha sonra Wisconsin'de çiftçilik yaptı.

Topallayarak ilerliyordum.

Bir ay süren Normandiya Çıkarması'ndaki en büyük kayıplar, Amerikalıların "Kanlı Omaha" diye adlandırdıkları Omaha Sahili'nde yaşandı.

Vurulduktan sonra ayaklarınız bir anda değil yavaş yavaş fonksiyonunu kaybederdi. Duyduğum acı tarif edilemezdi. Bir süre sonra düştüm. Dizlerimi

ve ellerimi yere koyarak ileri doğru sürünmeye çalıştım. Birkaç metre ilerleyebildim ve sonra bayıldım. Kendime geldiğimde Çavuş Bill Klaus'u gördüm. Kendisi kıyıdaki yoldaydı. Benim zor durumda olduğumu görünce mermi yağmuru altında sürünerek yanıma geldi ve beni bir duvarın altına çekti.

Klaus da bir bacağından yaralanmıştı ve doktor ona bir morfin iğnesi vurmuştu. Doktor aynı iğneyi bana da yaptı. Sol bacağım daha çok ağrıdığı için içimdeki ses iğnenin bu bacağıma yapılmasını söyledi ve öyle de oldu.

Ancak daha sonra diğer bacağım ağrımaya başladığı için doktorun

koluma bir iğne yapması durumunda bunun etkisinin diğer bacağıma ulaşacağı hatırladım ve doktor dan koluma bir iğne yapmasını istedim. Doktor bu isteğimi reddetti.

Çavuş William Courtney, William Dreher, Garfield Ray, Gabby Hart ve Çavuş Charles Berg orada toplanmışlardı. Onlara, ‘Yanınıza silahları alın ve burayı terk edin!’ dedim.

Derhal orayı terk ettiler. Takım çavuşum olan ve kendisine Whitey dediğimiz

Bill White komutayı devraldı. Bill White, kısa boylu, enerjisi yüksek ve cesur bir adamdı. Birinci takımdan kalan birkaç kişiyi yanına aldı ve denizin kıyısında bulunan kayalığa tırmanmaya başladı.

Bu arada ben uzun bir mesafe sürünerek orada bulunan yazlık evin arkasında çalıların bürüdüğü bir sığınağa ulaştım. Orada üzerinde bir kova ve çekme ipi bulunan yuvarlak taşlı bir çeşme vardı. Bu görüntü benim için çok cezbediciydi. Çünkü yalnızdım ve müthiş derecede susamıştım. Ancak geçmiş yıllardaki eğitimlerim bana bunun bir tuzak olduğunu söylüyordu.

Kayalığın tepesine doğru

Neredeyse bütünüyle Hitler'in kontrolündeki Avrupa kıtasında, Nazilere karşı Batıdan bir cephe açmak ve Alman ordusunu geriletmek için düzenlenen Normandiya Çıkarması, Hitler Almanyası'nın büyük darbe almasını sağladı.

baktım. Ayaklarımın bu hali ile oraya çıkamayacağımdan emin dim. İnsanlar nereyedeydi? Hepsisi de vazgeçmiş miydi?

Bu soruları düşünürken Dreher'in, ‘Yukarı gel, buradaki siperler boş!’ şeklindeki bağırsımı duydum. Tanrım, oraya gidemem diye aklımdan geçirdiğim sırada bir Amerikan makineli tüfeğinin sesini ve Courtney'nin, ‘Kahretsin Dreher! İşte şimdi siperler boş.’ diye bağırmasını duydum. Ardından birkaç küçük çaplı silah ve Alman el bombalarının sesini duyduk. Courtney'nin, ‘Beni koru!’ şeklindeki çığlığını ve Ray Garfield'in otomatik tüfeğinin sesini duyabiliyordum. Ardından bir sessizlik oldu.

Kendi kendime 5. Tabur komandoları nerede acaba diye düşündüm. Geri gittim. Fakat artık topallayarak bile yürüyemiyordum. Plajda geriye doğru süründüm. 5. Tabura mensup bir komandoyu, topçu ateşi ile vurulan tank çıkarma gemisinin dumanlarının arasından gelirken gördüm. Albay Schneider plajda tanık olduğu insan katliamı üzerine Afrika, Sicilya ve Anzio'da komandolarla yaşamış olduğu tecrübeleri kullanıyordu. Albay, dumanı bir kalkan olarak kullanıyor ve duma-

vaziyete yatıyor; White, Courteny, Dreher ve 5. Taburun silahlara ulaşması için dua ediyordu. Alman karşı taarruzu olmadığı sürece muharebe sona ermişti.

Denize dikkatle baktım. Hiçbir şey yoktu. Takviye gelmiyordu. Birliklerin işgal bölgesini terk ettiklerini düşündüm. Yakında ölecek ya da esir düşecektik. Herkes çekilmiş ve bizi terk etmişti. Ama en azından biz bir şeyler yapmayı denemiştik.

nın arkasında tutmak suretiyle 5. Taburun personelini koruyordu.

Yıllardır almış olduğum eğitimlere istinaden muharebenin bu safhasında bir karşı taarruz olabileceğini bekliyordum. Kıyı yolunun kenarında bulunan yaralı askerleri topladım ve kendilerine mümkün mertebe silah kuşanmalarını söyledim. Almanlar karşı taarruz gerçekleştirirse ya esir olacaktık ya da plajda ölecektik. Ama en azından ölürlen onları da yanımızda götürecektik.

Bunun kulağa saçma geldiğini biliyorum. Fakat 10-15 kadar komando plajda denize sıfır

Bu sırada bir kişi sürünerek yanıma geldi. Bu kişi bana 29. Piyade Tümeninde görevli bir Albay olduğunu ve rahat olmamızı söyledi. Yakında her şey düzelecekti. D, E ve F bölükleri Ponte'deydi. Silahlar tahrip edilmişti. 5. Taburun A ve B bölükleri muharebe sahasındaydı. 1. ve 29. Tümenler plajı ele geçiriyorlardı. Albay bana baktı ve 'Sen görevini yaptın' dedi.

'Nasıl? Bacaklarım iki Alman mermisi yiyerek mi?' diye sordum. Korkunç ağrıma rağmen tek düşündüğüm, ertesi gün takımımı bulabilmektir. •

Kaynak: warhistoryonline.com - A Rangers Tale of Landing on Bloody Omaha

Sporcu Psikolojisinde Denge Bozuklukları

Diego Armando Maradona. Otoritelere göre dünyanın gelmiş geçmiş en büyük oyuncusu. Brezilyalı yıldız Pele'yi izleyenlerin görüşü ise *"Pele'den sonra en büyük"* şeklindedir. Sihirli sol ayağını istediği biçimde kullanabilen ve rakip defansların arasına bir delgi makinası gibi giren topaç gibi oyuncunun çocukluğu, bir gecekonduunun verebileceklerini yansıttıyordu. Bir göz oda... Anne, baba, dede ve altı çocuğun olumsuzluk içeren içler acısı fotoğraflar.

Diego Maradona

Maradona artık yok. O bir öykü gibiydi, o bir masal kahramanıydı. Hayranları dünyalarını süsleyen bir zamanların yıldız oyuncusunu şimdilerde anımsamıyor bile.

Diego Maradona

 Kokain bağımlılığının ünlü oyuncunun beyinde sıra dışı olumsuz işlemlere neden olması tehlikeli bir sinyal olarak görülüyordu.

Sporculardan aldığı verileri laboratuvarlara sokarak geniş çaplı araştırmalar yapan İsveç bilim adamları, 10 yıl süreyle mercek altına aldıkları Maradona'dan ilginç sonuçlar elde etmişlerdi.

Öncelikle; yıldızı parladıkça beyin oluşumunda yeni bir hırs dalgasının uygulamaya hazır konumda olduğu bulgularına

rastlanmıştı. Kokain bağımlılığının ünlü oyuncunun beyinde sıra dışı olumsuz işlemlere neden olması tehlikeli bir sinyal olarak görülüyordu. İngiltere karşılaşması sırasında topu eliyle kaleye yollayan ve karşılaşma sonrasında, *"O el benim elim değil tanrının eliydi!"* şeklinde cürekâr bir açıklama yapan Arjantini yıldızın giderek yok olabileceğini iddia edenler doğrusu haklı çıktı.

Doping illetinin kan takviyesiyle yapılabileceğini bilimsel verilerle ortaya koyan İsveçli profesör Elström'ün yakın arkadaşı profesör Herg Simensonn, Maradona için şunları söylemişti; *"Tanrı'nın eli Maradona'nun elinde ne gezer. O, olsa olsa şeytanın parmağıdır."*

Mike Tyson... Tüm zamanların en asi sporcusu. Şöhretini hazmedemeyen, kazandığı milyonlarca doları karşısına alarak onlarla saatlerce bir insanmış gibi

Mike Tyson

konuşan dünya ağır siklet boks şampiyonu. Çirkinliğini asla kabul edemeyen, güzellik salonlarını paraya boğan, kadın delisi çılgın bir yumruk.

New York'da görev yapan bir psikoloğu özel bir uçakla Tanga-nika'ya çağırın, kendisiyle ilgili olumsuzluk içeren açıklamadan sonra psikoloğu beş parasız sokak ortasına bırakan, kimilerine göre delinin teki bir sporcu. Amerikalı bilim adamının, *“Geçmişini unutan bir insanın geleceği uzun sürmez. Sen en kısa zamanda herşeyini kaybedebilirsin. Sen ringe çıkıp rakiplerini döverken suçu olmayan dostlarından ne istiyorsun, anlamak mümkün değil.”* şeklinde bir tümce kuran New York'lu psikoloğun Amerika elçiliğinden yardım alarak ülkesine döndüğü öne sürüldü.

Tyson Amerika güzellik kraliçesine saldırmakla da bir başka ünün sahibi oldu. Onu bitiren eylemi ise rakibi Holyfield'in kulağını maç sırasında koparması idi. Holyfield'in olay sonra açıklaması, büyük yankı uyandırmıştı; *“Ben de siyah ırkın bir temsilcisiyim ama yamyam değilim. Hiç insan eti yemedim.”*

Eric Cantona. Fransızların uçan tekmelerle bir başka üne sahip ünlü futbolcusu. İngilterenin dünya çapındaki kulübü Manchester United ile büyüyen harika bir oyuncu. Maç sırasında ve sonrasında adeta deliye dönen, insanlardan anlamsız kuşkular duyan bu sporcuyu, İskoç teknik direktör

Eric Cantona

Alex Ferguson yıllar önce şöyle tarif etmişti; *“Parası çok, hayranı çok, bir sevgi yumağı içinde hâlâ tatmin olamayan birisi. İnsanlara kuşkulu gözlerle baka baka şaşkınlık oldu.”*

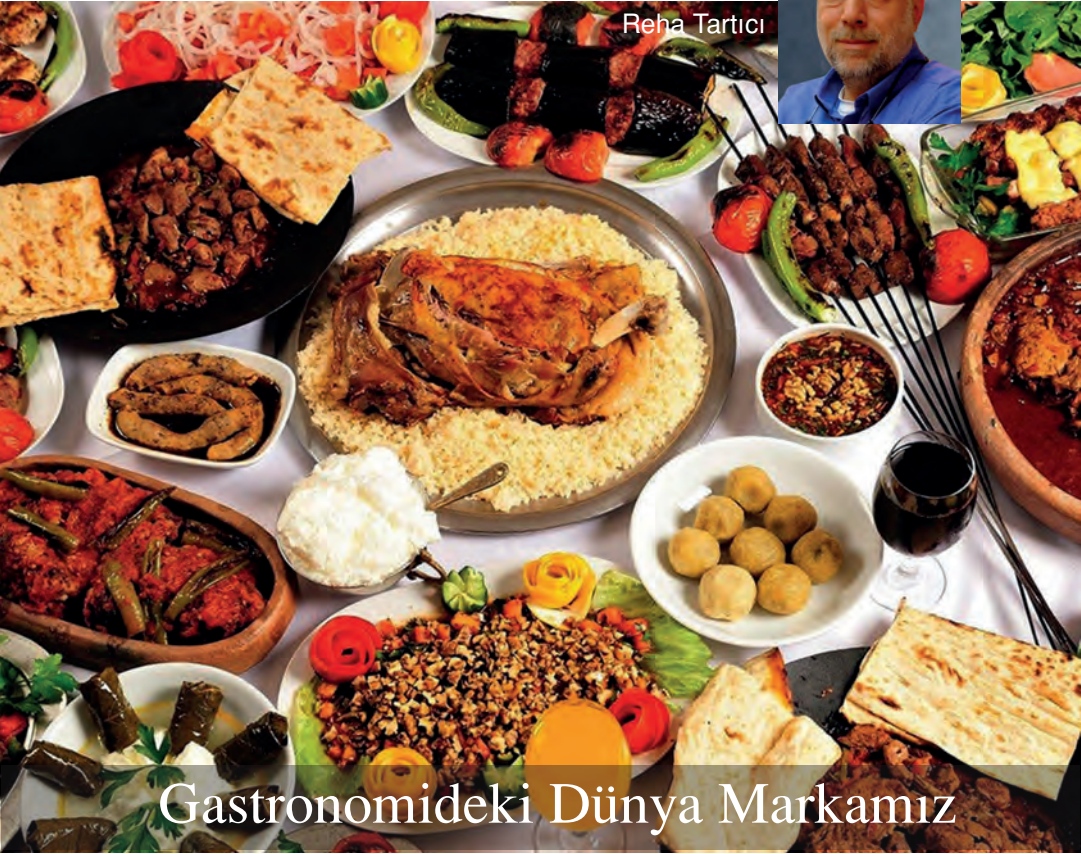
Cantona'nın İngiltere macerası Crystal Palace karşılaşmasında Matthew Simmons adındaki rakip taraftara uçarak attığı tekmeyle adeta sonuçlandı. Cantona'yı kızdıran Simmons'un onbirinci sıradan hopyayarak birinci sıraya kadar gelmesi ve *“Senin annen bir fahişedir”* gibi bir söylemde bulunduğu iddiası, Fransız oyuncuyu çılgına çevirmiş uzun günler dünya medyasında yer almıştı. Cantona annesi için, *“Onun, çocuklarına bakmaktan ve başkalarının evini temizlemekten artıracığı zamanı yoktu ki, o ahlâksızın söylediği gibi bir onursuzluk yapsın. Annem benim için kutsal bir varlıktır.”* •

metingorenbd@gmail.com

İlk Dersimiz: Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

1 Pesimist (Fr.)
a-İmce
b-Kestirim
c-Karamsar
d-Kızdırcı	6 Limit (Fr.)
a-Saklı yazı
b-Tarife
c-Üst Sınır
d-Kesinti	11 İdefiks (Fr.)
a-Bindirim
b-Saplantı, ruh bilimi
c-Ayakça
d-Bezenti
2 Data (Fr.)
a-Basamak
b-Veri
c-Alıştırma
d-Aşınma payı	7 Fotokopi (Fr.)
a-Nitelik
b-Kuşak
c-Kollayıcı
d-Tıpkıçekim	12 Montaj (Fr.)
a-Çevirge
b-Kurgu
c-Biçimsel
d-Burgaç
3 Stant (İng.)
a-Sergilik
b-Estiriç
c-Düzey
d-Tüzük	8 Gurme (Fr.)
a-Kurmak
b-lhraç izni
c-Girişken
d-Tatbilir	13 Etap (Fr.)
a-Adım adım
b-Aşıрма
c-Bezenti
d-Konak
4 Nod (İng.)
a-Uzunluk
b-Uzman
c-Yumru
d-Tedavi	9 Regülasyon (Fr.)
a-Düzenleme
b-Göz bağıcı
c-Hikayecik
d-Hacim	14 Pesimizm (Fr.)
a-Çardak
b-Boyut
c-Kötümserlik
d-Eskilik
5 Agresif (Fr.)
a-Yetiştirici
b-Yırtıcı, saldırgan
c-Yansıtım
d-Aykırlık	10 Stres (İng.)
a-Eğilim
b-Düzey
c-Etkisizleşme
d-Ruhsal gerilim	15 Protez (Fr.)
a-Fark
b-En çok
c-Engel
d-Takma

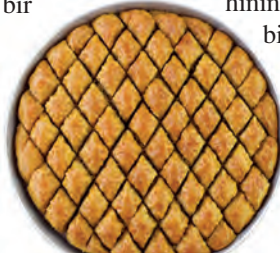
Gastronomideki Dünya Markamız

Gaziantep Mutfağı

Tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapan Gaziantep, gastronomi alanında da tüm dünyanın saygı duyduğu bir mutfağa sahiptir. Bu topraklarda yaşayan farklı medeniyetlerden etkilenen ve inanılmaz bir derinliğe sahip olan “Gaziantep Mutfağı” UNESCO’nun koruma altına aldığı dünya

mutfaklarından biri konumuna gelmeyi başarmıştır.

Milattan öncesine dayanan tarihinde binlerce yıldır pek çok farklı kültüre ev sahipliği yapan Gaziantep tarihi İpek Yolu güzergâhının da önemli noktalarından biridir. İpek yolu, Avrasya tarihi içerisinde ipek ve diğer ürünlerinin ticaretinin yapılmasının

yanında Doğu ile Batı arasında, insanların kültür alışverişinde bulunmaları gibi göz ardı edilmeyecek bir görevi de üstlenmiştir. Bulunduğu konum itibarıyla Gaziantep'te bu etkilerin izlerini fazlasıyla taşımaktadır.

Bu coğrafyada gelişen ve büyüyen birçok kültürün farklı

kadar cömert doğası ve özverili insanların emeği de önemli rol oynamaktadır.

Bu mutfağın değişmez kuralı yerel, doğal ve kaliteli malzemeleri kullanmaktır. Bu altın kuralın yanında yemeklere lezzet katan ince el işçiliğini de unutmamak gerekir.

Çünkü Gaziantep mutfağında hazırlanan yemekler tıpkı mücevher üretimi gibi titizlik gerektiren bir işçiliğin ardından sofraya gelmektedir. Şunu çok iyi bilmeliyiz ki, bu şehirde tüten her ocağa ateşin üzerine konan ya da fırına verilen yemekler

meşakkatli bir ön hazırlığın eseridir.

Gaziantep'te sofraya gelen yemeğin, kebabın ya da tatlının hazırlanışından pişirilmesine, sofraya düzeninden sunumuna kadar her aşamasında bir incelik ve büyü vardır. Şehrin kültürel mirasından kaynaklanan bu zenginliği oturduğunuz sofrada iliklerinize kadar hissedersiniz.

Ülkemiz genelinde daha çok kebabları ile öne çıkan Gaziantep mutfağını kebablardan ibaret saymak şehre ve geçmişine büyük bir haksızlık olacaktır. Zira sebze ve meyvelerin, farklı ve yaratıcı şekillerde kullanıldığı Gaziantep mutfağı baharat ve yoğurdun önemli rol oynadığı bir mutfak geleneğine

Bu başarıda Gaziantep'in geçmişinden gelen kültürel birikim kadar cömert doğası ve özverili insanların emeği de önemli rol oynamaktadır.

yönlerini birleştirerek kendisine özgü bir kültür oluşturan Gaziantep'in bu zenginliği bugün dünyaya nam salan mutfağının gelişiminde önemli rol oynamıştır. Hiç kuşku yok ki bu başarıda Gaziantep'in geçmişinden gelen kültürel birikim

Gaziantep mutfağını kebaplardan ibaret saymak şehre ve geçmişine büyük bir haksızlık olacaktır.

sahiptir. Çağla aşısı, sahte yuvarlama, bakla, çiğdem aşısı, bezelye, elma aşısı, fasulye, kabak, keme, köfte, mantar, patates, soğan ve yuvarlama akla ilk gelen yoğurtlu yemeklerdir.

Kimi yemekler toplumsal kültürün bir parçası olarak, şenlik, bayram veya pikniklerde topluca yani imece usulü ile hazırlanmaktadır. Kimileri ise yaygın olarak her yerde öğünün parçası olarak hazırlanabilmektedir. Kent mutfağında ki bu çeşitlilik kente yayılan işletmelerin de farklı alanlarda uzmanlaşmasına neden olmuştur. Kimi restoranlarda sadece kebab çeşitleri bulunurken, kimilerinde çorba, kimilerindeyse sadece tatlı servisi yapılabilmektedir. Katmer, beyran, kelle, çorba,

Gaziantep mutfağının, et ağırlıklı bir yapıya sahip olduğunu söylemek yanlış olmaz.

dürüm, börek, simit ve ciğer kebabı satan dükkanlar bu uzmanlığın en somut göstergesidir.

Yaklaşık 250 özgün yemek çeşidinin bulunduğu bu mutfağın, başta koyun eti kullanımını olmak üzere et ağırlıklı bir yapıya sahip olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Genelde yemekler bol yağlı yapılırlar ve yağın lezzeti etkileyen en önemli unsur olduğuna inanılır.

Gaziantep mutfağında et kullanımını kadar bulgur kullanımı da önemlidir. Bölge insanı bulgura ayrı bir değer vermektedir. Bu değerın yansımaları sofralarda net olarak görülmektedir. Bu ihtişamlı mutfakda salça kullanımı bulgur kadar önem arz etmektedir. Yemeklerde sıkça kullanılan salçanın kalitesine bu nedenle çok dikkat ederler. Reçetelerde salçanın yanı sıra nar ekşisi gibi sosların da bolca kullanıldığı görülmektedir.

Özellikle patlıcan başta olmak üzere kurutulmuş sebzeler ile

yapılan dolmalar Gaziantep mutfağında öne çıkmaktadır. Sadece patlıcan ile yapılan kırktan fazla etli ve etsiz yemeğin olması bunun en büyük kanıtıdır.

Şehrin akla ilk gelen meşhur yemekleri arasında bulunan kebab çeşitlerinde de sebze kullanımı dikkat çekmektedir. Bilinen türlerin dışında Gaziantep'te yeni dünya, ayva, elma, patlıcan, kabak ve mantar ile yapılan kebablar başta olmak üzere otuzun üzerinde kebabi tadabilirsiniz.

En yaygın sınıflandırmaya göre Gaziantep mutfağında 12 çeşit yemek türü bulunmaktadır.

- 30 çeşidin üzerinde kebab
- 40 çeşidin üzerinde etli ve etsiz patlıcan yemeği
- 50 çeşidin üzerinde etli ve etsiz muhtelif sebzelerle yapılan yemekler
- 30 çeşidin üzerinde yoğurtla yapılan yemekler
- 30 çeşidin üzerinde çorba
- 30 çeşidin üzerinde dolma ve sarma
- 30 çeşidin üzerinde salata, piyaz ve meze
- 20 çeşidin üzerinde börek ve lahmacun
- 10 çeşidin üzerinde köfte
- 30 çeşidin üzerinde tatlı

Görüldüğü gibi her bir türün altında da onlarca farklı yemek reçetesi yer almaktadır ve şehir mutfağının zenginliği de buradan gelmektedir.

Tabii bu noktada ‐Lahmacun‐ başta olmak üzere hamur işlerine ayrı bir parantez açmak gerekir. Hünerli eller yaklaşık olarak yirminin üzerinde börek ve lahmacun çeşidi yaparak sofraları şenlendirse de, bu dillere destan mutfağın hamur işlerinde tatlılar her daim ayrı bir yere sahiptir. Çünkü şehrin sofralarının olmazsa olmazlarından biri de başta tüm dünyanın tanıdığı baklavası olmak üzere tatlılarıdır.

Osmanlı mutfağına ait olan bu tür tatlılar zaman içerisinde Gaziantep'in adıyla özdeşleşmiştir. 19. yüzyılın sonlarında Gaziantepi ustaların çabalarıyla özel yöntemler geliştirilerek bugünkü adıyla anılan Antep baklavası ortaya çıkmıştır. Gaziantep'e has fıstık ve tereyağı maharetli ustaların zar gibi açtığı yufkalarla birleşip şerbet ile buluştuğunda tadı dillere destan baklava ortaya çıkmaktadır. Bu enfes tatlı yıllar içinde dünyanın pek çok ülkesine ihraç edilerek bu mutfağın tanınmasında önemli rol oynamıştır.

Yıllar içinde gastronomi alanında kendini daha iyi ifade edebilmek ve adını dünyaya duyurabilmek için büyük çaba sarf eden Gaziantep ortaya koyduğu çalışmalarla önemli bir mesafe kaydederek dikkatleri şehre çevirmeyi başarmıştır. Elde edilen bu başarı UNESCO tarafından da 2016 yılında tescillenerek Gaziantep gastronomi dalında Yaratıcı Şehirler Ağına dahil edilmiştir.

rehatarticibd@gmail.com

“Yapacağım dediğiniz zaman, yeryüzünde hiçbir şey sizi durduramaz.”
Ernest Wood

İnsan Değişebilir!

Yazan: BERK YÜKSEL

Böyle gelmiş böyle gidercinin mottosudur: “İnsanlar değişmez, değişemez!” Oysa zor da olsa insan değişebilir.

Sınırlayıcı, imkânsızcı, olumsuz, neyi yapamayacağınızı size söylemeye meraklı kitleyi geride bırakan kişi düşüncesini, duygusunu ve sonuçta davranışını değiştirebilir. Doğuştan gelen özellikleri yani mayası elbette ki etkilidir ancak kaderi değildir. İnsan olmanın en temel özelliklerinden biri irade sahibi olmaktır. Yaratılıştaki birçok özellik çok güç de olsa kendine güvenerek inançla çabalararak değiştirilebilir. Cemiyetin ve yakın çevrenin kişi üzerindeki etkisi de yadsınmamalıdır.

İçten kaynaklanan, dışardan zorlama ile olmayan değişim uzun zaman yaşayabilecektir.

Değişmek için öncelikle kişinin buna ihtiyaç duyması gereklidir. “Değişeceğim” diyen insanın neyin yerine ne koyarak değiştirmesi gerektiğine de karar vermesi gereklidir. İçten kaynaklanan, dışardan zorlama ile olmayan değişim uzun zaman yaşayabilecektir. Değişim, gelişim ve dönüşüm mikro anlamda bir evreni ihtiva eden insanın da özüdür.

“Ben değişmem, ben buyum, insan yedisinde neyse yetmişinde de odur, ölene kadar kalas gibi aynı kalacağım” tarzı sözler doğanın gerçekleriyle çelişir. Rutin kitlenin zehridir. Çaba sarf etmemek, olumsuzluğa alışmak, görmezden gelmek, günü kurtarmak, fazla düşünmemek, emek harcamamak otomatik pilota bağlamış güruh için çok genel geçer davranışlardır.

Aileden gelen genler, bireyin yetiştiği ortam, eğitimi, bulunduğu çevre kişiliğini şekillendirir. Kendine güvenemeyen, yarı yolda kalacağına inanan ya da felsefesiz yaşayanlar için değişim zaten bir

ihtiyaç değildir. O kendine biçtiği ye-iç-para kazan-üre- cehalet dörtgeninde kendince çok dolu dolu yaşadığını sanarak ancak gerçekte neredeyse boşuna yer kaplayarak yaşamaya devam eder. Her konuda parçayla ilgilenererek sığ bakış açıları ile bütünü asla göremezler.

Kitle için değişim bir tehlikedir. Bir insan kendi yolunda uğraş vererek insanların gözü önünde dönüşüyorsa bu kitlece hiç de iyi karşılanmaz. Kendileri “böyle gelmiş böyle giderci” felsefesizliğin kurbanları olduğu için kuyudan çıkmak için çabalayan birini gördüklerinde derhal onu da alaşağı etmek için harekete geçerler.

Akıl da insan olgunlaştıkça değişir. İstemek değişim yolunun başıdır. Eksiği, yanlış görmek ve yerine “nasıl bir yeni ben komalıyım” a karar vermek önemlidir. Peşi sıra en zor olan içsel çekişmelerle kendini yaşarken öldürüp yeni bir ben doğurabilme süreci başlar.

“Ben buyum, değişmem, huylu huyundan vazgeçmez” söyleminin

temsilcisi insan için burası yolun sonudur.

Toplumun dönüştürücü baskın iradesi ile zorla bir yöne değişim, menfaat icabı pragmatist değişim, fikirde değil ambalajda değişim, günü kurtarmak için değişim hatta olumsuz değişim konumuz değildir. Hür irade ile iyi, doğru ve güzel yönünde kişinin kendi içinden alevlenen olumlu değişim yücedir. Değişim bir farkındalıktır, uyanıştır.

İnsanoğlu değiştirmek istediği kadar değişir. “Değişeceğim diyen insana inanılır, onu değiştireceğim diyene değil” denir.

“İnsan güç de olsa değişebilir” diyenin olumsuz kutbu her zaman görev başındadır. Tüm olumlu çabalara “imkânsız”

diye atılan bu kitle burada derhal kendini parçalarcasına öne atar ve sazi ele alır:

“Değişim kocaman bir yalandır, çevrene bak kim başarmış, insan değişmez zaman zorla değiştirir, can çikar huy çıkmaz...”

“Kaç yıldır uğraşıyorum şu kişiyi bir türlü değiştiremedim” vesvesesi de çok geneldir. Kişi sadece ama sadece kendini özgürce değiştirebilir. Değişim yolunu içtenlikle paylaştığında biri bu yoldan almaya değer bir nokta gözlemlerse kendi iradesi ile alıp yaşamında uygular. “Değiştireceğim” şeklinde yola çıkanların kendileri nereye

gitse takip eden yol arkadaşı hüüzün ve hayal kırıklığıdır.

Değişim isteği önce bireyde oluşur, sonra zihniyet değişir bu eylemi etkiler ve bu eylem ile istenilen sonuca ulaşılır. Zihniyet yani düşünce yapısı değişmeden hiçbir şey değişemez. Değişen düşünce tarzı kişinin kalıp duygu sistematiğini yırtıp atar, dönüştürür bunun sonucu ise yeni yepyeni bir davranış ile eyleme geçiştir. Aynı sarmal

düşünce ve eylemlerle yeni sonuçlar beklemek güllünesi bir beklentidir.

Kişisel gelişim seminerleri, eğitimleri, filmleri, yazıları, kitapları, dönüşüm için tam hazır olmayanlarda ani bir

etkiyle bazı geçici davranış değişikliklerine yol açabilir ancak potansiyel olarak hazır olan için bunun onda biri bile yeterli olacaktır. O sadece zihninde çakacak küçük bir kıvılcım ile gelişimin o uzun yoluna derhal koyulacaktır. Onun değişimi kalıcıdır. Birey, maymun iştahının ani küçük değişim krizleri ve gel-gitleri gibi değil kesin davranış değişiklikleri ile ömür boyu sürecek olan bir farkındalık yoluna koyulacaktır. Zihniyet değişimi onlarda şiddetli ve kalıcı olacaktır.

Karl Marx şöyle bitiriyor: "Evrende Değişmeyen Tek Şey Değişimdir" •

* * *
*Hür irade ile iyi,
doğru ve güzel
yönünde kişinin
kendi içinden
alevlenen olumlu
değişim yücedir.*
* * *

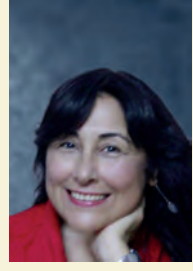
Dünyalık
Serdar Günbilen

BİZİM MAHALLENİN
SANDIĞI HANIM !
NE OLUR, NE OLMAZ
SEÇİME KADAR
BİZDE KALSIN !

Yaşamdan Yansımalar

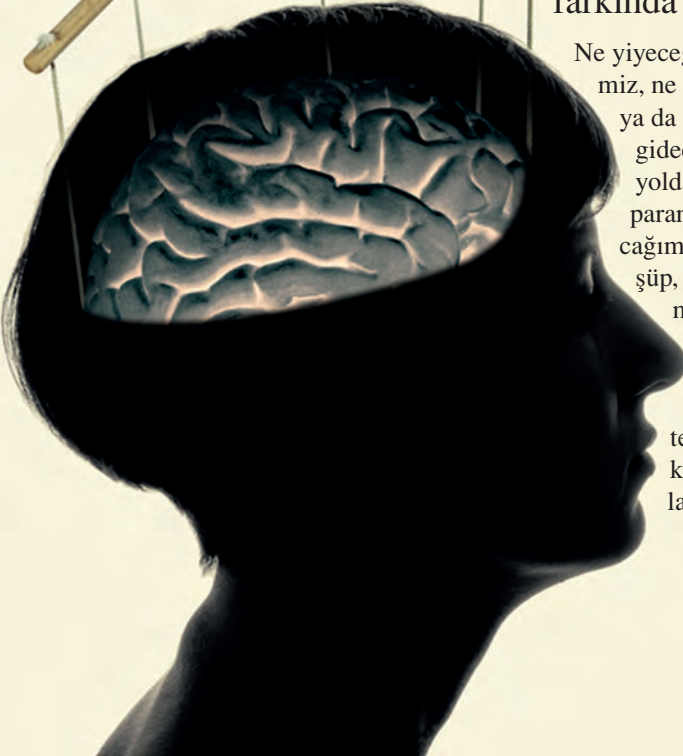
Nuray Bartoschek

Seçmek ya da Seçilmek

Her gün ne çok seçim yapmak zorunda olduğumuzun farkında mısınız?

Ne yiyeceğimiz, ne içeceğimiz, ne giyeceğimiz, işe ya da okula hangi araçla gideceğimiz, hangi yolda yürüyeceğimiz, paramızı neye harcayacağımız, kiminle görüşüp, kiminle görüşmeyeceğimiz, kimlere “evet”, kimlere “hayır” diyeceğimiz, televizyonda hangi kanalları, programları izleyeceğimiz,

hangi temizlik ya da bakım ürünlerini kullanacağımız, hangi kitapları okuyacağımız... Bu listeyi ayrıntılı olarak daha da uzatabiliriz. Seçimlerimizi yaparken çoğu kez en basit görünen seçimlerimizin bile bizim üzerimizde ne denli güçlü bir etkisi olduğunun farkına varmayız oysa yaşantımızdaki hemen her şey seçimlerimizin bir yaransımasıdır.

Günlük yaşantımızda aldığımız bu son derece basit ve sıradan görünen kararlar bile ruhsal, bedensel sağlığımızı, sosyal yaşamdaki

yerimizi, yaşama bakış açımızı, yaşam biçimimizi etkiler. Neredeyse tüm yaşantımızın iplerinin başkalarının elinde olduğunun farkına bile varmayız, oysa çoğu kez satıcının ya da yanımızdaki kişinin “Bu size çok yakıştı.” sözü belirler hangi giysiyi alacağımızı.

Ailemiz, arkadaşlarımız, eğitimcilerimiz, yakın çevremizdeki hemen herkesin ve elbette medyanın büyük etkisi vardır seçimlerimizde. Medya, her zaman açıkça “Bunu

al, bunu seç” demez. Bilinçaltımıza gönderilen gizli mesajlarla seçimlerimizi etkiler. Alışverişe çıktığımızda adını hiç duymadığımız bir şampuanı denemek yerine reklamlarda izlediğimiz şampuana uzanır elimiz. Yaşamsal önem taşıyan konularda en etkili silah olarak da kullanılabilir medya, gerçekleri gözümüzün içine sokacak en etkili iletişim aracı olarak da. Masum bir insanı katil olarak da tanıtabilir bize, bir katili melek olarak da.

Seçimlerimizi yaparken dört yanımızın kendi seçimlerini bize kendi seçimimiz gibi sunmak isteyen etkenlerle çevrili olduğunun bilincinde olmak ciddi bir farkındalık gerektiriyor.

Kendi hayatımıza sahip çıkmak, kendi yaşam biçimimize kendimiz karar vermek, özgür irademizle “kendi” seçimlerimizi yapmak istiyorsak satır aralarını okuma, bilinçli bir şekilde araştırma yapma, sorgulama, beceri ve bilincine sahip olmama gerekiyor.

Unutmamamız gereken en önemli şey, bazen en basit görünen seçimlerimizin tüm yaşantımızı değiştirebilecek güce sahip olduğu ve bireysel seçimlerimizin toplumsal tercihlerimizi, yaşam biçimimizi de belirlediği. Geriye dönüp baktığımızda pişmanlık değil, gurur duyacağımız bilinçli seçimler yapabilmemiz dileğiyle... •

nraybartoschekbd@gmail.com

Bir gül mahzun durur bahçede...

Yazan: SABRİ KEMAL

Şiirler hep sevgililer için yazılır sanılır. Oysa öyle değildir. Şiire yakın olanlar bilirler şiirlerin yalnız kadın, kız ve aşka değil her şeyi ile - toplumcu, yenilikçi, romantik, gerçekçi, saçma / absürt, ideolojik olarak sınıflandırılırsalar da - yaşamın özüne dair olduklarını.

Yaşamın özüdür şiir.

Şairler sanatsal ve siyasal farklı görüş ve anlayışlarla yazmış ve yazıyor olsalar da.

Adamın birinin çıplak ayakları, bir bebeğin pembe dudakları, bahçedeki mahzun duruşlu gül, bardağa dökülen şarap, yeşeren otlar, rüzgâr, özlem, insana dair hey şeyi içerir şiir. Cahit Külebi'nin

Şiirin
gülen yüzüdür
Cahit Külebi

şiiirlerinde olduğu gibi yaşanı tümü ile kucaklar ayırım gözetmeksizin. Bir gül mahzun durur bahçede onun şiiirinde, bir bebeğin pembe dudaklarına dönüşür sonra...

Şiiirin gülen yüzüdür Cahit Külebi benim için, gözlerinin içi gülen bakışlarıyla. Hikâye adlı şiiiriyle sevmişim onun kendisini tanımadan yıllar, yıllar, yıllar, önce. Bir şiiir vardı onun yaşamında bir de benimle yaşıt oğlu Ali Külebi...

ADAMIN BİRİ

Çifte koştuğun öküzler,
Senin kadar yorgun değil kardaş!
Sen ki kış ve yaz düşünceli
Sen ki kış ve yaz yalınayak!

Ne esnaf ne tüccar ne efendi
Senin kadar değil düşünceli
Senin kadar yorgun değil kardaş!
Sen ki kış ve yaz düşünceli
Sen ki kış ve yaz yalınayak!

Sevmesi sana mahsustur
Yüreğin hükmedince,
Boynun damarları kabarak
Türkü söylersin söyleyince,
En iyi sen gülersin,
Ölürsün öl deyince,
Sana mahsus çalışmak.
Sen ki kış ve yaz düşünceli
Sen ki kış ve yaz yalınayak!

HİKÂYE

Senin dudakların pembe
Ellerin beyaz,
Al tut ellerimi bebek
Tut biraz!

Benim doğduğum köylerde
Ceviz ağaçları yoktu,
Ben bu yüzden serinliğe hasretim
Okşa biraz!

Benim doğduğum köylerde
Buğday tarlaları yoktu,
Dağıt saçlarımı bebek
Savur biraz!

Benim doğduğum köyleri
Akşamları eşkıyalar basardı.
Ben bu yüzden yalnızlığı hiç
sevmem

Konuş biraz!

Benim doğduğum köylerde
Kuzey rüzgârları eserdi,
Ve bu yüzden dudaklarım çatlattır
Öp biraz!

Sen Türkiye gibi aydınlık ve
güzelsin!

Benim doğduğum köyler de
güzeldi,

Sen de anlat doğduğun yerleri,
Anlat biraz!

SEVDA BAHÇESİ

Bir gül mahzun durur bahçede
Yaprakları yorgun.
Sen pembe güllerin en pembesi!
Hasta solgun.

*Bir gül taze durur bahçede
Yaprakları diri.
Sen beyaz güllerin en beyazı
Sabahlar kadar iri.*

*Bir gül baygın durur bahçede
Yaprakları serin.
Sen sarı güllerin en sarısı
Yağmur gibisin.*

*Pembe gül hülyandır açılmış,
Beyaz gül yanakların,
Sarı gül dağınk saçlarındır;
Ve mahzun kalbim ateş gibi
Yanan dudaklarındır.*

İSTANBUL

*Kamyonlar kavun taşır ve ben
Boyuna onu düşünürdüm,
Kamyonlar kavun taşır ve ben
Boyuna onu düşünürdüm,
Niksar'da evimizdeyken
Küçük bir serçe kadar hürdüm.*

*Sonra âlem değişiverdi
Ayrı su, ayrı hava, ayrı toprak.
Sonra âlem değişiverdi
Ayrı su, ayrı hava, ayrı toprak.
Mevsimler ne çabuk geçiverdi
Unutmak, unutmak, unutmak.*

*Anladım bu şehir başkadır
Herkes beni aldattı gitti,
Anladım bu şehir başkadır
Herkes beni aldattı gitti,
Yine kamyonlar kavun taşır
Fakat içimde şarkı bitti.*

YURDUM

*1917 senesinde
Topraklarında doğmuşum.
Anamdan emdiğim süt
Çeşmenden tarlandan gelmiş.
Emmilerim hudutlarında
Senin için döğüşürken ölmüşler.
Kalelerin burcunda
Uçurtma uçurmuşum,
Çimmişim derelerinde.
Bir andız fidanı gibi büyümüşüm.
Topraklarının üstünde.*

*Koca koca kamyonlara binmişim.
Daha büyük şehirlerine
Okumaya gitmişim.
Eşkiyalar yolumu kesmiş,
Alacak şey bulamamışlar.
Topraklarının üstünde
Top oynamış, aşık olmuş, düşünmüş,
Ahhap edinmişim.*

*Kederlendiğim günler olmuş
Naçar dolaşmışım sokaklarında,
Sevinçli günlerim olmuş
Başım havalarda gezmişim.
Bağırımı açıp ilgin ilgin
Esen serin rüzgârlarına,
İlk defa kıyılarından
Denizi seyretmişim.
Issız çorak ovalarında
Günlerce yolculuk etmişim.*

*Ağladığım senin içindir
Güldüğüm senin için
Öpüp başıma koyduğum
Ekmek gibisin.*

“Konu neydi?” Konu sensin, benim, biziz diye başlayan bir cümle kurabilirseniz içindeki çocuğun elini tutmuş olursunuz. İçinizdeki küçük prensle yolculuğa çıkar, kendiniz olursunuz. Ne korku, ne kaygı, ne de başkalarının hükmü veya yüzü umurunuzda olmaz. İnsani özden konuşur, gereksiz konulara güler geçersiniz. Bu halinizden rahatsız olup konuyu değiştirmeye çabalayanlara nanik yapıp uçurtmanızı uçurursunuz. Birilerinin rahatsız olacağını bile bile kara tahtanın köşesindeki konu yerine kendinizi yazarsınız. Düşündüğünüz gibi yaşarsınız. Bir şey olmaz korkmayın. Don Kişot’a benzetseler de vade dolup günü geldiğinde yine iyi insandı derler. İyi insan...

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Batı toplumları
bir siyasal
sistem olarak
demokrasinin değeri
konusunda da daha
şüpheci hale geldiler:

DEMOKRASİNİN METAL YORGUNLUĞU

Yazan: BARBAROS ENEÇ

Bir önceki sayımızda, küresel kabul görüp idealleştirilmesine rağmen demokrasiden soğuduğumuzun üstünde durmuştuk. 2008 dünya finansal krizi ile doruk noktasına ulaşan liberal demokrasinin küresel çapta reddiyesi ve yerine bir çeşit populist otoriter yönetim biçiminin tercihi ile karşı karşıyayız. Bugün demokrasinin liberalizme isyanı şeklinde yükselen dünya

çapında bir ayaklanma görüyoruz. Amerika Birleşik Devletleri, Fransa, İngiltere, Avusturya, Macaristan, İsrail gibi ülkelerde halkın önemli bir bölümü liberalizmin temel taşları olan -dinsel ve etnik çoğulculuk, ulusların ekonomi ve küresel örgütler yoluyla dünyaya entegre olmaları, bireysel ve toplumsal hakların kapsamının genişlemesi, devletin dinsel ve etnik tarafsızlığı,

cinsel çeşitlilik tolerans gibi- prensipleri sorgulama isteği duyuyor.

2016 yılında yayınlanan bir araştırmaya göre, demokrasinin Batılı olmayan ülkelere yayılmasının çelişkili bir etkisi olarak “batıda sağlam olduğu varsayılan demokrasilerde vatandaşlar sadece liderlerine karşı daha eleştirel olmakla

kalmadılar, demokrasinin bir siyasal sistem olarak değeri konusunda da daha şüpheci hale geldiler. Yaptıkları herhangi bir şeyin kamusal politikaları etkileyebileceği yolundaki umutlarını kaybettiler ve otoriter alternatiflere destek çıkmaya daha hevesli” oldukları sonucu çıktı. Genç kuşakların demokrasinin önemine daha az inandığı ve siyasetle ilgilenme oranın daha az olduğuda sonuçlardan başka bir tanesi olarak sunuldu. (*)

Bıkkınlık

Dünyada artık demokrasinin kendisinden yorulmuş bir kitle var ve bu yorgunluk ülkelerindeki demokrasilerin liberal, müzakereci ve kapsayıcı politikalarını lağvetmeye kararlı liderlerin başarısının temelini oluşturuyor.

İnternet, ilk olarak müttefik, ortak, veya inancını değiştirebileceğimiz insanlar bulmamız olasıdır algısı yarattı.

Demokrasi bıkkınlığı üç yoldan ilerliyor. Öcelikle, internet ve sosyal medyanın toplumun birçok kesimine yayılması ve bireyleri harekete geçirebilme, propaganda yapabilme, kimlik oluşturma ve yandaş arama imkânlarına erişim sağlaması son derece tehlikeli bir algı yarattı:

İlk olarak, müttefik, ortak, veya inancını değiştirebileceğimiz insanlar bulmamız olasıdır algısı.

İkinci olarak, ulus devletler, küreselleşme ve karşılıklı bağımlılık yüzünden, ekonomik bağımsızlıklarını koruma konusunda giderek alan kaybetmiş durumda.

Üçüncü olarak, insan haklarının tüm dünyaya yayılması, yabancılar ve göçmenlere kullanabilecekleri küçük de olsa bir nüfuz verdi. Küreselleşmenin kaybedenleri,

kültürel boyutuna sıklıkla yabancı ve göçmen düşmanı söylemlerle karşı çıkıyorlar.

Neoliberalizmden duyulan memnuniyetsizliğin, özellikle 2008 krizine verilen siyasi cevaplardan etkilendiğini görüyoruz. Özellikle kemer sıkma politikalarına karşı partiler düzeyindeki siyasette neoliberalizm karşıtı bir muhalefet bulunmadığından ve tüm partilerin neoliberalizmi desteklediği algısının yerleştiğini görüyoruz.

Liderler

Bugünün sinyalleri 1999'da Jörg Haider'in Avusturya genel seçimlerinde ikinci olması ile görülmeye başlamıştı. Fransa'da Jean Marie LePen, cumhurbaşkanlığı seçimlerinde ikinci tura kalınca, neoliberalizmeden kaynaklı memnuniyetsizliklerin siyasi yelpazede kalıcı olacağı kesinleşmişti.

Bu yeni popülist yaklaşımda liderler ile takipçileri arasında kurulan ilişkiyi gözden geçirmemiz gerekiyor. Bu ilişki liderin hırs,

vizyon ve stratejilerinin takipçilerinin korku ve öfkeleri ile örtülmesine dayanıyor. Liderler genel olarak yabancı düşmanı, ataerkil ve otoriter tarzlarıyla öne çıkıyorlar. Takipçileri ise bu eğilimlerin yanında içinde buldukları toplumun onlara ve onlar için yaptıklarına karşı korku, kızgınlık hatta hınc duyuyorlar. Bu buluşma noktası özellikle seçimler sırasında bir araya geliyor.

Yeni liderler, ulusal egemenliğin krizde olduğu dönemde liderlik talepleri ile ortaya çıkıyorlar. Bu kriz özellikle karşılıklı bağımlılığın yüksek olduğu ekonomi alanında kendini gösteriyor. Küreselleşmenin ve yüksek yoğunlukta neoliberalizmin etkisi ile, ulusal egemenliğin temeli olarak ekonomik egemenlik geçerliliğini gitgide yitiriyor. Yönetime talip populist hareketler, ulusal egemenliği icra etmek için etnik milliyetçilik, entellektüel ve kültürel muhalefeti bastırma yollarına

gidiyor. Ekonomik egemenliğin çöküşü, kültürel egemenliğin vurgulanmasına sebep oluyor. Liderler kültürel arınma ile küresel anlamda siyasi bir güce dönüşeceğine vaat ediyorlar. Neoliberalizmin kendi ülkelerine en uygun biçimine gayet dostça bakıyorlar. Azınlıklar ve muhalifler üzerinde

düşüşte olan orta sınıfların, zengin ve iyi eğitilmiş insanların bir arada olduğunu gördük. Seçim kampanyasında kullanılan mesajlar açık bir şekilde yalan olmakla beraber, çeşitli korkulara hitap ediyor, halkın öfkesini bir takım günah keçilerine yöneltiyordu.

Panorama

Yerel ile küresel arasındaki onarılmaz çatlak, bir tür devletsiz yada iktidarsız devletçilik üretmiştir. Bu da yerel düzeyde felç edici bir etki doğurdu. Yani rutin idare faaliyetlerine indirgenmiş ve küresel gücün artan bir sıklıkla dayattığı sorunları ele alıp çözemeyen bir siyasal sistem. Dani Rodrik ulusal demokrasiler ile küresel piyasalar arasında denge kurabilmek için devletlerin üç seçeneği olduğunu söyler. Devletler:

- Uluslararası piyasalarda rekabet edebilmek için demokrasiyi sınırlandırabilir
 - Demokratik meşruiyeti sağlayabilmek için küreselleşmeyi sınırlı tutabilir
 - Bağımsızlıktan vazgeçerek demokrasiyi küresel hale getirebilir
- Yaşadığımız populist yönetim farklı ülkelerde farklı şekillerde işliyor. Ama bazı Ortak noktalar var. Popülist duyguların yükselişi siyasi kutuplaşmaya ve cepheleşen bir siyasi tarza dönüşe işaret

Bu liderler demokrasiyi sevmiyorlar, çünkü demokrasi onların iktidar peşinde koşmalarına engel bir yapı.

baskı kurmaktan ifade özgürlüğünü sınırlamaktan yada hukuku rakiplerine zulmetmek için kullanmaktan çekinmiyorlar.

Bu liderler demokrasiyi sevmiyorlar, çünkü demokrasi onların iktidar peşinde koşmalarına engel bir yapı. Amaç küreselleşmenin nimetlerinden demokrasi yükünü bir kenara atarak yararlanma isteği.

Donald Trump'ın seçim sürecine bakarsak, destekçilerinin mavi yakalı işçiler ve ekonomik olarak

ediyor. Kamuoyunun bireysel değil toplumsal korkulara yoğunlaşmasına yol açıyor bu sapma. Bu yükseliş, siyasi liderlerin çok önemli bir rol oynadığı ve kurumlara duyulan güvenin azaldığı, daha kişisel bir siyasete döndü. Liberal demokrasinin paradoksu, vatandaşların kendilerini daha özgür fakat daha güçsüz hissetmeleridir.

Popülist çağrının cazibesi, muğlak olmayan bir zafer vaat etmesidir. Liberal demokratların sevdiği güçler ayrılığını, iktidardakilerin hesap vermesini sağlayacak bir düzen olarak değil, seçkinlerin seçim vaatlerini yerine getirmekten kaçınmak için uydurdukları bir bahane olarak görenlere hitap eder. Dolayısı ile iktidardaki popülistleri tanımlayan şey, sürekli güçler ayrılığı ilkesini yıkmaya çalışarak, mahkemeler, bankalar, basın organları ve sivil toplum kuruluşları gibi bağımsız kurumları kendi boyundurukları altına almaya çalışmalarıdır. Çoğunluğu temsil ettiklerine dair inançları, seçim mağlubiyetini kabul etmelerini zorlaştırıyor. Bunun sonucunda, seçimler gitgide daha da tartışmalı hale geliyor ve “sadece bizim kazandığımız seçimler adildir” anlayışı yükseliyor. Demokrasi azınlıkların özgürleşmesini savunan bir rejim olmaktan çıkarılıp, çoğunluğun gücünü savunan bir siyasi rejim haline getiriliyor.

Otoriter yönetim isteği kendilerini gitgide daha çok tehdit altında hisseden bireylerin tahammülsüz hale gelmesine yol açan bir

...seçimler gitgide daha da tartışmalı hale geliyor ve “sadece bizim kazandığımız seçimler adildir” anlayışı yükseliyor.

psikolojik eğilimdir. Kişi, içinde yaşadığı ahlâki düzenin bütünlüğünün tehlike altında olduğunu ve algıladığı “biz”in çözülmeye başladığını hissediyor. Yabancılarla ve tehdit olarak gördüğü herhangi birine karşı düşmanlığını tetikleyen, şu andan çok, ileride düzenin çökeceğine duyduğu korku oluyor.

Günümüzde dünyanın her tarafında faydacılık ve kâr peşinindeki rasyonel kaygıların insanları yerinden ettiğine, küçük düşürdüğüne ve gereksiz hale getirdiğine şahit oluyoruz.

Demokrasi kaynaştırıcı olduğu kadar dışlayıcı bir mekanizmadır da... Bugün yaşadığımız şey, çoğunluğun devleti kendi özel mülküne çevirdiği çoğunlukçu rejimlerin yükselişidir. •

(*) Roberto Stefan Foa, Yascha Mounk, The Democratic Disconnect, Journal of Democracy, Temmuz 2016, s. 5-17

Yunus Emre

Yazan: ÖMER DEDEOĞLU

*Cennet cennet dedikleri,
Birkaç köşkle birkaç huri,
İsteyene sen ver onu
Bana Seni gerek seni.*

Yunus, Anadolu ozanları arasında tartışmasız bir yere sahiptir. Kimilerine göre, Anadolu-İslam ezoterizminin en başarılı yorumcusudur. Doğduğu - öldüğü yer ve tarih tam belli değildir. Birçok tez vardır ama kesin bir bilgi yoktur. Halkın içinden doğmuştur, halkın arasında yaşamıştır. Hiç bir yere bağlı kalmamıştır ve hiç bir dergâha kapanmamıştır. Eski Sufi ve Ahi dervişlerinin olması gerektiği gibi halkın içinde kalmıştır. Yine halkın içinde kaybolup gitmiştir. Mezar yeri bilinmez.

Derviş "yoksul" demektir. Yunus ömrünü madden yoksul olarak geçirmiş, çalışmış, misafir edildiği yerde kalmıştır. Mevlana'nın aksine, en sade öz Türkçe ile şiirlerini söylemiş, halkı gerçek inanç doğrultusunda aydınlatmıştır.

Hacı Bektaşî Veli tarafından Taptuk Emre'nin himayesine yollandığı ve burada 30 yıl eğitim aldığı söylenir. Anadolu Ahilik inancının Şeriat, tarikat, marifet ve hakikat derecelerine karşılık gelen

1-İlm-el Yakın (küçük sırlar),

2-Ayn-el Yakın (büyük sırlar) ve

3-Hakk-el Yakın (hakikat)

aşamalarından geçmiştir. Yukarıdaki dizelerde belirttiği gibi sevgi esastır, ödül sistemi onu ilgilendirmemektedir.

Hem zaten cehennem korkusu ile yaşamak paranoaya yol açmaz mı?

Türkler İslam'a 10.

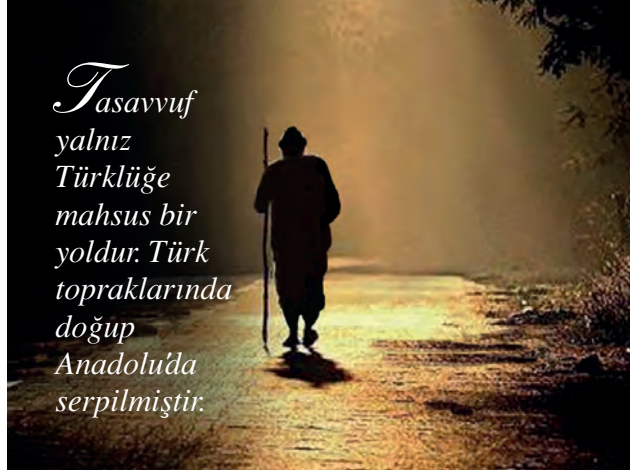
yüzyıl başlarında Hüseyin Mansur yolundan girdiler. Mansur "Varlık Birliği" ne inanırdı. Türklerin inancında Ahret korkusu yoktu. Onun yerine Tanrı sevgisi vardı. İşte Tanrı bu "Varlık Birliği" dir. Tanrı her nesne ile açığa çıkmış ve her nesne ile

gizli kalmıştır. Amaç iyi insan olmaktır. Önemli olan İslam'ın ahlâki yönüdür.

Türkler İslam'a eski inançları yüzünden kolay adapte olmuşlardır. Ahlâki yönleri birbiriyle örtüşmektedir. Hacı Bektaşî Veli ve Yunus Emre gibi Anadolu erenleri Türk inancını sürdürdüler ve bağınaz Arap-İslam yorumundan korudular. Mansur'un dediği gibi "Rabbimi görünce gönül gözüyle dedim: Ey kimsin sen... Dedi: Senim ben..." Bu inanç Türklerin esas inancıdır. Tanrı

birdir ve bütündür. Hunlarda iyi olan Gök Tanrı, iyi insanlara yardım ediyor. Kötü insanları ise kendi haline bırakıyor. Kullarından bir tek beklentisi var o da sevgi. Ceza ve ödül sistemi yok. Türk tarikatları tasavvufa dayanır. Tasavvufa göre evrende her şeyden önce güzellik vardı. İbadet bu güzelliğe olan aşktır. Tasavvuf yalnız Türklüğe mahsus bir yoldur. Türk toprakla-

*Tasavvuf
yalnız
Türklüğe
mahsus bir
yoldur. Türk
topraklarında
doğup
Anadolu'da
serpilmıştır.*

rında doğup Anadolu'da serpilmıştır. Türk tasavvufu Şamanizm ve İslam'ın sentezidir. Şeyh Ahmet Yesevi öncülerindedir. Bu inanç sonunda Yunus Emre'yi üretmiştir.

Ahilik inancının esası tüm insanlığı dergâh olarak görmesidir. Dervişlerin, inancı yaymak için insanların arasında olması gerektiğini söyler. Tekkelere kapanıp dünyadan kopuk yaşamının kimseye faydası yoktur. İnsana değer verir ve her ferdin aydınlanmaya-uyanmaya hakkı olduğunu

savunur. Eski bir Türk atasözü "Bir çivi bir nalı, bir nal bir atı, bir at bir yiğidi, bir yiğit ise vatanı kurtarmış" der. Her insanı bir değer olarak görür ve saygı duyar.

Yunus'un esas dehası çok sade bir dil kullanmış olması ve 700 yıl önce yazdığı şiirlerin hâlâ kolay anlaşılabilmesidir. Şiirleri kuşaktan kuşağa aktarılmıştır. Kendinden sonra gelen birçok şairin şiirleri de onun eserleri arasına sızmış, Yunus bir gelenek halini almıştır. Bir halk hareketidir. Ona atfedilen 900 küsur şiir elene elene 115'e kadar inmiştir. Kendinden sonra gelenleri o kadar çok etkilemiştir ki bazıları onun kadar güzel şiirler yazmışlardır.

Yunus Emre inancı kökü havada, dalları yerde bir ağaca benzer. Bu inanç hem insanı hem doğayı tek vücuttan tek yaratıcıdan doğmuş suretler olarak görür. İlahi tek gerçek budur. Yunus halktan yanadır, hiç bir dogmanın kölesi değildir ve çilekeştir. Hakikat mertebesinde insanın içinde kötülük kalmaz, tanrılaşır. İnanç sevgi üzerine kuruludur. Hesap ve beklenti yoktur. Hakikat ile kasıt acaba bu mudur? Eğer bir insan bu hayattan sonra başka bir hayat olmadığını göze alır, kabullenir, beklenti içinde olmaz ve buna rağmen de iyi ve ahlâklı insan olmayı başarabilirse o zaman mı erer? Omuzlardaki gerçek yük ve asıl sınav budur. İncancımız da bizi kurtaramaz. Türklerde "muhabetullah" Tanrı sevgisi vardır, "mehafetullah" Allah korkusu yoktur.

Bu gün ise topraklarımıza baktığımızda Anadolu İslam yorumundan eser yoktur. Gerçek mütedeyyinlerin ve samimi dindarların dışında ağırlıklı olarak haricileşmiş bir din anlayışı ve korku inancı hakimdir. Dogma ve kalıp kısmı ağır basmış, dışarıya dönük bir inanç hüküm sürmektedir. En yalın haliyle, yalan söyleyen, ortağını kazıklayan, karısını aldatan, çocuğunun rızkını har vurup harman savuran, kul hakkı yiyen, yüreğinde sevgi barındırmayan bir birey, sırf namaz kılıyor ve oruç tutuyor diye kendisini inançlı zannetmektedir.

Kıyasacı Anadolu İslam'ı 700 yıl öncesinden daha geridedir. İlk işimiz bu ikiyüzlü anlayıştan vazgeçmek olmalıdır. Ahlâkımızı kaybedersek sağlıklı bir toplum olarak kalmamız mümkün görünmemektedir...

Ozan şöyle demiş:

Çiçeklerle hoş geçin, balı incitme gönül.

Bir küçük meyve için, dalı incitme gönül.

Mevla verince azma, geri alınca kızma,

Tüten ocağı bozma, küllü incitme gönül.

Dokunur gayretine, karışma hikmetine,

Sahibi hürmetine, kulu incitme gönül.

Sevmekten geri kalma, yapan ol yılan olma,

Sevene diken olma, gülü incitme gönül." •

İki Bin Yıllık Pompei Ekmeği TGA'da Yeniden Hazırlandı

MS 79'da İtalya'daki Vezüv (Vesuvius) Yanardağı'nın tarihteki en büyük patlaması sırasında yok olan Pompei şehrinde bulunan ve kömürleşerek ilk günkü şeklini koruyan ekmeğ, Başkent Üniversitesi Thermopolium Gastronomi Akademisi'nde (TGA) yeniden hazırlandı.

Bütün Dünya
YAZI GRUBU

Başkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü'nde görevli Arkeolog Dr. Öğretim Üyesi Tulga

Albustanlıoğlu, Antik Yemek Kültürü ders uygulaması kapsamında yine aynı bölümde görev yapan Şef Öğretim Görevlisi Cevdet Sökmen ile birlikte bir ilki

Başkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü'nde görevli Arkeolog Dr. Öğretim Üyesi Tulga Albustanlıoğlu (sağda) ile Şef Öğretim Görevlisi Cevdet Sökmen.

gerçekleştirdiler. Bir anlamda 24 Ağustos 79 yılında durmuş olan zaman tam 2 bin yıl sonra tekrar hayat buldu. Terentius Neo adlı fırıncıya ait fırında bulunan ve o günkü formunu koruyan ekmeğin, antik Roma kaynaklarındaki ekmeğin yapım reçetesine göre TGA atölyesinde

Terentius Neo adlı fırıncının reçetesine göre **TGA atölyesinde Türkiye'de ilk olarak üretilen ekmeğin gastro arkeoloji alanına büyük bir katkı sağlanmış oldu.**

Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü öğrencilerinin de katılımıyla üretildi. Türkiye'de bir ilk olan bu üretim gastro arkeoloji alanına büyük bir katkı sağlamış oldu.

POMPEİ EKMEĞİ VE ROMA'DA EKMEK ÜRETİMİ

Pompei'de undan üretilen ürünlerin üretimi ve satışı için birçok

Başkent Üniversitesi Thermopolium Gastronomi Akademisi'nde (TGA) iki bin yıllık Pompei ekmeğinin yeniden hazırlandığı atölye çalışmasına katılan öğrenciler, Pompei ekmeğini ekşi maya kullanarak hazırladılar. ▼

fırının varlığı (yaklaşık 34 adet), Pompei kentinin fırın endüstrisinin en başarılı şehirlerinden biri olduğunu kanıtlamaktadır. Daha büyük fırın tesisleri (yaklaşık 23 adet) her zaman buğday öğütme taşlarına sahipti ve genellikle belirli bir yerleşim mahallesinde bulunmaktaydı. Ancak bu büyük tesislerin doğrudan satış için dükkânı yoktu. Pompei’de ekmeğin hikâyesi buğdayın kente getirilmesi ve üretim için buğday öğüten değirmen taşlarına sahip ve aynı zamanda fırını da bulunan fırıncılara (pistores) verilmesiyle başladı.

Buğdayı öğüten değirmen taşları, unda zararlı tortular bırakmayan malzeme olan lav taşından (catillus) yapılmıştır. Kum saati biçimli ve ahşaptan uzun kolları vardı ve içlerinde daha küçük boyutlu konik bir parça daha bulunuyordu. Bu değirmenler köleler veya hayvan gücüyle işletiliyordu.

Elde edilen un daha sonra, öğütücülerinin dairesel tabanını kaplayan bir kurşun levha üzerinde toplanırdı. Servis edilecek müşterinin zevkine göre ayarlanmış eleme işlemi yapılmaktaydı. Kafesli elekler, ekmeğin için çok ince beyaz un elde etmek için kullanıldı. Bazı ekmeğin çeşitleri, anason, haşhaş

İki bin yıl önce Pompei kentinde lavların altında kömürleşerek şeklini korumayı başaran ekmeğin (üstte), Başkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü’nde yeniden hazırlanarak pişirildi. (altta)

tohumu, susam ve yumurta akı ile kabuk üzerine konulan diğer baharatlarla süslenmiştir.

Görünüşe bakılırsa, Cumhuriyetin son dönemlerinde, darı veya kepek ununu ekşiterek karıştırmak suretiyle elde edilen maya kullanılmaya başlandı. Fırınlar tuğladan yapılmıştır (opus latericium), fırın tabanı ise bazalt plakalarından yapılmıştır. Aynı malzeme yolları döşemek için de kullanılmıştır.

N. Popidius Priscus’un evine

Antik Roma
ekmek satıcısı

bağlı Panificio fırınının dış duvarında, şimdi Napoli Ulusal Müzesi'nde bulunan "Hic Habitat Felicita" (Görüp göreceğin budur daha İyisini bekleme) ibareli yazıtı bulunan bir traverten levha bulunmuştu. Yazı, ekmeğin üretimini ve doğanın yaratıcılığını birbirine bağlayan önemli bir buluntu olarak

günüme kadar ulaşmıştır. Kömürleşmiş 80 adet ekmeğin parçası farklı fırınlarda ele geçmişti.

Bu ekmekler yaklaşık olarak sekiz parçalı dairesel bir şekle, yaklaşık 20 cm çapa ve yaklaşık 580 gramlık bir ortalama ağırlığa sahiptiler. Roma döneminde, ekmeğin kullandığı çeşitli amaçlar için kullanılmıştır. Ekmeğin otantik veya onaylanmış bir fırından geldiğini, ekmeğin belirli bir kişi veya aile için olduğunu veya ekmeğin ücretsiz dağıtım

için yapıldığını belirtmekte kullanılabileceğini gösterebilmekteydi.

Sertifikalı bir lonca fırıncısı, bu ekmeğin damgalarını, ekmeğinin kalitesini ve sertifikasyonunun yerini belirtmek için kullanmış olmalıdır.

Romalılar, Collegium Pistorum olarak bilinen ilk fırıncı loncasını düzenlemiş ve kurmuşlardır.

Pompei Fırını Terentius Neo ve Eşi Freski

mezarlığa dönmüştü. Binlerce insan bir anda yok oldu. Fırını Terentius Neo ve eşi fırınlarında yeni ürettikleri bu ekmeğin tadına bile bakamadan kaçmak zorunda kaldılar. Onlardan geriye bir duvar freski ve kömürleşmiş ekmekleri kalmıştı..."

"...Gökten iri kum taneleri büyüklüğünde, çok kızgın küçük taşlar yağmaya başlamıştı. Hemen arkasından da, gaz ve kül yüklü kocaman siyah taşlar düşmeye başladı. Bu sonuncular yere değer değmez patlıyor ve ilk kayıpların verilmesine sebep oluyordu. Diğer taraftan süngertaşı-kül yığınının ağırlığına dayanamayan evler çökerek yok oluyorlardı. Volkandan çıkan zehirli gazları soluyanlar ise anında ölüyordu. Sonra ardı ardına Pompei üzerine kızgın küller yağmaya devam etti. Ve ilk ölenlerin üstünü yorgan gibi örttü. Birkaç saat içinde, antik Roma'nın bu zengin kenti Pompei, büyük bir

Pistorum sözcüğü öğüt-mek anlamında kullanılmış olmalıydı. Lonca mensupları sadece pişirmekle kalmayıp aynı zamanda tahılları da öğütüyor olmalıydılar. Loncanın kuruluşundan

kısa bir süre sonra, Roma imparatorluk idaresi kontrolü ele geçirdi. Ekmek, yasama onayının yüksek seviyelerini gerektiren fiyat artışlarıyla düzenlenmiş bir kamu malına dönüştü.

Sübvansiyonlu ekmek fiyatlarında bir artış talep eden çeşitli imparatorlara gönderildiğini gösteren arkeolojik kanıtlar bulunmaktadır.

Yerel yönetim kurumları ve Roma İmparatoru tarafından kontrol edilmesine rağmen bu sertifikalı profesyonel fırıncıları kontrol etmek için bazı düzenlemeler de bulunmaktaydı. İşçilerin köle olduğu çoğu esnafın aksine, Collegium Pistorum üyeleri serbestti. Onlar ve aileleri, özgür Roma vatandaşlarının hak ettiği tüm faydalardan yararlandılar. Collegium'a üye olmayı seçmek, hayatlarının geri kalanı için bir fırıncı olunacağı anlamına geliyordu. Sertifikalı bir lonca üyesi olmanın getirdiği

Pompei Fırın. Lava taşından değirmenler birçok fayda olabileceği gibi, bazı garip kısıtlamalar da vardı. Üyelerin “komedyenler ve gladyatörler”e karışmaları yasaktı. Collegium Pistorum üyeleri amfi tiyatrodaki gösterilere katılmıyorlardı. Bunun yanında bütün fırıncıların lonca sertifikalı olmadığı bilinmektedir.

Roma, Mısır ve antik dünyanın birçok antik tarihçisi tarafından bugün ülkemiz sınırlarında yer alan ve antik dönemde Cappadocia olarak adlandırılan bölgeden Roma'ya gelen fırıncıların üstün becerilere sahip oldukları bilinmektedir. Bu nedenle çoğu zaman köle olarak alındıklarını ve daha büyük, özel mülkiyete ait villaların ve fırınların çoğunda istihdam edildikleri belirtilmiştir. İmparatorluk onaylı veya sertifikalı ekmeğin daha pahalı olabileceğine şüphe yok. Bu yüzden fakirlere arka sokaklarda daha ucuz alternatif ekmek sunan “merdiven altı” fırıncılar olduğunu da anımsatmak gerekir. •

Jigi Jigi

Uluslararası

Kukla Festivali

Mohammad Boroumand tarafından 1995 yılında kurulan **Simorgh Company**'nin düzenlediği Jigi Jigi Uluslararası Kukla Tiyatrosu Festivali'nin ilki 22-29 Nisan 2018 tarihleri arasında İran'ın Meşhed kentinde gerçekleşti. **Maryam Khoshdel**'in değerli katkıları ile gerçekleşen çocuk ve yetişkinlere yönelik bu festivalin özelliği sadece tek başına gösteri sunan sanatçılara açık olmasıydı.

Azərbaycan, Almanya, Bosna Hersek, Çek Cumhuriyeti, İran, İspanya, Tunus ve Türkiye'den sanatçı ve konuşmacıların katıldığı festival, yetişkin ve çocuklara yönelik kukla yapım ve oynatım tekniklerinin yer aldığı atölye çalışmaları ile de göz doldurdu.

| Jigi Jigi Kukla Festivali afişi

Festivalin
gerçekleştirildiği
Meshed kenti

Doğuş
Üniversitesi
Sanat ve Tasa-
rım Fakültesi
Oyunculuk
Bölümü
öğretim üyesi
yazarımız
Dr. Tekin
Özertem'in
"Geçmişten
Günümüze
Türk Tiyatrosu

konulu bir konferans ile katıldığı

Ülkemizi temsil eden Cengiz Özek (solda) ve Çek Cumhuriyeti'nden Pavel Vangeli (Sağda)

festivalde ülkemizi Cengiz Özek
Kukla Tiyatrosu temsil etti.

Bursa Kültür Sanat ve Turizm Vakfı Genel Sekreteri Ahmet Erdönmez (solda) ve yazarımız Tekin Özertem (ortada) ve Horasan tiyatrosundan Dr Mohammadali Lotfimoqadam

Uluslararası
Karagöz Kukla
ve Gölge Oyun-
ları Festivali'nin
düzenleyicisi
Bursa Kültür Sanat
ve Turizm Vakfı
Genel Sekreteri
Ahmet Erdön-
mez de festivalin
davetlileri
arasındaydı. •

Hayatımızın Belirleyicisi ve
Dönüştürücüsü

Davranışsal Ekonomi

Yazan: EMRAH CEYLAN

Son dönemlerde ekonomi literatüründe önemli derecede ilgi gösterilen, hatta bu alanda popüler akademik makaleler yayınlanan dallarından biri davranışsal ekonomi. Bu popülerliğini, zevkli bir çalışma alanı olmasının yanında hem 2002 yılında hem de 2017 yılındaki Nobel Ekonomi ödüllerinin bu alandaki çalışmalara verilmesiyle ün kazandı. Hatta 2002 yılında Nobel Ekonomi Ödülü'nü ilk kez

bir psikoloji profesörünün (Daniel Kahneman) kazanmasıyla dikkatleri üzerine çekerek incelenmesi gereken bir alan olduğu

konusunda bilim adamlarına önemli sinyaller verdi.

Davranışsal Ekonomi, insanların bazen neden mantıksız kararlar aldığını ve

Daniel Kahneman

davranışlarının neden ekonomik modellerin tahminleri ile uyuşmadığını keşfetmek için psikoloji ve ekonomi üzerine kuruludur.

Örneğin bir fincan kahveye ne kadar ödeyeceğimizi, hangi arabayı satın alacağımızı ya da sağlıklı bir yaşam sürdürmek için ne kadar birikim yapmamız gerektiği ile ilgili kararları salt ekonomik etmenlerle almadığımızı ortaya koymaktadır.

Davranışsal ekonomi, bir bireyin seçim A yerine neden B kararını verdiğini açıklamak ister.

İnsanların iktisadi kararlar

alırken her zaman

“akılcı” davranmadığını, pek çok sosyal, kültürel ve psikolojik etki altında karar verdiğini ve iktisat politikalarının da bu faktörler dikkate alınarak tasarlanması ve uygulanması gerektiğini savunur. Söz konusu iktisat politikaları şirket veya birey bazında olabileceği gibi, devlet ve hatta devletlerarası politikalar da olabilir. ABD eski Başkanı Obama'nın görevi

Amos Tversky

birakmadan önce imzaladığı kararnamelerden biri tüm kamu projelerinde “davranışsal ekonomi” ilkele-rinin kullanılma-sıyla ilgiliydi.

Yapılan bir çalışmada New York Borsası (NYSE), güneşli günlerde %50'nin üzerinde bir olasılıkla artışla kapanmaktadır. Çünkü insanlar güneşli günlerde daha umutludur ve alım yapma eğilimindedir.

Davranışsal ekonomi, bir bireyin seçim A yerine neden B kararını verdiğini açıklamak ister.

Davranışsal teori ortaya ilk kez Daniel Kahneman ve Amos Tversky tarafından ortaya atıldı. Bu iki akademisyenin farkları, sadece ortaya attıkları teorinin

içeriğiyle ilgili değildi, zira ikisi de esas araştırma alanı psikoloji olan fakat ekonomi, finans gibi alanlarla da ilgilenen akademisyenlerdi.

“Prospect Theory: An Analysis of Decision under Risk” adlı ortaya

Yazarımızı tanıyalım: Çeşitli üniversitelerde “Finansal Yönetim, Bankacılık ve Sermaye Piyasaları, İşletme Yönetimi, Finansal Okuryazarlık, Girişimcilik ve Finansman” araştırma alanları çerçevesinde öğretim görevlisi olarak çalışan **Emrah Ceylan**, Beykent Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Danışma Kurulu Üyesidir. Ceylan, aynı zamanda KOSGEB’de akredite onaylı eğitmen olup, çeşitli kurum ve kuruluşlarda “Uygulamalı Girişimcilik” eğitimi vermektedir. Sektörel ve akademik alanlarda makaleleri yayımlanan yazarımız ayrıca Ticari Mahkemelerde finans uzmanı “bilirkişi” olarak görev yapmaktadır. Emrah Ceylan Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Danışma Kurulu Üyesidir.

koydukları makaleleriyle zamanla finans literatürünün en önemli parçalarından birini oluşturdu. Ve 2002 yılında da Daniel Kahneman ekonomi alanında Nobel ödülünü kazandı.

“Homo Economicus” Neslinin Tükenmesi

Davranışsal Ekonomi, 1980’li yıllara kadar egemen olan temel iktisadi görüşün varsayımlarını,

gelmek, sevmek ya da sayılmak gibi psikolojik nedenlerle insanlar rasyonellikten uzaklaşabilirler.

Daniel Kahneman’ın 2011 yılında yayınladığı “Thinking, Fast and Slow” ve Dan Ariely’nin 2008 yılında yayınladığı “Predictably Irrational” isimli kitaplar davranışsal ekonominin şu anki temelini oluşturmuş ve bu konunun inceliklerini örnekler ile ortaya koymuşlardır.

Dan Ariely, 2009 yılındaki bir konuşmasında “Görmek, insanın yaptığı en iyi işlerden biri ama insan en iyi yaptığı işte dahi mantıksız hatalar yapıbiliyorsa çok da iyi olmadığı hususlarda hata yapma ihtimalimizi düşünün. Mesela finansal karar

özellikle de “homo economicus” varsayımını eleştirerek ortaya çıktı. Davranışsal İktisadi teoriler oluştururken sadece matematiksel verilerle analiz yapılmayıp ilgili teoriye psikolojik, sosyolojik unsurları da eklemek gerekir. İnsanlar her zaman kâr ya da fayda maksimize yapmak amacıyla karar vermeyebilir. Çünkü insanların her zaman rasyonel karar almaları mümkün değildir. Örneğin, asimetrik bilginin varlığı, riskler ve belirsizlikler, statü ve itibar kazanma isteği, popüler hale

verme” (financial decision making) belirtiyor ve özellikle piyasa ekonomisinde insanların ne denli hatalar yapacağı ve mantıksız tercihlerde bulunacağı hususunda bilgilendiriyor.

Bahsedilen bu bilişsel faktörlerle ekonomik bir eylem olarak adlandırılan "satın alma" davranışını anlamak psikoloji ve ekonominin iş birliğiyle daha kolay ve doğru çözümlenebilir bir hale geliyor. Davranışsal ekonomiyi ana ilkelereinden ve bu alanda yapılmış

İnsanlar karar verirken her zaman doğru hesaplamaları yapamıyor, bazı durumlarda irrasyonel davranabiliyorlar.

çalışmalardan bahsederek daha da detaylandırabiliriz. Bu disiplinde en önemli kabul edilen iki temel kavram sahiplik etkisi ve kayıptan kaçınmadır. Sahiplik etkisi "ne kadar sahipsen o kadar tatminkârsın" düşüncesinden hareketle, aidiyetin düşüncelerimiz ve davranışlarımız üzerinde nasıl etkili olduğunu gösterir.

Ekonomik Kararları Nasıl Veririz?

2017 yılında Nobel ekonomi ödülünü alan Richard Thaler da aynı alandaki çalışmalarını, bu sefer iktisat yazını ve yöntemi içinde yapan bir bilim insanı. Thaler, insanların rasyonel olduklarını varsaymayıp

Richard Thaler

nasıl davrandıklarını davranışsal ekonomi düzeyinde incelemiştir. Thaler bu araştırmalarını "dürtmek" adını verdiği, küçük davranış çerçevesi değişiklikleriyle insanların daha iyi kararlar vermelerini sağlayacak çalışmalara da dönüştürüyor.

Ekonomik kararları etkileyen özellikle üç psikolojik yanlılıktan bahsedilebilir: Kısıtlı rasyonalite, hakkaniyet algısı ve irade zaafiyeti.

Thaler'in çalışmalarından kısıtlı rasyonaliteye iyi bir örnek yakalanmaları öldürme ihtimali binde bir olan bir hastalığa yakalandığınızda tedavisi için kaç para verirsiniz, eğer bu hastalık için kobay olursanız (ölme ihtimali gene binde bir) kaç para istersiniz sorularına verilen cevaplar.

Ankete katılanlar ortalamada tedavi için 200 dolar vereceklerini, kobay olmak için ise 10 bin dolar isteyeceklerini yazmışlar. Hâlbuki ikisinde de size aslında aynı soru,

binde bir ölüme ihtimaline kaç para değer biçersiniz sorusu, yöneltiyor. Thaler'ın araştırmaları ekonomik davranışı psikolojik açıdan daha gerçekçi modeller kullanarak analiz etmek üzerine kurulu. İnsanlar karar verirken her zaman doğru hesaplamaları yapamıyor, bazı durumlarda irrasyonel davranıyorlar. Sadece kendi kazançlarına değil başkalarının kazançlarına da önem veriyorlar.

Örneğin, kişi kendisine daha az kazandıran ama adil bir dağılımı, kendisine daha çok kazandıran adaletsiz bir dağılıma tercih edebiliyor. Gelecek ile ilgili kararlarımızda otokontrol problemleri yaşıyor, bugün verdiğimiz kararlara yarın geldiğinde uyamayabiliyoruz.

Mantıksızım, Mantıksızın, Mantıksız..

Örneğin, yarından itibaren sağlıklı beslenmeye ya da tasarruf etmeye başlamayı planlayan biri, yarın geldiğinde yine hamburger yiyerek ya da yine alışveriş yaparak

Sağlıklı beslenmeye ya da tasarruf etmeye başlamayı planlayan biri, ertesi gün yine hamburger yiyerek ya da yine alışveriş yaparak planını bozabiliyor..

planını bozabiliyor, sonra da pişman oluyor. Bu, insani/psikolojik faktörlerin hem kişilerin davranışını hem de piyasaların işleyişini nasıl etkilediği konusunda bize önemli ipuçları vermektedir.

Davranışsal ekonomi alanında önemli kavramlardan biri de “öz kontrol.” Bunu insanların gelecekteki kendilerine güvenememeleri diye

anlamak mümkün. Eve gelen misafirin getirdiği pastanın kalan kısmı için “al yanında götür, kalırsa hepsini yerim” demek bunun bir örneği.

Aynı insan aslında tasarruf etmek isterken maaşını alınca dayanamayıp harcayacağını düşünüyorsa yine gelecekteki kendisine (haklı olarak) güvenmediği için ne yapacağını bilmiyor olabilir. Bunlar rasyonelle açıklanmayan davranışsal olgular ve insanlar böyle davranıyorsa onları bu davranışlarına uygun “dürtecek” iktisadi yapılara, teşvik sistemlerine ihtiyaç var. •

emrah.ceylan@hotmail.com

“ İnsanlar risklerin fazla olduğu yerlerde bile gerçekçi olmayacak biçimde iyimser olurlar. Evliliklerin yaklaşık yüzde 50’ si boşanmayla sonuçlanır ve bu da herkesin duyduğu bir istatistiktir. Fakat nikah töreninde hemen tüm çiftler evliliklerinde boşanma ihtimalinin sıfır olduğunu düşünürler -daha önce boşanmış olanların bile düşüncesi budur! ”

Richard Thaler

Felsefenin
Türkçeleşmesinde
Türkçenin
Felsefeleşmesinde
Büyük Emegi Geçen
Filozof:

Macit Gökberk

Eskişehir, Bursa, Bandırma ve 6 Ekim 1923'te İstanbul'u geri alan askerlerin başında bulunan Şükrü Naili; Atatürk'ten beş yıl önce Selanik'te doğdu ve ondan üç yıl önce Kurmay yüzbaşı olarak vatan hizmetine başladı. Almanca,

Şükrü Naili
Gökberk

Fransızca ve İngilizce biliyordu. Balkan, Çanakkale... Cephelelerdeydi. Yunan ilerleyişini Trakya'da durdurdu ancak teslim

olmak yerine Bulgaristan'a sığınarak birliğiyle Kurtuluş Savaşı için Anadolu'ya geçti. Nereye görevlendirilirse oraya koştu.

Kırmızı şeritli istiklâl madalyası alan Şükrü Naili Milletvekili seçildi. Siyaset ile askerlik arasında bir seçim yapılması gerektiğinde orduyu yeğledi. Atatürk'ten "Gökberk" soyadını aldı. Emekli

oldu. İstanbul'dan TBMM'ye seçildi.

Sükrü Naili'nin 110 yıl önce Haziran ayında Selanik'te doğan oğlu Macit de felsefe, düşünme sava-sında babasının izindeydi.

“Kültürümüzün sorunları, doğru olarak, ancak dünyanın nereye gitmekte olduğunu bilmekle anlaşılabilir; ileriye dönük, tüm insanlığa açılan bir tarih bilinci ile kavranabilir” diyordu, Macit Gökberk. “Sizi birer kıvılcım olarak gönderiyorum; alevler olarak geri dönmelisiniz!” diyerek yurtdışında eğitime gönderilen öğrencilerden biri olan Macit Gökberk ve kuşağı ateşi tanrıların elinden alıp insanlığa sunan Prometheuslardı:

“Benim kuşağım ilkokulu padişahlık döneminde okumuştur. Türk tarihi olarak bize yalnız Osmanlı tarihini öğretilirdi. Kayı Oymağının Anadolu'ya gelişi, Ertuğrul Gazi, Sultan Osman; okutulan Türk tarihinin başlangıç olayları bunlardı.

Osmanlılardan önce Anadolu'da bir Türk Selçuklu Devleti'nin olduğunu çoğumuz sonraları, okul dışında öğrendik. Gerçi o sıralarda Ziya Gökalp, Türk tarihini Orta Asya'ya kadar genişletmişti ama bu anlayış okullar için henüz benimsenmemişti. Resmi görüş “Cihangirane bir devlet yarattık

bir aşiretten” anlayışının içinde kalıyordu.”

Felsefenin Türkçeleşmesinde ve Türkçenin felsefeleşmesinde büyük emeği geçen Gökberk yeri doldurulamayan “Felsefe Tarihi” kitabıyla toplumu yüzlerce yıl önce Anadolu'nun bağrında doğan felsefe ile yeniden buluşturdu. Hem de Atatürk'ün dil devrimini yaşama geçirdi. Bu (her alanda) geçmişe dönmek değildi, geçmişin gücünü kullanarak geleceğe yönelmekti:

“Tarih geçmişten gelip şimdi üzerinden geçerek geleceğe uzanan üç boyutlu bir süreç... Kimileri bu üç boyutun yalnız bir boyutuna, yalnız geçmişe değer verirler, onu mutlaklaştırır, hatta kutsallaştırırlar. Bunlara göre insanlık ya da kendi ümmetleri, kendi ulusları bütün olanaklarını geçmişte ortaya koymuştur; artık yapılacak şey, ataların kurduğu düzeni elden geldiğince ayakta tutmaya çalışmaktır. (...) Geçmiş böyle efsaneleştirilenler tutuculardır; bunlar, dönüşü olma-

yan, geriye bükülemez bir süreç olan tarihi geriye döndürmek isteyen gericilerdir. Tarihi böyle yanlış bilmenin elbette yararı yok zararı vardır. Çünkü bu anlayış yaşayan kuşakların yaratma istencini kötürümleştirir; onları yalnız geçmişe yansılan robotlar yapar. Tutucular,

gericiler karamsar kişilerdir. Oysa, ne bugünün ne de yarının insanının yaratıcılığı, yeni kültür değerleri ortaya koyacağı konusunda karamsar olmaya hakkımız var. (...)"

İnsana gelince, Gökberk şöyle diyor: "Demek ki, insan sadece 'yaşamayı' istemiyor, 'iyi' de yaşamayı istiyor; sadece 'dünyada bulunmayı' istemiyor, 'dünyada iyi ve hoş olarak bulunmayı' da istiyor. Bu da insan için bir ana gereksinmedir. Bu ana gereksinme bakımından görüldükçe; teknik de,

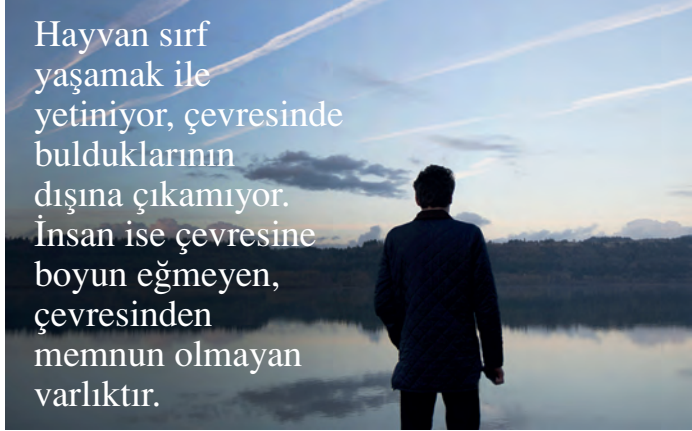
yaşamak için doğru-
dan doğruya gerekli olmayan gereksinmelerin giderilmesi için bulunmuş olan metotların ve araçların bir bütünü olur. Ve gerçekten de teknik, daha çok, bu gerekli olmayan şeylerin ortaya konmasıdır. Teknik ile iyi yaşamak birbirinden ayrılamazlar, birbirine sıkı sıkıya

bağlıdırlar. Hayvanın bundan dolayı tekniği yoktur. Çünkü hayvanı yaşamak ile yetiniyor, çevresinde bulduklarının dışına çıkamıyor. İnsan ise çevresine boyun eğmeyen, çevresinden memnun olmayan varlıktır. Onun, içinde yaşadığı doğa parçasından memnun olmayışı tekniği yaratabilmesinin, teknik bir varlık olabilmesinin çıkış noktasıdır."

"İyi yaşamak ne demektir?"

sorusuna da şöyle yanıt veriyor, Gökberk: "Yanıtı çok güç. Çünkü 'iyi yaşamak' değişmeyen bir şema değil, çağdan çağa, insandan insana değişen bir kavram. Teknik, son tanımımıza göre, iyi yaşama koşullarını gerçekleştiren bir etkinlikler dizisi olduğu için bu kavram da sürekli olarak değişir. (...) Yalnız, bu değişiklik hep bir ilerleme olmamıştır. Bir zamandan beri sürekli olan bir teknik ilerleme içinde bulunuyoruz. Bunun hep böyle olduğu sanılmamalıdır. Öyle

Hayvan sırf yaşamak ile yetiniyor, çevresinde bulduklarının dışına çıkamıyor. İnsan ise çevresine boyun eğmeyen, çevresinden memnun olmayan varlıktır.

hayat anlayışları olmuştur ki, hâlâ da vardır, bunlarda teknik ilerlemenin yolları kapalıdır: 'Bir lokma, bir hırka' felsefesine dayanan bir yaşama planında teknik ilerleme, yani 'iyi yaşama' gereksinmesini karşılamaya doğru bir ilerleme nasıl olabilir? Bu dünyayı gelip geçici bir misafirlik sayan bir anlayış, bu dünyayı değiştirip, onu, içinde daha iyi yaşanabilir bir hale sokmaya neden kalkışsın? Mekân ve zamanı

daha çabuk aşmak için otomobili, uçağı neden icat etsin!”

Türk Dil Kurumu Başkanlığını yürüttü yıllarca.

“İyi yaşamak” için tutulacak yolu da gösteriyor Macit Gökberk “Aydınlanma, insanın kendi suçu ile düşmüş olduğu ergin olmayış durumundan, yani kendi aklını bir başkasının kılavuzluğu olmadan kullanamayışı durumundan kurtulmasıdır. Demek ki ergin olmayışın nedeni, aklın

kendisinde değil, aklı kendisi kullanmayı göze alamayan, kullanma kararını veremeyen insandır. Bundan dolayı ‘Aklını kendin kullanma cesaretini göster’ sözü ‘aydınlanma’nın parolası olmalıdır. Doğa, insanları bir yabancıya bağlı olmaktan çoktan kurtarmıştır, ama insanların çoğu ömürleri boyunca erginliğe erişmemiş kalırlar. Çünkü tembel ve korkaktırlar; çünkü ergin olmayış çok rahattır:

“Benim yerime düşünen bir kitabım, vicdanım yerine geçen bir

papazım, perhizlerimi bildiren bir hekimim oldu mu, artık kendim zahmete katlanmama hiç gerek kalmaz.”

Ayrıca insanların çoğu erginliğe doğru bir adım atmaya sıkıntılı, hatta tehlikeli bulurlar. Bu yüzden bu gibileri gözetmeyi lütfen üzerlerine almış olan vasiler, bu konuda gerekeni yapmada himmetlerini esirgemezler: Önce güttük-

leri hayvanları aptallaştırırlar; bu sessiz yaratıkların kapatıldıkları yerden dışarıya çıkmalarını şiddetle yasak ederler; sonra da onlara tek başına yürümeye kalkıştırlarsa başlarına gelecek tehlikeleri anlatırlar... İnsanda ergin olmayış doğal bir durum olmuş; bundan kurtulmak çok güçtür. Ayrıca, yasalar, mevzuat, ergin olmayı sürekli olarak engeller. Bütün bu nedenlerden ergin olmayıştan kurtulup kendi başına güvenle yürüyebilen pek az kişi vardır. Ancak

Ergin olmayışın nedeni, aklın kendisinde değil, aklı kendisi kullanmayı göze alamayan insandır. Bu nedenle “Aklını kendin kullanma cesaretini göster” sözü "aydınlanma"nın parolası olmalıdır.

bağımsız düşünen birkaç kişi her zaman bulunacaktır. Bunlar, önce kendi boyunduruklarını atacak, sonra da insanın değeri ile bağımsız düşünen insan için bir ödev olduğu düşüncesini çevrelerine yayacaklardır.”

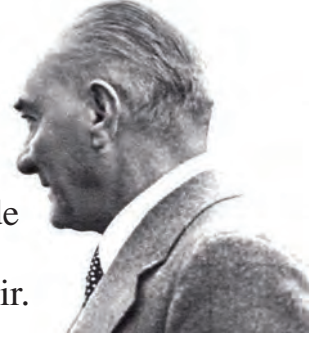
“Aydınlanma için özgürlükten başka bir şey gerekmez!” diyor, Gökberk: “Gerekli olan, özgürlüklerin en zararsız olanıdır: Akli her bakımdan, kamunun önünde açık olarak kullanmak özgürlüğü. Ne var ki, dört bir yandan ‘düşünmeyin diye bağırlıyor: Subay, ‘Düşünme, talimini yap’; papaz, ‘Düşünme, inan’; maliyeci, ‘Düşünme, öde’ diyor. Oysa aklın, kamu önünde kullanılması, yani bir kimsenin bilen bir kişi olarak aklını okurları önünde kullanması serbest olmalıdır. Aydınlanma ancak böyle sağlanabilir. (...)”

Mete Akyol’un dostu, çalışma arkadaşısı Abdi İpekçi 1979’da cinayete kurban gittiğinde susmayan aydınlardı, Gökberk:

“İpekçi, yazıları ve inançlarıyla hoşgörü düşüncesini sonuna kadar savunmuş bir yazardı, insanı, ‘insan’ yapan değerler, ancak bir özgürlük ve hoşgörü ortamında gerçeklik kazanabilir. Rönesans ve Reform sonrasında Avrupa’da ortaya çıkan ‘akıl kültürü’ Türkiye’ye ancak Tanzimat’la birlikte girebilmiştir. ‘Hoşgörü’nün temelinde, kuşkuculuk, vardır. Kişi, böylece kendi düşüncesinden bile kuşku duymaktadır. Hiçbir

düşüncenin, mutlak ve salt doğruluğu yoktur. Doğruya, ‘ileri’de varılabilir. ‘Çoğulcu Demokrasi’de de, tüm düşünceler’in kendi içinde bir doğruluğu vardır. Türkiye’de bugünkü terör ve anarşinin altında, hoşgörü olmayışı yatmaktadır.

Atatürk’ün büyük hoşgürüsü
“Yurtta barış, dünyada barış” sözünde kendisini göstermektedir.

Atatürk’ün büyük hoşgürüsü ise, ‘Yurtta barış, dünyada barış’ sözünde kendisini göstermektedir. Barış, ancak kendi düşüncesinin karşısındaki inançlara da hoşgörü gösterilirse olabilir. (...)”

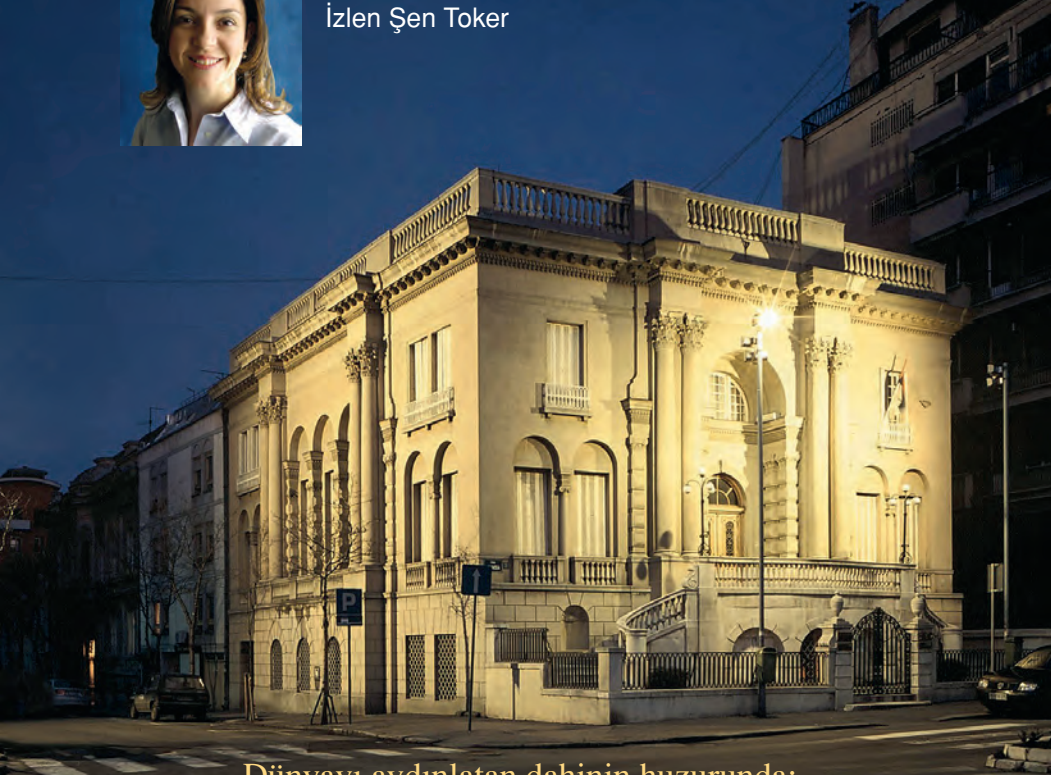
Gökberk: “Şimdi yeni bir durum karşısındayız; Atatürk kavramına zorunlulukla bağlı olan devrimleri, bundan önceki yıllarda alıştığımız gibi, duygularımızın coşkunluğu ile alkışlamak bundan böyle yetmeyecektir. Bu değerlerin artık aklımızla hesabını çıkarmak zorundayız. Bu soğukkanlı hesap, belki de, devrimleri bilerek bilmeyerek alkışlayanların sayısını azaltacaktır. Geriye kalanlar, ne istediklerini bilenler olacaktır; bunlar inançlarını aydınlık düşüncelere dayattıkları için ne yapacaklarını da iyi bileceklerdir.” •

yasarozturkibd@gmail.com

Gezdikçe Gördükçe

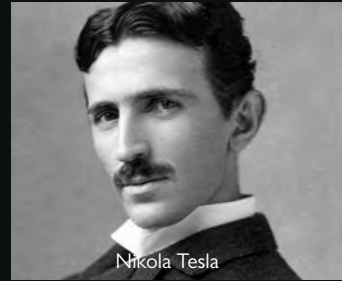
Izlen Şen Toker

Dünyayı aydınlatan dahinin huzurunda:

Nikola Tesla Müzesi

Nikola Tesla yalnızca bir dahi, mucit, mühendis ve bilim insanı değil, aynı zamanda tüm insanlığa elektrik sağlamayı amaçlayan, herkesin daha iyi ve barış içinde yaşadığı bir dünya düŐleyen bir hmanistti. Bu yüzden onun küllerinin de bulunduğu, Sırbistan'ın başkenti Belgrad'daki Nikola Tesla Müzesi'ne yürürken heyecan duyuyorum. İki katlı, müstakil binada yer alan müzenin önünde fotoğraf çektiren küçük bir ğrenci grubunun yanından

Nikola Tesla

Nikola Tesla'nın kişisel eşyalarının bulunduğu bölüm

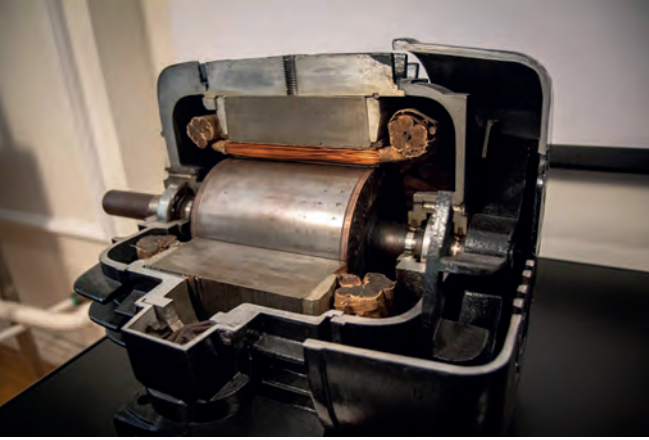
geçip içeri giriyor; belirli saatlerde düzenlenen İngilizce tura bilet alıp, tur başlayana dek müzeyi kendim geziyorum.

Tesla'nın 1943 yılındaki ölümünden sonra kişisel arşivi ve eşyaları kızkardeşi Marica'nın oğlu olan yeğeni Sava Kosanovic'e kalmış. Onun bağışıyla Belgrad'a getirilen arşiv ve eşyaların bulunduğu bu müze 20 Ekim 1955 yılında halka açılmış. Tesla'nın ölümünden sonra yakılan bedeninin külleri de 1957 yılında kalıcı olarak giriş katındaki özel bir bölümde sergilenmeye başlamış. Müze, Tesla'nın kişisel

Tesla'nın yaşamını anlatan film gösterimi

arşivini koruyarak anısını yaşatırken aynı zamanda da onun orijinal çalışmalarıyla ilgili bilimsel araştırma ve yayınlar yapıyor. 2015 yılında yenilenen Araştırma Merkezi ise öğrencilerin ve araştırmacıların tüm arşivin yer aldığı veri bankasına dijital ortamda erişebilmesini sağlıyor. Tesla'ya ait 164.000'e yakın orijinal doküman, not, hesaplama, çizim, mektup içeren arşiv ile kitaplar, dergiler, fotoğraflar ve kişisel eşyalar müzeye ait olsa da bu eşyaların çok az bir kısmı

İlk alternatif akım motoru prototipi

binanın giriş katındaki bölümde sergileniyor. Birbirine geçişleri olan küçük bölümlerde Tesla'nın yaşam öyküsü; kitap, gözlük, şapka, eldiven, saat, yazı malzemeleri, kasa gibi kişisel eşyaları, elektriğin öyküsü, polifaz sistemi ve uygulamaları, Tesla bobini ve uygulamaları ile içinde küllerinin olduğu metal küre yer alıyor. Tur saati geldiğinde genç rehberimizin yönlendirmesi ile köşedeki sandalyelere oturup önce Tesla'nın yaşamını anlatan kısa bir film izliyoruz. 10 Temmuz 1856'da Smiljan kasabasında doğan Sırp asıllı Amerikalı mucitin yaşamı hakkında bilgi ediniyor; ailesinin etkisinin, kitap sevgisinin, Avrupa'daki güçlü teknik eğitiminin ve Amerika'da yüksek maliyetli deneyler yapma imkânının buluşlarına katkısını görüyoruz. Budapeşte, Paris ve Amerika'daki çalışma dönemleri, Edison ile tanışması, Niagara Nehri

üzerindeki ilk hidroelektrik santrali ve diğer buluşları ile çalışmalarını anlatan film, 1943 yılında 86 yaşında ölümüyle sonlanıyor.

Bu kez rehberimiz odadaki maketler üzerinden onun buluşlarını anlatmaya başlıyor. Tesla'nın geliştirdiği elektronik motorun günümüzde çamaşır makineleri, saç kurutma makine-

leri gibi pek çok makinede kullandığını söylüyor. Onun anlattıklarını dinledikçe 1919 yılında Electrical Experimenter dergisine yazdığı 6 makeden oluşan otobiyografisi "Buluşlarım" kitabında okuduklarımı hatırlıyorum. Tüm buluşlarını önce kafasında hayal ettiğini, çizimleri zihninde yapıp, aletleri zihninde çalıştırıp deneyip sonuçlandırdıktan sonra birebir uyguladığını okumak beni şaşırtmıştı.

Sonra rehberimiz bizi Tesla'nın 1898'de, Madison Square Garden'da dünyaya gösterdiği ilk uzaktan kumandalı model teknenin maketinin önüne getiriyor. Tesla, teknenin içindeki radyo alıcısı sayesinde seyircilerin isteği doğrultusunda ileri gitme, sağa veya sola dönme, durma, geri gitme, ışıkları yakıp söndürme gibi çeşitli hareketleri uzaktan kumanda ile yaptığından bu gösteri tüm seyircileri hayran bıraktığı gibi günlük gazetelerin ön

Tesla bobini ile yapılan deney deneyimi

sayfalarında da yer almış. İzleyicilerin bir kısmı Tesla'nın bunu beyin gücüyle yaptığını düşünmüş. Oysa gerçek olan onun doğanın işleyişini bizim göremediğimiz bir yetenekle görebildiği ve buluşlarını da bu

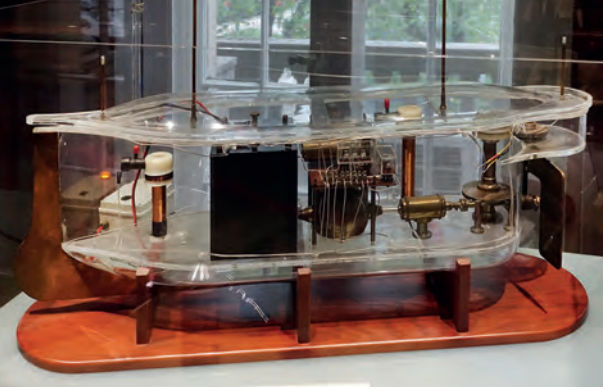
yönde yapabildiği idi. Bu kısa turun son bölümünde *"Buluş, insanın yaratıcı beyninin en önemli ürünü. Yaptığım her şeyde bana rehberlik eden arzum, doğanın güçlerini insanlığa hizmet için kullanabilme arzusudur."* diyen bilim insanının geliştirdiği Tesla Bobini'nin önüne geliyoruz. Rehberimiz *"Kimler bu deneyin parçası olmak ister?"* deyince hemen gönüllü oluyorum.

Gruptaki beş kişiyle birlikte kollarımızı havaya kaldırıp bize verilen floresan lambaları bobine doğru tutuyoruz. Rehberimizin bobini çalıştırmasıyla kablosuz elektrik iletimiyle elimizdeki lambalar

yaniyor. O an *"Para benim için insanların ona atfettiği gibi bir değer taşıyor. Ben bütün paramı, insanoğlunun hayatını kolaylaştıracak icatlar yaptığım deneylerime yatırdım."* diyen Tesla'ya bir kez

Nikola Tesla:
Bu yeni dünya,
güçlülerin
zayıfları,
kötülerin
iyileri istismar
etmeyeceği,
fakirlerin
zenginlerin
zorbalığıyla
aşağılanmaya-
cağı bir dünya
olmalı.

Tesla'nın uzaktan kumanda ile
yüzdürdüğü gemi maketi

daha hayranlık duyuyorum.

“Bilim insanı hemen sonuç elde etmeyi amaçlamaz. O bu ileri fikirlerin kolayca ele alınacak olmasını beklememelidir. Onun çalışması tohumu eken birisi gibi olmalıdır gelecek için. Onun görevi sonraki gelenler için zemin hazırlamak ve yol göstermektir. O yaşıyor, uğraşıyor ve umut ediyor olmalı.” diyerek yaşadığı pek çok zorluğa rağmen pes etmeden, merak etmeye, düşünmeye, denemeye ve geliştirmeye devam ettiği için; buluşlarıyla yaşamımıza katkıda bulunduğu, gelecekle ilgili

İçinde Nikola Tesla'nın
küllerinin bulunduğu metal küre

öngörülerıyla gençlere ilham verdiği için onu saygıyla anıyorum.

Henüz hâlâ gerçekleşmemiş olsa da, 1942 yılında defterine yazdığı şu nottaki dileklerine yürekten katılıyorum:

“Bu savaştan yeni bir dünya doğmalı, insanlığın fedakârlıklarını haklı çıkaracak bir dünya. Bu yeni dünya, güçlülerin zayıfları, kötülerin iyileri istismar etmeyeceği, fakirlerin zenginlerin zorbalığıyla aşağılanmayacağı bir dünya olmalı. Akıl, bilim ve sanat ürünlerinin bireylerin bencil servetler elde etmesine değil, tüm insanlığın barış içinde yaşaması için topluma hizmet ettiği bir dünya. Bu yeni dünya, aşağılanmış ve ezilenlerin değil, eşit saygınlıkta ve insana saygı duyulan özgür milletlerin ve özgür insanların dünyası olmalı.”

Müzeden ayrılmadan önce yalnızca dünyamızı değil, zihinlerimizi de aydınlattığı için ona çok teşekkür ediyorum. •

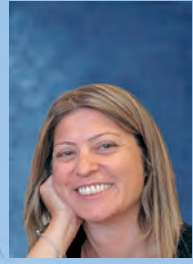
izlensentokerbd@gmail.com

- Nefretiniz elektriğe dönüştürülebilseydi, bütün dünyayı aydınlatırdı.
- Erdemlerimiz ve kusurlarımız birbirinden ayrılamaz, güç ve madde gibi. Onlar ayrıldığında insan bir hiçtir.

Nikola Tesla

Anne Babalarla Başbaşa

Nilay Karatosun

Anne Babalığın Temel Taşları ②

Çocuğunuzu
mutlu ve bağımsız
bir birey olmaya
hazırlıyor musunuz?

(Mayıs sayımızdan
devam)

6 Çocuğunuzun iyi bir iş ahlâkı geliştirmesine yardımcı olun.

Günümüzün iş hayatında organizasyonlar ve şirketler genç yetişkinlerin iyi bir iş ahlakına sahip olmalarını çok önemsiyor. Genç çalışanlarının işe sahip çıkmasını ve çözümlerin ortağı olmalarını bekliyor. Sadece kendini düşünen

bencil, sırtını başkalarına yaslayan, alacağı terfiden başka şey düşünmeyen ve her şeyden şikayet eden çalışan profili istenmiyor. Çocuğunuzun gelişme döneminde ona iş ahlakı kazandırmazsanız, evi terk ettiklerinde birden bire bu yönlerini geliştirmelerini bekleyemezsiniz. Bu alışkanlığı geliştirmenin yolu tekrar, gayret, öz-disiplin, azim ve iyi işi çıkarmaya odaklanmaktır. Çocuğunuza farklı ortamlarda çalışma fırsatları sağlayın ve zor

durumların üstesinden gelmesine destek olun.

7 Güçlü bir özsaygı sağlayın

Ergenlerin talihsiz bazı olaylara karışmaları veya yapmaları maalesef akran etkisine karşı duramamalarından kaynaklanmaktadır. Sevildiklerinden, değer gördüklerinden, kabul gördüklerinden emin değillerse

başlarını derde sokacak durumların içine düşme olasılıkları artar. Kendilerine güvenleri olmadığı için hayır demekte zorlanırlar. Kim olduklarından ve kim olmak istediklerinden emin değillerdir. Ergenlikte bazı saçma şeyler yapmaları normal ve kaçınılmazdır. Oysa ebeveynler çocukları hata yaptığında onların yanında durup hatalarını

fark etmelerine yardımcı olmak yerine azarlama veya cezalandırma ile soruna yaklaşıyor. Aşırı tepki özsaygıya zarar veren en büyük etken. Genç yetişkinlerin bilgelik yolunda öğrenecek çok fazla şeyleri var. Mutlu bir gelecek yaratmaları için çocukluğun görünmez tehlikelerine göğüs gerebilmeleri güçlü bir özsaygı geliştirmelerine bağlıdır.

8 Tutkularını destekleyin

Tutkularımız ve ilgi alanlarımız değişim içindedir. Ancak onları zamanında yaşamak çok önemli. Ben 10 yaşlarında iken buz pateni tutkum vardı. 20 li yaşlarda tenis oldu, 30'larda pilates, şimdilerde ise yürüyüş tutkum var.

Oğlum liseye başladığında sıkı bir metal müzik tutkunuyken son günlerde caz ve blues hayranı olmaya başladı. Herkesin farklı bir tutkusunun olması çok doğal. Anne çok başarılı bir konuşmacı iken,

Çocuğun tutkusu ne olursa olsun önemli olan onu ortaya çıkarması için fırsatlar yaratılmasıdır.

kızının bir koltukta sessizce kitap okumayı sevmesi, ya da baba tam bir futbol fanatığı ise oğlunun tenis tutkunu olması çok doğal. Önemli olan çocuğun tutkusu ne olursa olsun onu ortaya çıkarması için fırsatlar yaratılması.

Çocuğun yaptığı bir şeyden heyecan duyması çok önemli, her ne yapıyorsa zararlı ve bağımlılık yaratan bir şey olmadığı sürece. Çocuğunuzun hayatta prim yapmayacak tutkularına bu yere varmaz diye karşı çıkmayın. Önemli olan gençlik dönemlerinde heyecanla tutkularının peşinden gitmeleridir. Bir aktivite ile uğraşmak çocuğunuzun inanılmaz geliştirecektir. Hiç bir aktivite yapmayan ve sıkılan çocukları görmek beni çok üzüyor.

9 Bildiklerinizi öğretin

Günümüzde genç yetişkinler yaşam becerileri kazanmak için kurstan kursa koşuyorlar; yemek pişirme, ev idaresi, para yönetimi vs. Bir yumurta bile kırılmayan, tek başlarına kaldıklarında sudan çıkmış

Çocuklarınıza bildikleriniz öğretin. Bazı pratik becerileri öğrenmek hayat kurtarıcıdır.

balığa dönen genç yetişkinlerin sayısı gün geçtikçe çoğalmakta. Çocuklarınıza bildikleriniz öğretin. Bazı pratik becerileri öğrenmek hayat kurtarıcıdır. Çocukların öğrenip geliştireceği bir dizi beceri var; iletişim ve ilişki yönetimi, pratik yaşam becerileri, akıl yürütme ve düşünme becerisi, değerler ve karakter gelişimi. Tüm bunların öğrenilmesini şansa

bırakamayız. Onlara aile sorumlulukları ve görevleri verin ve kendi başlarına yapmalarına izin verin. zorluklarla başedebilen kişi olmak bir kader değildir.

10 Çocuğunuza düşünmeyi öğretin

Ergenlik döneminde çocuklar çok aptalca şeyler yaparlar ve genel kanı bu durum olgun olmamanın bir parçası olarak yorumlanır ve büyüdüklerinde bu tür şeyler yapmayacakları düşünülür. Oysa bir çok beceri ergenlik döneminde öğreniliyor. Beceriler de pratik yapıla yapıla

Birçok beceri ergenlik döneminde öğrenilir

ve tekrarlı tekrarlı alışkanlık haline dönüşüyor.

Analiz etme, mantıklı düşünme, problem çözme gibi beceriler öğrenilebilen becerileridir. Bu beceriler ise soru sorarak, çocukları düşünmeye teşvik ederek gelişiyor. Onların yerine soruları cevaplandırdığınızda, yapmaları gereken işleri siz yaptığınızda bu becerileri geliştirmesini ve kullanmasını bekleyemezsiniz.

Etrafınıza bakın, çok çalışkan, işlerinde çok başarılı kişiler göreceksiniz, ancak bu demek değildir ki bu kişiler yaşamlarında kritik düşünme ve problem çözme becerisine sahiptir. Çocuğunuzun düşünmesine, analiz etmesine destek olacak soru sormayı öğrenin.

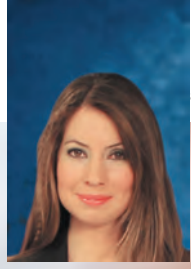
Bu temel taşları bilmek kolaylıkla uygulanabilecekleri anlamına gelmiyor tabii ki. Ancak alışkanlıklar tekrar edilerek ve üzerinde çalışılarak öğreniliyor. Anne babalar için de geçerli bu kural.

Çocuk yetiştirmek gibi bir mucizeyi gerçekleştiriyor ve kendine değer veren bağımsız bireyler yetiştirmek için bu temel taşları pratik etmeye başlamak her şeyde de geçerlidir. •

nilaykaratosunbd@gmail.com

Neler Olmuyor ki Dünyada

Sezin San Sungunay

Dünyanın En Yaşlı İnsanı

Dünyanın en yaşlı insanı Nabi Tajima, 117 yaşında tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti. Tajima, 7 ay önce, Jamaikalı Violet Brown'un ölümünün ardından dünyanın en yaşlı insanı ünvanını almıştı. Tajima'nın hayatını kaybetmesinin ardından yine Japonya'da yaşayan 112 yaşındaki Masazo

Nonaka, dünyanın en yaşlı insanı ünvanının sahibi oldu. Tajima'nın 160'dan fazla torun sahibi olduğu belirtiliyor. Japonya'da yüz yaşını geçen insan sayısı 1963 yılında 153 iken, bu sayı geçen yıl 67 bin 824'e yükseldi.

2 Ömrü Uzatan Etken

Avusturya'nın başkenti Viyana'da araştırmacılar, uzun yaşamın nedenleri üzerine bir araştırma yaptı. Uluslararası Uygulamalı Sistemler Analizi Enstitüsü'nden Wolfgang Lutz ve ekibi, 1970-2010 yılları arasında 174 ülkede

kişi başına düşen gelir, yaşam süresi ve okullaşma yıllarının ortalamasını aldı. Ekip, aldıkları sonuçlarda eğitim ve farklı yaşam beklentileri arasında yakın bir ilişki olduğunu tespit etti. Araştırmaya göre, eğitim, yaşam beklentisinin artmasında paraya göre daha büyük bir rol oynuyor. Sonuçlar, zenginliğin yaşam beklentisini doğrudan uzattığı görüşünün çok da doğru olmadığını, eğitimin hem zenginlik hem yaşam beklentisini yükselten asıl etken olduğunu ortaya koydu..

3 Çocuk İstismarını Önlemek İçin Hindistan'dan Yasal Adım

Hindistan'da yaşanan tecavüz vakaları kitleleri ayağa kaldırdı. Özellikle Himalaya bölgesinde sekiz yaşında bir kız çocuğunun tecavüze uğraması ve öldürülmesi ülkede büyük tepkilere neden oldu. Hükümet harekete geçerek, 12 yaşın altındaki kız çocuklarına yönelik tecavüzün ölüm cezası ile cezalandırılmasını öngören bir kararname yayınladı. Hindistan Yüksek

Mahkemesi de tecavüz suçlarının daha etkin şekilde cezalandırılması için eyaletlerin yüksek mahkemelelerine talimat vererek, çocuk istismarı davalarının hızlandırılmasını istedi. Yüksek Mahkeme'nin verdiği bilgilere göre, Hindistan'da sonuçlandırılmamış yaklaşık 110 bin çocuk istismarı davası bulunuyor.

4 Yok Olmuş Gezegen

2008 yılında, Dünya'ya düşen elmas meteorunun Sudan'ın kuzeyindeki Nubian çölüne dağılan parçaları üzerinde inceleme yapan araştırmacılar önemli bir bilgiye ulaştı. Üç farklı mikroskopla inceleme yaparak, asteroidin

mineral ve kimyasal karakteristiğini ortaya koyan biliminsanları, elmas içinde bulunan bazı materyallerin 20 gigapascal üzerinde

oluşabileceği sonucuna vardı. Bu basınç seviyesinin ise ancak "büyük

bir gezegen gövdesinde" ortaya çıkabileceği belirtildi. Elde edilen bulgular, meteorun, Güneş Sistemi'nin ilk dönemlerinde yok olmuş bir gezegene ait olduğunu ortaya koydu.

5 Kosova Kızamık Salgınına Çare Arıyor

Kosova'nın kızamık salgını ile başı dertte. Prizren kentinde 120 günde 556 kızamık vakasına rastlandı. Ağırıklık olarak bebek ve çocuk hastaların bulunduğu hastanelerde boş yer kalmadı. Eylül 2017'de ilk vakaya rastlanırken, yılbaşı sonrası hastalık hızla arttı. Salgına gerekçe olarak, ailelerin bebeklerine aşı yaptırmaktan kaçınması gösteriliyor. Ülkede bir kaç yıl önce yapılan "aşılardan otizme neden olduğu" açıklamaları sonrası aileler, çocuklarına kızamık aşısı yaptırmak istememişti.

6 AB Arıların Korunması İçin Harekete Geçti

Avrupa Birliği, arılara zarar veren üç böcek ilacının açık havada kullanımını yasakladı. Avrupa

Birliği Komisyonu, "neonicotinoid" adlı pestisitlerin arılara zarar verdiğini, bu nedenle seralar harici kullanımının yasaklandığını açıkladı. Arıların korunmasının biyolojik çeşitlilik, gıda üretimi ve çevre açısından önemine vurgu yapıldı. Bu zirai maddelere getirilen yasak, 2019 yılı itibarıyla yürürlüğe girecek. Ölümünden önce arılar üzerinde çalışan Albert Einstein 'Arılar yok olursa insanlığın sadece 4 yıl ömrü kalır' şeklinde bir öngöründe bulunmuştu.

7 Tac Mahal'de Kirlilik Alarmı

Hindistan, renk değiştiren Tac Mahal için çare arıyor. Anıtın rengindeki değişikliğe hava

kirliliğinin yanı sıra şantiyelerin yaydığı tozlar, molozlar ve böcek dışkılarının yol açtığı belirtiliyor. Anıtın hemen yanında bulunan

Yamuna Nehri'nin çok kirlenmiş olması nedeniyle bölgedeki sinek nüfusunda ciddi bir artış yaşanıyor. Hindistan hükümeti Tac Mahal yakınlarındaki binlerce fabrikanın kapatılması ve başka bölgelere taşınması yönünde talimat vermişti. Ancak Anıtın korunması için daha etkin bir çaba gösterilmesi gerektiğini savunanlar, hükümeti yeterli çalışmayı yapmamakla suçluyor.

8 Hawking ve Öğrencisinden Ezber Bozan Makale

Thomas Hertog ve Stephen Hawking

“Evren sonsuz değil.” Bu tespit Dünyaca ünlü fizikçi Stephen Hawking’in ölmeden önce Thomas Hertog ile birlikte “big bang” hakkında yazdığı son makaleden. İki bilim insanı Evrenin sonsuz olmadığını, onun sürekli genişlediği ve daha önce düşünülenlerden çok daha basit bir yapıda olduğu vurgulandı. Hawking çalışmada, evrenin “makul derecede düzgün ve küresel olarak sınırlı” olduğunu ve “fraktal” olmadığını ifade etti. Profesör

Hertog, çoklu evren teorisinin test edilememesinden dolayı, kendi evrenimiz hakkında hiçbir zaman yeterli bilgiye sahip olamayacağını savundu. Hertog, Hawking ile birlikte önerdikleri yeni modelin evreni daha küçük ve düzgün bir şekilde ele aldığını açıkladı.

9 Gıdalara Renk Veren Böcek

Dondurmalardan, meyveli yoğurtlara, meşrubatlardan boyalı kek kremlarına kadar kırmızı renk içeren hemen her işlenmiş gıdada karmin böceklerinin izleri var. Özellikle Peru’da endüstriyel ölçekte yetiştirilen karmin böceği pek çok ruja da kırmızı rengini veriyor.

Karmin böceğinin ezilmesiyle elde edilen kırmızı renk, ısı değişikliklerine uzun süre dayanabiliyor ve canlı rengini kaybetmiyor. Karmin böceğinin doğal bir ürün olduğu ve kimyasal ürünlerden daha avantajlı olduğu savunuluyor.

Ancak herkes ürün etiketlerinde kırmızı renk için daha net ifadelerin kullanılması gerektiği görüşünde. •

sezinsansungunaybd@gmail.com

HAZİRAN AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

Satranç Çözümleri

OYUN SONU: Romanovsky,
1938 Beyaz Kazanır
1.Şg5 Şa2 2.Şg6! Ka6+ 3.Şf5
Ka7 4.Şe5 Şa3 5.Şd5 Şa4 6.Şc5
Şa5 7.Kc8! Kxh7 8.Ka8+# 1-0

ATAK: Koffman – Saketi
Beyaz Kazanır
1.Ke8+ Şd7 2.Ke3 Vh4 3.Kxd4+
Vx4 4.Kd3 Vxd3 5.Ae5+ 1-0

“Bilginizi Denetleyin”

- 1-(a) Matematik
- 2-(c) Çökelek
- 3-(c) Baykuş
- 4-(c) Futbol
- 5-(c) Isırganotu
- 6-(a) Sekoya Ağacı
- 7-(a) Yeni Zelanda
- 8-(c) Kartal
- 9-(a) Mısır
- 10-(b) Pasifik Okyanusu
- 11-(a) İdil Nehri
- 12-(a) İtalya

- 1-(c) Karamsar
- 2-(b) Veri
- 3-(a) Sergilik
- 4-(c) Yumur
- 5-(b) Yırtıcı, saldırgan
- 6-(c) Üst Sınır
- 7-(d) Tıpkıçekim
- 8-(d) Tatbilir
- 9-(a) Düzenleme
- 10-(d) Ruhsal gerilim
- 11-(b) Saplantı, ruh bilimi
- 12-(b) Kurgu
- 13-(d) Konak
- 14-(c) Kötümselik
- 15-(d) Takma

Kare Bulmaca

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

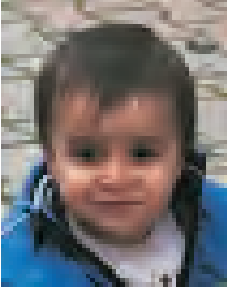
Emir Köse, *Moskova*

Nehir Güney Güzel,
Ankara

Aras Sevim, *İstanbul*

Mehmet Emir Okuyan,
Adana

Nihat Yusuf Okuyan,
Adana

Renk Büyüktopbaş, *İstanbul*

Kağan Mumcu, *Trabzon*

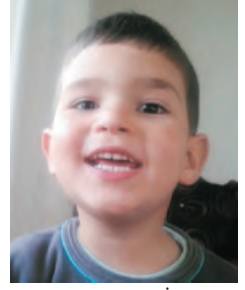
Zeynep ve Zehra Çetinkaya, *İsparta*

Çınar Aras Ekinci, *Ankara*

Ecrin Hemşinli, *Rize*

Emirhan Yönet, *İstanbul*

Yiğit Özcan, *Ankara*

Defne Akpınar, *Sivas*

Bartu Balcı, *İstanbul*

Aras Geçener, *Ankara*

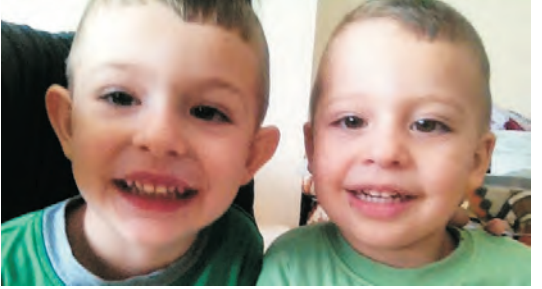
Tarık Aydoğan, *Manisa*

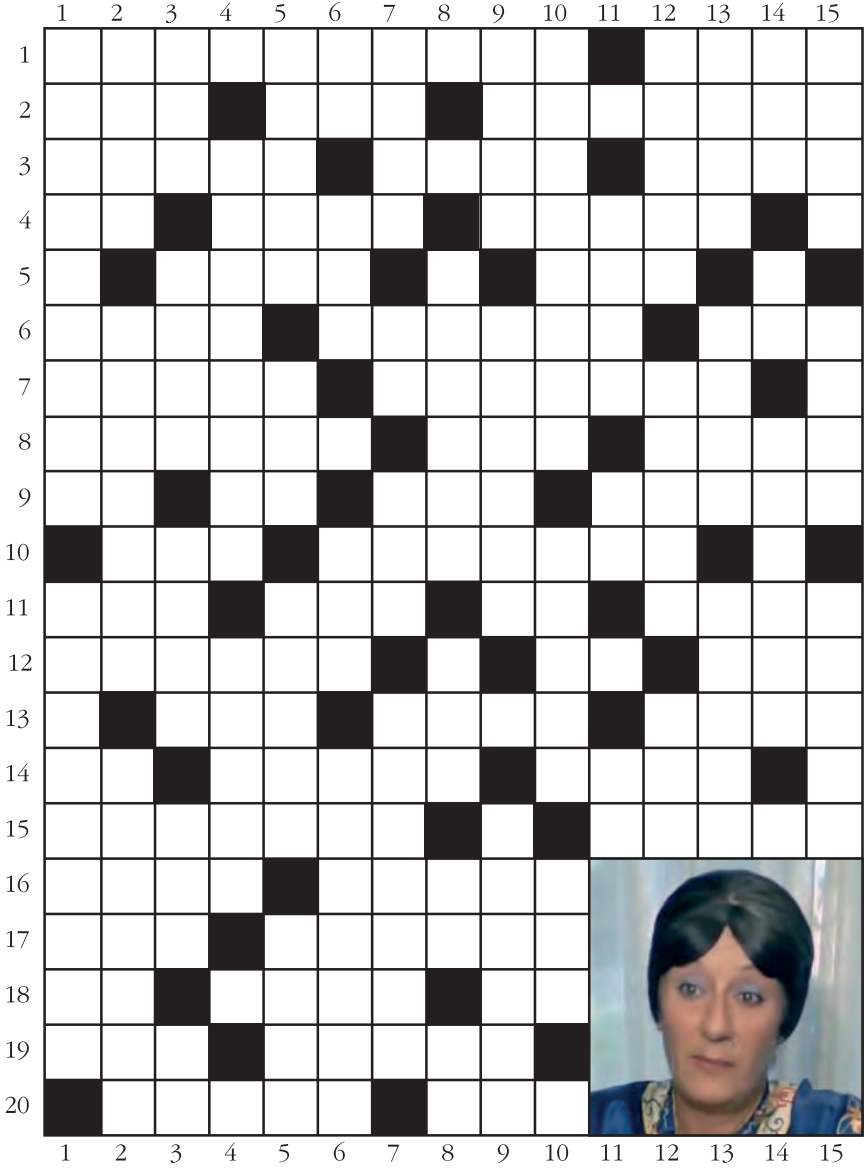
Umut Aydın, *Ankara*

Zeynep Ahsen Meşe,
Giresun

Haluk ve Mete Bayrak, *Ankara*

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

Bulmaca

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA: 1-Geçtiğimiz günlerde yitirdiğimiz fotoğrafta görülen oyuncu ve opera sanatçımız.-Antalya körfezi ile Fethiye körfezi arasında uzanan yarımada. 2-Baston.- Bir renk.- 1878'de Kars'a yerleştirilen Rus kökenli dini azınlık grubu. 3-Tam isabet anlamında bir sözcük.- Ermiş, ulaşmış.- Gemilerde maçuna ve başka makinelerin çevrilmesi için verilen komut. 4-Radonun simgesi.- Bir günün veya olayın arkasından gelen zaman. -Bir şeyin en uygun zaman veya durumu. 5-Pirinç ve şeker kamışından elde edilen bir tür rakı.-Kur'anda bir sure. 6-Bir kimse veya nesnenin başka bir kişi veya şey üzerindeki gücü.-Trakya'da Türkiye-Yunanistan sınırı olan hudut kapısı.-Bir tembih sözü. 7-Sık sık ufak kazalar yapan kimse.-Vücuttan çıkan salgılar. 8-Cüzzama verilen bir ad.-İsviçre'de bir akarsu.-İzmir'in bir ilçesi. 9-Boru sesi.-Rubidyumun simgesi.-Başlangıçta yer alan.- Sharon Stone'un 1991 yapımı bir filmi. 10-Eski dilde mavi.- Topluca öldürme, kırım. 11-Masallarda adı geçen efsanevi dağ.-Güneş doğmadan önceki alaca karanlık.-Şarkı, türkü.-Sözleşme. 12-Kazak başkanlarına verilen ünvan.-Müstahkem yer.-Fütüvvet şeyhi. 13-Rudyard Kipling'in bir yapıtı.-Norveç'in para birimi.- Doymuş hidrokarbon sınıfından, gaz halinde, doğal gazda bol bulunan bileşik. 14-Beyaz.- Tarımsal.-Uluslararası Hava Taşımacılığı Birliği'nin kısa adı. 15-Mürekkap balığının bir türü.- Türk müziğinde bir oyun havası türü. 16-ABD'de bir eyalet.- Bir insanın ruhsal gücü. 17-Çeşitli tahıl tohumlarının damıtılması ile hazırlanan sert bir içki.-Uzunca bir tür Japon kılıcı. 18-Bir zaman birimi.-İçkinin yanında alınan genelde soğuk yiyecekler.-Türkiye'nin plaka imi. 19-Kötü, fena.-İyon denizinde Yunanistan'a ait turistik bir adanın merkezi olan şehir. 20-Bolluk, bereket.-Yeryüzü.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1- '..... .. Siyavuşgil (Yedi Meşaleciler topluluğunun kurucularından olan çevirmen, şair ve yazarımız.-Ülkemizde her yıl düzenlenen tarihi güreş turnuvası. 2-İlham.-Yönerge.-Hiçbir zaman,asla anlamında bir sözcük. 3-Bir ilimiz.-İsrail'in kuzeybatısında bir liman kenti.- Eski dilde ufuklar.-Bilgisayar dilinde yerel bölge şebekesinin kısa yazılışı.- Bir nota. 4-Yaşlanma ile ilgili sağlık konuları üzerinde duran tıp dalı.- Gülmece. 5-Yunan klasik devrinde, sitenin yönetimi, politika ve ticaret işlerini konuşmak için halkın toplandığı alan.-Barınılan, iskan olunan yer. Genelge.-Aynı biçimde anlamında bir sözcük. 6-Bir alan ölçüsü birimi.-Türkiye Kömür İşletmelerinin kısa adı.-'Mavi' (Stevan Riley'in 2007 yapımı bir gerilim filmi).-İslamiyette kutsal bir ay. 7-Bir daha, gene anlamında bir sözcük.- Matematikte sabit sayı.-'.... Fleming (James Bond serisinin ünlü yazarı).- Sütte ve yumurta sarısında bulunan, A vitamininin öncüsü olan, sarı ve portakal renkli bir pigment. 8-Ana maddesi katran olan ve yolların kaplanmasında kullanılan karışım.- Emsallerine göre daha cüsseli olan.-Eski Mısır'da güneş tanrısı.-Uzaklık işareti. 9-Hatay ilinde bir ova.-Trabzon'un bir ilçesi.-Kedigillerden yırtıcı, etçil, memeli bir hayvan. 10-Necati Cumalı'nın bir yapıtı.- Söylenen sözün tersini kastederek kişiyle veya olayla alay etme.-Bir çoğul eki. 11-Cami, mescit gibi yerlerde vaizlerin yaptığı dinî konuşma.-Eski dilde su.-İskambilde birli. 12-Denizli'nin bir ilçesi.-Tayin etme.-Hitit. 13-Toprağa ürün ekme işi.-Ahlaka uygun olan.-Arap Yarımadasında bir ülke. 14-Bir yağış türü.-Kemiklerin yuvarlak ucu.-Güzel hoş koku. 15-Kur'anda bir sure.-Eski Roma takviminde mart ayına verilen ad.-'..... Brass' (Posta Kutusu, Kara Panter filmlerinden tanıdığımız ünlü İtalyan yönetmen).

filizoskaybd@gmail.com

Satranç

Mustafa Yıldız

**BOSNA AÇIK'TA CAN BİRİNCİ,
YILMAZ ÜÇÜNCÜ**

4 -11 Mayıs 2018 tarihlerinde Saraybosna'da düzenlenen geleneksel Bosna Açık Turnuvası'nı GM Emre Can yenilgi almadan 7,5 puanla kazandı. Aynı turnuvada diğer büyük ustamız Mustafa Yılmaz da 7 puanla 3. oldu.

Emre Can - Ante Brkiç, 9. Tur

Artık oyun sonuna geçmek zamanı. Beyaz, vezir kanadında geçer piyon elde etme girişimini ağır taşların değişiminden sonraya bırakıyor ve hemen at-fil oyun sonuna geçiyor. **39.Kd8 Kxd8 40.Vxd8 Vxd8 41.Axd8 Şf8** [Şu 39.a5 sürüşünün sonucuna bir bakalım: 39...bxa5 40.b6! Ve6 (41. Ae7+ Mat tehdidinden dolayı fil ile b6 piyonunu alamaz.) 41.b7!! Kf8 42.Vxe6 fxe6 43.b8V Fxc2+ 44.Şg2 Kxb8. Beyaz çok üstün.] **42.Ac6 Şe8 43.Şf1 Şd7** Şahlar merkeze koşuyor. **44.Şe2 Şd6 45.f3 f5 46.Şd3 Ff2 47.g4 fxe4 48.fxe4 Şc5 49.Şe4 Şc4?** (49...Fg3 ile beraberlik şansını sürdürebilirdi.) **50.Ae5+ Şb3 51.Şd5 Şxa4 52.Şc6 Şb3 53.Ad7 Şc4 54.Axb6+ Şd3** Vezir kanadındaki serbest geçer piyon, oyunun sonucunu belirliyor. **55.Ad7 Fa7** Artık her hamle kazanır. **56.g5 Şe4 57.Af6+ Şf4 58.Axh7 Şg3 59.Şc7** Siyah terk etti. **1-0**

Zdenko Kozul - Mustafa Yılmaz, 8. Tur

23...Kxe4!! Kozul, darbeyi beklemediği yerden alıyor. **24.fxe4 Ae5** (Tehdit: Af3, şah, vezir ve kale çatalı.) **25.Ah2 Ahf7 26.Ff4 Fb5! 27.Fxe5 Axe5 28.g5 Vc8** Vezir de şah kanadındaki savaşıma katılmaya çalışıyor. **29.Şg2 Ad3 30.Ag4** (30.Ke3 daha iyi.) **30...Axe1+ 31.Ve1 Fd7** Kalite kaybı giderildikten sonra siyah şah kanadına yükleniyor ama onun asıl gücü vezir kanadında geçer piyon oluşturmaya hazır konumu. **32.Vg3 Fxe4 33.Vxe4 Vxe4+ 34.hxe4 c4 35.Ae3 Fxb2 36.Axc4 Fe5 37.Şf3 b3 38.Şe3 b2 39.Aa3 Şg7 40.Şd3 h5!** Beyaz, iki kanatta da savaşımayacağını anladı ve terk etti. **0-1**

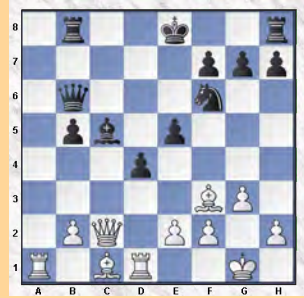

KALİTE FEDASI

Pratikte kalite fedası sıklıkla yapılır. Tahtada iki tarafın kuvvetlerinin eşdeğerde konuşlanmaması durumunda konumu çok iyi irdelemek gerekir. Çok etkenin göz önünde bulundurulması gerekir; şahların konumu, kaliteyi karşılayan aletin (fil veya at) aktifliği, rakip kalenin aktifliği, geçer piyon oluşturma olasılığı, uzun süreli girişim gücü vs.

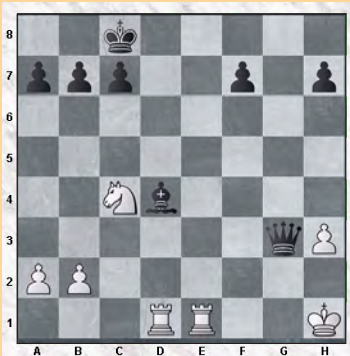
Alekhine -Junge, Prag, 1942

1.Ka6! Vxa6 Rakip şahı merkezde tutmayı amaçlayan kalite fedası. 2.Vxc5 Ve6 (2...Ad7 3.Fc6 f6 4.Vd6) 3.Fc6+ Ad7 (3...Şd8 4.Fd2 b4 5.Va5+) 4.Fxd7 Şxd7 5.Va7 Şc6 (5...Şc8 6.Fd2 Ayrıca 5...Şd6 6.f4 f6 7.Fxe5+ fxe5 8.Ff4 exf4 9.Vxd4 dikkate değer.) 6.Fd2 Khc8 7.e4! Vb3 (veya 7...dxe3 8.Fxe3) 8.Ka1 b4 (8...Kb6 9.Kc1+) 9.Ka6+ Şb5 10.Ka5+ Şc6 (10...Şc4 11.Va6+) 11.Vc5+ Şd7 12.Ka7 Siyah terk etti.

(Başarıya Giden Yol/ Peyço Peev)

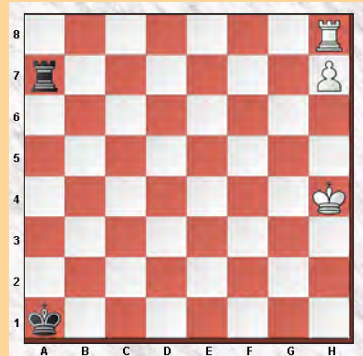
ATAK Koffman – Saketi

Beyaz Kazanır

mustafayildizbd@gmail.com

OYUN SONU Romanovsky, 1938

Beyaz Kazanır

Çözümler 151. Sayfadadır.

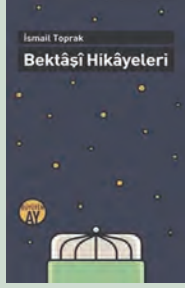

Bize Gönderilen Kitaplardan

Bektâşi Hikâyeleri

İsmail Toprak

Büyüyenay
Yayınları

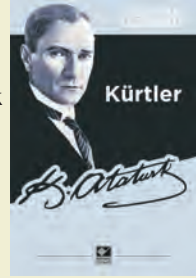
Toplum duygu ve düşüncelerini açıkça dile getiremediği zaman mizaha başvurur: “Güleriz ağlanacak halimize!” Böylesi sıkıntılı dönemlerde mizah patlaması olur. Mizaha “güldürmek eğlendirmek amacıyla söylenen söz veya hikâye, şaka anlamında, Latife” denilse de özünde “açıkça anlatılamayan ancak rumuzlu olarak ehline sezdirilen ince anlam” taşır. “Bektâşi; imam ve cami ile arası hoş olmayan, Nasreddin Hoca gibi şakacı, güler yüzlü, zeki; Bekri Mustafa gibi de işret ile arası iyi halk adamını temsil eder. Bu sebeple anlatılan hikâyeler bazen Nasreddin Hoca fıkraları, bazen Bekri Mustafa fıkraları bazen de daha güncel fıkra tiplerini ile anlatılan fıkralar arasında görülebilir. Bektâşi, XIII. yüzyılda yaşamış olan Hacı Bektaş Veli’yi pîr kabul eden tarikat mensubu olmakla birlikte hikâyelerdeki Bektâşi tipi, Bektâşi Tarikatı mensuplarının aynen karşılığı değildir.” Vali ile görüşmesine

izin verilmeyen Bektâşi, kardeşiyim, iki derece büyüğüm diyerek içeri alınır. Paşa hayretle sorar: “Valinin biraderiyim, demişsiniz. Hâlbuki ki ben sizi tanımıyorum.” “Evet, siz de ben de beni Adem evladı olduğumuz cihetle kardeş değil miyiz?” “Pekâlâ! Sonra ondan büyüğüm demişsiniz?” “Zatîâliniz şimdi nesiniz?” “Valiyim, vezirim!” “Yarın, öbür gün, velhasıl bundan sonra ne olacaksınız?” “Kaderimde var ise Sadrazam olurum!” “Sonra?” “Sonrası hiç!” “İşte duacımız şimdiden hiç olduğum cihetle derece olarak sizden büyüğüm!” Yapıtı hem güldürüyor hem de düşündürüyor.

Atatürk’ün Kaleminden 6-7

**Kürtler
Emperyalizm ve
Tam Bağımsızlık**

Kaynak Yayınları

Mustafa Kemal, daha Samsun’da “Tam Bağımsızlık” için “Emperyalizm”e karşı savaşmaya çıkmadan önce Kurtuluş Savaşı’nın denklemini birleştirmek.” Stratejiyi de belirlemişti: “Doğuda bir dayanak yaratarak bütün vatanı kurtarmak.” İstiklal Savaşı döneminde Kürt sorununa getirilen

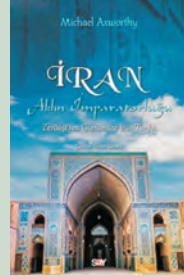
çözüm, ortak çıkar ve geleceğe sahip olan Türk ve Kürtlerin müşterek vatanlarında, tek bir millet halinde birleşerek, özgür iradeleriyle birlikte yaşamaları, ortak bir meclis ve hükümet kurmaları, millî haklara karşılıklı saygı göstermeleri ve kardeşlik esaslarına dayanmıştır. Kurtuluş Savaşı'nın Türk ve Kürdü emperyalizme karşı birleştiren, seferber eden, savaşın ateşinde sınanmış ve zafer kazanmış siyaset ve pratiği incelenmeli, eleştirilmeli, tartışılmalı ve önümüze ilişkin dersler çıkarılmalıdır. Tarihimizde böyle önemli bir esin kaynağı bulunmaktadır. Sevr Antlaşması'yla Batı emperyalizmi "baklayı ağzından çıkarmış", Osmanlı İmparatorluğu (Türkiye) için düşünülen "nihai çözümü" netliğe kavuşturmuştu. Sevr gösteriyordu ki Batılıların hedefi kısa ya da orta erimde Osmanlı'yı tümüyle yok etmek, Anadolu'yu Yunanistan ile Ermenistan arasında bölüştürmek ve bir Kürt devleti kurmaktı. Türkler de bir şekilde etnik temizliğe uğrayacaktı. Atatürk, emperyalist Batı'nın Türkiye'ye saldırısını püskürtmenin ve Türk milletinin varlığını sürdürebilmesinin ancak çağdaş, güçlü bir devlet kurmakla mümkün olduğunu görüyordu. Devrim bunun için yapıldı; yoksa "şıklık, hoşluk, züppelik olsun diye" değil..." Atatürk'ün o büyük tecrübeyi ifade eden yazı ve konuşmaları en kapsamlı haliyle derlendi.

İran Aklın İmparatorluğu

(Zerdüş'ten Günümüze
İran Tarihi)

Michael
Axworthy

Say Yayınları

Tarih yolculuğunda yan yana oturan iki toplum Türkler ve İranlılar. Yolculuk sürüyor ama iki yolcu birbirini çok az tanıyor. Sırt sırta, yüz yüze, etle tırnak gibi karşılıklı etkileşimlere karşın Batı'nın ve Kuzey'in baskısından, yayga-rasından, saldırısından göz açıp komşuluğun tadını çıkaramadı bugüne kadar. Yapıt dünyaya, dolayısıyla Türkiye'ye de "Dramı tarihi kadar uzun, toprakları kadar büyük" İran'ı yakından tanıma olanağı sunuyor. Kuşkusuz en çok etkilediği ve etkilendiği toplum çevresinde ve bağrında yaşayan Türkler. Şah İsmail, Ömer Hayyam, Firdevsi, Hafız, Sadi, Şehriyar, Hüsrev, Behrengi, Furuğ, Binbir Gece Masalları bizden, Mevlana dışında Farsça yazan 740 Türk şair ise onlardan gibi. İran'da rahatlıkla Türkçe konuşarak dört bir yanı gezmek olanağı var. Anadolu'da, İran'da kazdıkça toprağı mimariden yaşama her alanda izler birbirine karışıyor(...)

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: ELA SOYGENİŞ, BALIKESİR

Abone Olun Bütün Dünya Kapınıza Gelsin

Bütün Dünya tüm okurlarına kaçırılmayacak bir fırsat sunuyor. Dergisine düzenli olarak ulaşmak isteyen okurlarımız yenilenen abonelik sistemimizle dergilerine daha kolay ulaşacak. Bir telefonunuz veya e-posta mesajınızla aboneliğinizi başlatın, bir yıl boyunca Bütün Dünya'nız her ay kapınıza gelsin.

Öğrencilere
%50
İndirim

Öğrencilerimize yönelik %50 indirimli avantaj kampanyası yeni yılda da devam ediyor. Öğrencilerimiz öğrenci belgelerinin fotoğrafını ileterek bireysel aboneliklerini başlatabilir, %50 indirimli dergilerini bir yıl boyunca her ay düzenli olarak alabilirler.

Bütün Dünya Abone Servisi
Tel-WhatsApp: 0541 725 74 11
E-posta: abonebd@gmail.com

Bütün Dünya

İ B R A H İ M Ç A L L I

Türk resim tarihinde yer alan bazı adlar, sanatları kadar kişilikleri ile de konuşulur ve çağdaşlarını aşan bir üne kavuşurlar. Atatürk'ün "Sen değerli bir ressam olduğun kadar, iyi bir de hatipsin" dediği, 14 Kuşağı ressamlarından Çallı böyle biriydi. 1924'te Ankara sergilerinin ilkinin açılışını yapan ve Çallı'ya "güzel sanatlar, aynı milletin çocuklarının birbirlerini tanımalarını, sevmelerini ve böylece oluşacak yüksek duygulara tâbi olmalarını temin eder" diyen Atatürk, Çallı'nın bir resmini yorumladı: "Doğum yerinin efe tipini ne güzel canlandırmıştır. Onun ruhundaki efelik bu tablosunda tam olarak görülmektedir. Yalnız bir tarafını kabul etmeyeceğim: Tablodaki atlar çok tavlı ve güçlü olarak yapılmıştır. Savaşta bizler bir parça ekmeği güç bulurken, atlarımız arpa denen nesneyi unutmışlardır. Çallı sen bu atları biraz sayıflat ki bu tablo o devrin anlamını taşısin!"

Yahya Kemal'in öldüğü odada, onun portresini çalışıyordu. Son sözleri: "Yahya Kemal'in ruhu beni çağırıyor, orada dostluğumuz devam edecek" oldu.

